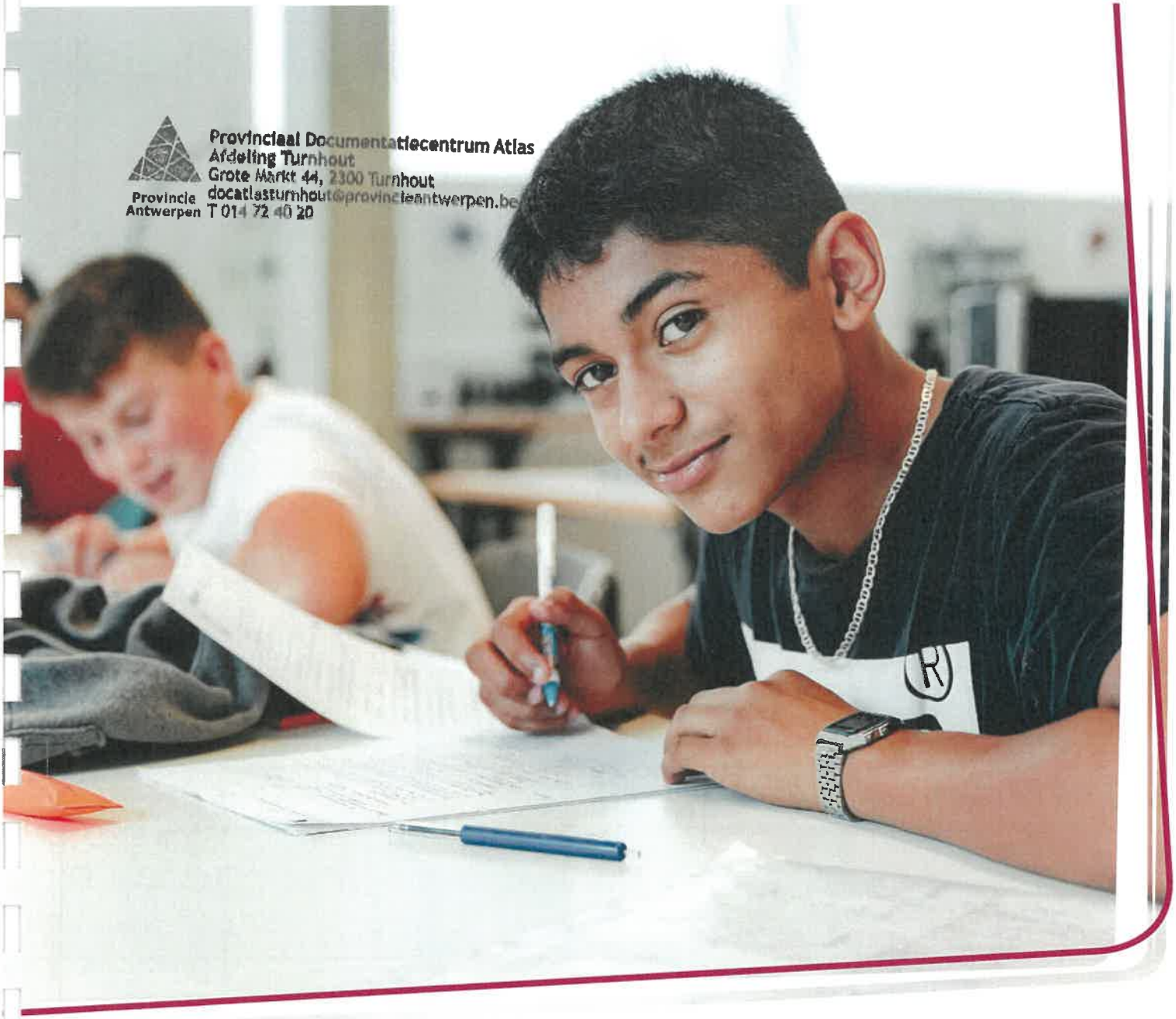

Informatie voor directeurs en leerkrachten over het screeningsmateriaal voor anderstalige nieuwkomers

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

STAP 1 → STAP 2 → STAP 3

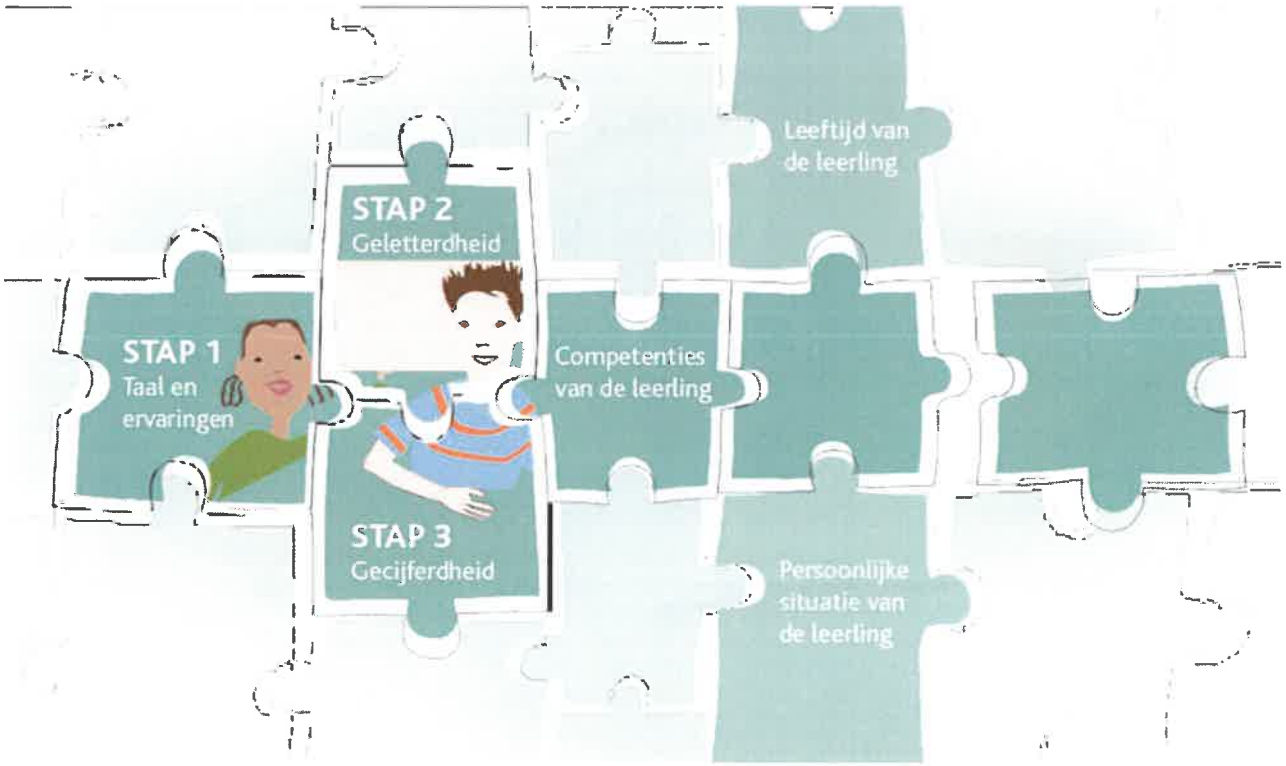

Inhoud

1 Inleiding[1]

Deze informatie is bedoeld voor directeurs en leerkrachten die anderstalige nieuwkomers in hun school opnemen. Deze brochure bevat algemene informatie over het in kaart brengen van competenties[2] van anderstalige nieuwkomers, over de uitvoering ervan en over hoe het materiaal kan worden gebruikt.
Dit materiaal ondersteunt de school op het gebied van het in kaart brengen van een beginsituatie van de anderstalige nieuwkomer. Het ondersteunt de school ook tijdens het nemen van beslissingen met betrekking tot het tegemoetkomen aan de behoeften en competenties van die leerling tijdens de lessen.
De bedoeling van deze beginsituatie is dus informatie te verzamelen over de competenties van de leerling en die aan de hand van de ontwikkelingsdoelen en eindtermen basisonderwijs, de OKAN-ontwikkelingsdoelen en de later in het regulier onderwijs te bereiken leerplandoelen van basisgeletterdheid te duiden. Bij het in kaart brengen wordt de beginsituatie van de leerling beschreven, wat vervolgens de basis vormt voor het plannen van lessen en toekennen van ondersteunende maatregelen. In het materiaal worden de begrippen „in kaart brengen" en „beginsituatie" als synoniemen gebruikt.

Het in kaart brengen van de competenties van anderstalige nieuwkomers voorziet de school dus van een basis, waarmee de klassenraad een traject op maat van de leerling kan opstellen. Hierbij moet maximaal verbinding gemaakt worden met de reguliere lessen in de klas. Het is dus van belang om tijdens het volledige screeningsproces de leerling in zijn totaliteit te bekijken. Ook leeftijd en persoonlijke situatie vormen mee de basis voor de besluitvorming in de klassenraad.

Het materiaal is zowel geschikt voor anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs als voor oudere anderstalige nieuwkomers die in OKAN instromen. De screening vertrekt in stap 1 van de opgedane leerervaringen van de leerling, los van de eindtermen in de Vlaamse scholen. Maar wel degelijk in samenhang met

Het in kaart brengen van de competenties van de anderstalige nieuwkomer moet vertrekken vanuit zijn opgedane leerervaringen, zonder dat dit moet tegemoetkomen aan wat er in Vlaamse scholen aan kinderen uit de desbetreffende leeftijdscategorie wordt geleerd. Het materiaal is flexibel in gebruik. De competenties, de leeftijd en de levenservaring van de leerlingen bepalen welk spoor in het screeningsmateriaal je volgt.

Het materiaal voor het in kaart brengen bestaat uit
Stap 1 Taal en ervaringen van de leerling
Stap 2 Competenties van de leerling op het gebied van geletterdheid en gecijferdheid

Het materiaal in de screeningstool is gericht op de ervaringen en competenties van de leerling. Het wordt dus niet gebruikt bij inschrijvingsgesprekken op school want daar gaat het vooral over zaken zoals persoonlijke gegevens, gezondheid en voeding enz.

Wanneer verschillende scholen deze tool gebruiken, is meteen ook de gelijkgerichtheid gewaarborgd. Op die manier kan de overdracht van informatie van de ene school naar de andere efficiënter verlopen en kunnen collega's van verschillende scholen bij elkaar expertise opdoen in het screenen van anderstalige nieuwkomers.

2 Uitgangspunten voor het materiaal

Anderstalige nieuwkomers hebben verschillende ervaringen en hebben al dan niet les gekregen in hun eigen context die soms sterk kan verschillen van het Vlaamse onderwijssysteem. Daarom gaat het materiaal in stap 1 niet over wat de leerling in de verschillende vakken moet *kennen*, maar wel over de **competenties** die de leerling - vóór zijn aankomst in ons land - reeds verworven heeft en die aan de basis liggen van het ontsluiten van leerstof in verschillende leergebieden. De focus in stap 1 ligt op het achterhalen van deze informatie.

1. Voor de leesbaarheid wordt enkel 'hij' of 'hem' gebruikt om naar een persoon te verwijzen. Natuurlijk wordt hiermee naar alle genders verwezen.
2. Het begrip 'competentie' wordt in deze tekst telkens ingevuld als een samenspel van kennis, vaardigheden en attitudes.

Het materiaal in stap 1 en 2 vertrekt vanuit de **moedertaal** of de sterkste taal van de leerling in kwestie. Alle anderstalige nieuwkomers spreken minstens één taal en kunnen in die taal hun competenties aantonen en vertellen over hun ervaringen. Het is voor alle leerdomeinen belangrijk dat de leerlingen verschillende soorten teksten uit verschillende media kunnen lezen en schrijven en dat ze, uitgaand van de tekst, met andere leerlingen in interactie kunnen gaan. Taal vervult ook een sociale rol in het leerproces en zorgt ervoor dat de leerlingen een mening kunnen vormen. In verschillende contexten en voor verschillende doeleinden kunnen schrijven is een belangrijke vaardigheid om de ontwikkelingsdoelen en eindtermen basisonderwijs, de ontwikkelingsdoelen OKAN en de latere leerplandoelen van de vervolgschool te kunnen behalen. Een andere belangrijke vaardigheid is het kunnen oplossen van problemen en wiskundig kunnen redeneren, zowel op school als buitenschools. Daarom ligt de focus in stap 2 op twee belangrijke gebieden: geletterdheid en gecijferdheid.

In het materiaal wordt het begrip **geletterdheid** gebruikt voor activiteiten in verband met lezen en schrijven, met de focus op het kunnen lezen en schrijven in verschillende contexten voor verschillende doeleinden. Hier worden ook mondelinge activiteiten zoals voorlezen en discussiëren over de inhoud van de tekst getest. Het materiaal legt de focus op hoe de taal in het echte leven wordt gebruikt en hoe het taalgebruik afhankelijk van context en doel varieert, bv. verschillen tussen omgangstaal en op geschreven taal gebaseerde gesproken taal op school. Lezen en schrijven worden eerder als sociale activiteiten beschouwd die in een bepaalde context een bepaalde betekenis krijgen, dan als een algemene vaardigheid.

Het begrip **gecijferdheid** wordt in het materiaal op dezelfde manier als geletterdheid maar dan specifiek voor de wiskundige vaardigheden. Namelijk hoe wiskunde in het dagelijks leven wordt gebruikt, en hoe het gebruik van wiskunde afhankelijk van de context en het doel kan variëren, bv. wiskunde in het dagelijks leven en wiskunde op school. Het gebruik van wiskunde wordt tijdens het in kaart brengen als een sociale activiteit beschouwd, aangezien de leerling in dialoog met de leerkracht problemen kan oplossen en wiskundig kan redeneren in de context waar het probleem ontstaat. Ook al kent de leerling de exacte formules en algoritmes niet, kan hij wiskundig redeneren en tonen wat hij kan door middel van toepassing, communicatie en probleemoplossing, zodat de competenties duidelijk worden

Het materiaal bevat ook vragen en opdrachten die kunnen worden gebruikt om de competenties in kaart te brengen van leerlingen die **verschillende levenservaringen en achtergronden** hebben. Het materiaal is flexibel, in de zin dat het aantal opdrachten op basis van de leeftijd, competentie en levenservaringen van de leerling kan worden gekozen.

De opdrachten in het materiaal zijn voor het basisonderwijs gelinkt aan de **ontwikkelingsdoelen en eindtermen**. Voor het secundair onderwijs zijn de opdrachten gelinkt aan de **ontwikkelingsdoelen OKAN** (met inspanningsverplichting) en ze liggen in lijn met de later te realiseren **leerplandoelen basisgeletterdheid van de eerste graad so** (met resultaatsverplichting). In het materiaal wordt de link hiernaar expliciet gemaakt[3]. Let er evenwel op dat de onderwijsdoelen ruimte laten voor de leerlingen om te groeien. Daar waar de eindtermen verplicht moeten worden behaald, hebben de anderstalige nieuwkomers die verplichting nog niet. Dat betekent dat het deze onderwijsdoelen zijn die de werking van de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers moeten aansturen. Dit neemt niet weg dat de leerkrachten in bao en de klassenraad in so alles moeten doen om de aansluiting bij het regulier onderwijs mogelijk te maken. Ze moeten geregeld nagaan welke competenties de leerlingen al hebben ontwikkeld en hen zo snel mogelijk de lessen te laten volgen in het regulier onderwijs, waar ze zullen leren op eindtermniveau.

3 Wat houdt het maken van een beginsituatieanalyse van anderstalige nieuwkomers in?

Het in kaart brengen of met andere woorden maken van een beginsituatieanalyse vormt de basis voor het opstellen van een traject op maat van de anderstalige nieuwkomer. Door het maken van een beginsituatieanalyse krijgt de school een beeld van welke ervaringen en competenties de leerling heeft. Het draagt er eveneens toe bij dat de school al in een vroege fase kan zien welke leerlingen specifieke ondersteuning nodig hebben. Als de school een leerling nieuwsgierig en met hoge verwachtingen ontvangt en hem zijn competenties laat tonen, worden het zelfvertrouwen en de motivatie van de leerling versterkt.

3. Zie concordantietabellen geletterdheid en gecijferdheid

3.1 Van welke leerlingen moeten de competenties in kaart worden gebracht?[4]

Het betreft anderstalige nieuwkomers die sinds kort in Vlaanderen wonen. Leerlingen worden gezien als „anderstalige nieuwkomer" als ze uiterlijk op 31 december van het lopende schooljaar 5 jaar of ouder zijn en geen 18 geworden zijn, maximaal één jaar ononderbroken in België verblijven, maximaal negen maanden zijn ingeschreven in een school met Nederlands als onderwijstaal, niet het Nederlands als thuistaal of moedertaal hebben en de onderwijstaal onvoldoende beheersen om de lessen met goed gevolg te kunnen volgen . Kinderen die officieel in een open asielcentrum verblijven behouden de status 'anderstalige nieuwkomer' gedurende de hele periode die ze daar verblijven, indien ze aan de leeftijdsvoorwaarde voldoen.
Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers is niet bedoeld voor buitenlandse jongeren die in een secundaire school tijdelijk worden ingeschreven in het kader van een uitwisselingsprogramma. Deze jongeren zullen dan ook nooit als regelmatige anderstalige nieuwkomer binnen het onthaalonderwijs in aanmerking worden genomen.

3.2 Wanneer moet de beginsituatieanalyse worden uitgevoerd?

De beginsituatieanalyse van de competenties van de leerling moet zo snel mogelijk worden gemaakt. De school ziet erop toe dat de leerling les krijgt terwijl het in kaart brengen aan de gang is.

3.3 Hoelang duurt het in kaart brengen?

Elk gesprek mag uiterlijk 70 minuten duren, met inbegrip van het tolken. De duur van het gesprek kan afhangen van de leeftijd van de leerling, en van hoe goed de leerkracht die het gesprek voert en de tolk met het materiaal vertrouwd zijn. In stap 1 gebeurt het in kaart brengen in de vorm van een gesprek; in stap 2 in de vorm van twee gesprekken die op twee afzonderlijke momenten worden gehouden. In totaal duren de gesprekken drie keer 70 minuten.

3.4 In welke taal wordt het in kaart brengen gedaan?

Het in kaart brengen wordt uitgevoerd in een taal die de leerling spreekt, indien mogelijk in de sterkste taal van de leerling. Dat kan zijn moedertaal zijn, maar ook een tweede of derde taal die hij zich eigen heeft gemaakt. Een leerling die bijvoorbeeld Koerdisch als moedertaal heeft, heeft misschien altijd les gekregen in het Arabisch. De leerling heeft dan Arabisch als sterkste taal in een schoolomgeving en daarom is het misschien aangewezen dat het in kaart brengen in eerste instantie in die taal wordt uitgevoerd.

In bepaalde gevallen kan blijken dat de leerling de verschillende onderdelen in stap 2, *Geletterdheid* en stap 2, *Gecijferdheid*, het best in verschillende talen uitvoert, aangezien het eerste een leesopdracht bevat en het tweede gewoon een gesprek is. Daarom bevat stap 1 vragen over welke ta(a)l(en) relevant zijn voor stap 2. Het is dus mogelijk om verschillende talen te gebruiken voor gecijferdheid enerzijds en geletterdheid anderzijds.
Als de leerling toch niet zijn sterkste taal kan gebruiken, mag de school een andere taal kiezen die de leerling spreekt om het in kaart brengen uit te voeren, bv. Engels. Het is belangrijk dat de keuze van de taal in samenspraak met de leerling gebeurt. Noteer in dat geval welke taal bij het in kaart brengen wordt gebruikt, aangezien dat het resultaat van de leerling kan hebben beïnvloed.
Het is in het voordeel van de leerling dat hij maximaal kans krijgt om op zijn feitelijke competenties te worden beoordeeld. Daarin draagt de school een verregaande verantwoordelijkheid.

3.5 Hoe begrijpen we elkaar tijdens het gesprek?

Het gesprek wordt bijgewoond door een tolk, zodat leerkracht en leerling elkaar begrijpen. Dat kan een professionele tolk zijn, maar ook iemand die verbonden is aan de school en die zowel de taal van de leerling als de schooltaal spreekt, bijvoorbeeld een meertalige (vak)leerkracht. Als er op school geen pedagogisch personeel beschikbaar is, is het aanbevolen dat de directeur in de scholengroep of daarbuiten op zoek gaat naar een leerkracht die de taak kan opnemen en tot een goed einde brengen.

Vooraleer op zoek te gaan naar een tolk, is het noodzakelijk de taalvariëteit die de leerling spreekt te kennen, zodat leerling en tolk elkaar begrijpen. Het is ook belangrijk dat voor iedereen duidelijk is wie voor wat verantwoordelijk is en welke rol de tolk in het gesprek heeft.

4. Zie: Omzendbrief so 75 van 30/06/2006: http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13123#2-1-2 en http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13123#2-1-2-2

De school werkt bij voorkeur met een **professionele tolk**. Het tolken kan ter plaatse, via telefoon of via een internettoepassing plaatsvinden. Het is belangrijk dat de tolk goed voorbereid is en op voorhand informatie over het materiaal krijgt. Het document *Informatie over en voor tolken* bevat meer tips.

Ook **meertalige leraren** kunnen een erg belangrijk hulpmiddel zijn bij het in kaart brengen. Zij weten veel over de school en het schoolsysteem, en kunnen vaak ook uit eerdere contexten verbanden leggen met de referentiekaders van de leerling. Hierdoor kan de leerling makkelijker over eerdere ervaringen praten.

3.6 Wat als er geen tolk of meertalige leerkracht beschikbaar is?

Het screeningsinstrument geeft aan welke opdrachten kunnen gemaakt en geobserveerd worden indien geen tolk beschikbaar is. In dat geval moet de persoon die de beginsituatieanalyse maakt de leerling gericht observeren. Dit vindt het best plaats in een zo natuurlijk mogelijke klassituatie, in interactie met klasgenoten en met behulp van een observatielijst[5].

4 Structuur, inhoud en uitvoering van de beginsituatieanalyse

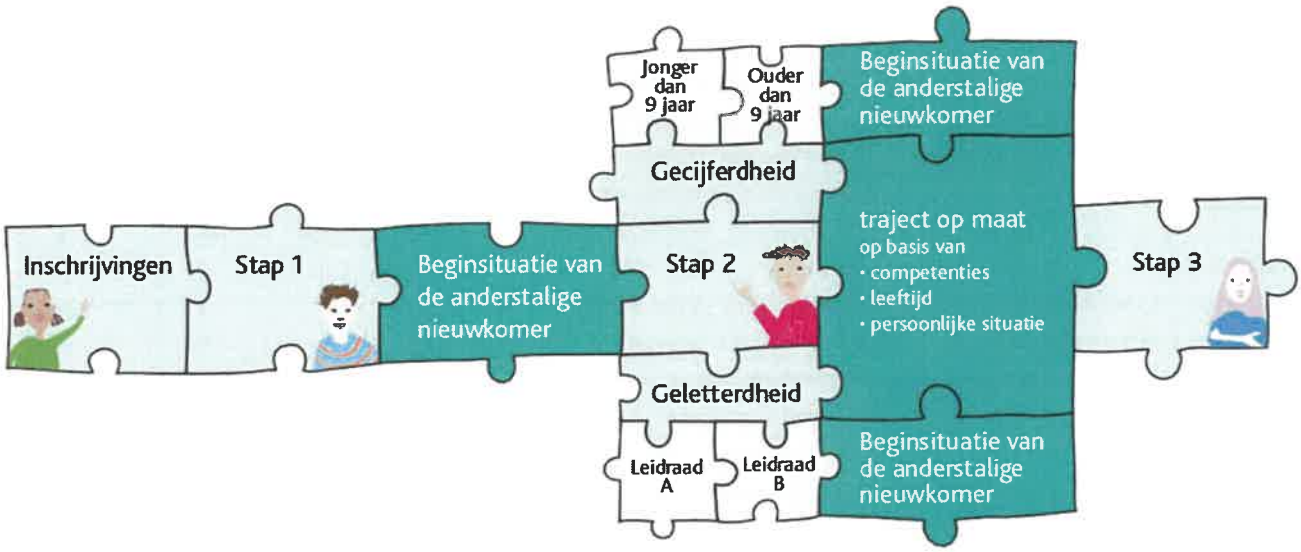

4.1 Structuur en inhoud

4.1.1 Stap 1 Taal en ervaringen van de leerling

In stap 1 worden de taal en de ervaringen van de leerling in kaart gebracht. Bij voorkeur zijn de ouders, andere familieleden of de voogd[6] aanwezig bij het eerste gesprek. Op die manier kan de school te weten komen wat de leerling en de voogd denken en verwachten over de school. Op die manier kan een goede relatie met de leerling en de voogd worden opgebouwd, uitgaande van deelname, inclusie en respect.

4.1.2 Stap 2 Competenties van de leerling op het gebied van geletterdheid en gecijferdheid

In stap 2 worden de competenties van de leerling op het gebied van geletterdheid en gecijferdheid in kaart gebracht. Geletterdheid betreft de eerdere ervaringen van de leerling met geschreven taal, zowel op school als buitenschools gebied. Dit deel bestaat uit een gesprek met opdrachten die het gebruik van geschreven taal van de leerling in verschillende contexten en voor verschillende doeleinden belicht, met inbegrip van schoolgerelateerde leesvaardigheid.

Gecijferdheid betreft het vermogen van de leerling wiskundig te redeneren om problemen op te lossen, te redeneren over oplossingen en die te beargumenteren en motiveren. Dit deel bestaat uit een gesprek met opdrachten die een algemeen beeld geven van het vermogen van de leerling om over verschillende vragen te redeneren.

5. Zie publicatie 'Anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs: geen 'apart' verhaal'
6. Het begrip „voogd" wordt in dit materiaal ook gebruikt voor een andere persoon, bijvoorbeeld een begeleider, die verantwoordelijk is voor het contact tussen de leerling en de school. Deze persoon voert het ouderlijk gezag uit. Een begeleider kan geen informatie geven over de achtergrond en competenties van de leerling, maar kan door aanwezigheid bij het gesprek informatie krijgen, zodat de voogd de aangewezen persoon is om als contactpersoon tussen de leerling en de school op te treden.

4.2 Uitvoering

4.2.1 Het maken van de beginsituatieanalyse is een proces

Het in kaart brengen van de beginsituatie is een proces dat uit meerdere stappen is opgebouwd, waarbij het materiaal in stap 1 en 2 op elkaar voortbouwen. Stap 1 vormt een basis, en stap 2 volgt bepaalde vragen op en diept die ook uit. Uit stap 1 kan bijvoorbeeld zijn gebleken dat een leerling een beperkte lees- en schrijfvaardigheid heeft, wat het opzet van het in kaart brengen in stap 2 Geletterdheid kan beïnvloeden. Uit het gesprek kan ook zijn gebleken dat het in kaart brengen in stap 2 specifiek voor de leerling moet worden aangepast. De school kan indien nodig het in kaart brengen aanvullen met andere methoden en ander materiaal.

4.2.2 Wie moet de beginsituatieanalyse maken?

De directeur moet erop toezien dat de leerkrachten weten hoe bij het in kaart brengen van de beginsituatie te werk wordt gegaan. De beoordeling wordt bij voorkeur uitgevoerd door een leerkracht die over de relevante expertise beschikt, aangezien de kans op een adequate beoordeling dan groter is. Onderstaande vaardigheden zijn belangrijk bij de uitvoering van de respectievelijke stappen:

Personeel voor stap 1:

Bij voorkeur een leerkracht die de moedertaal van de anderstalige nieuwkomer spreekt of een leerkracht Nederlands als tweede taal samen met een tolk[7].

Personeel voor stap 2:

Geletterdheid[8]

Bij voorkeur een leerkracht Nederlands (als tweede taal) samen met een tolk, of een leerkracht die de moedertaal van de anderstalige nieuwkomer spreekt indien die over de juiste vaardigheden en competenties beschikt om de beoordelingen uit te voeren. Hij moet in het gesprek de antwoorden van de leerling kunnen begrijpen en duiden en de juiste bijvragen kunnen stellen, zodat de leerling echt de kans krijgt de aanwezige competenties te tonen.

Gecijferdheid[9]

Bij voorkeur een leerkracht met wiskundige vaardigheden samen met een tolk, of een meertalige leerkracht indien die over de juiste wiskundige vaardigheden beschikt om de competenties van de leerling goed te kunnen inschatten. Hij moet in het gesprek de antwoorden van de leerling kunnen begrijpen en duiden en de juiste bijvragen kunnen stellen, zodat de leerling echt de kans krijgt de aanwezige competenties te tonen.

4.2.3 Het gesprek gaat uit van de behoeften en competenties van de leerling

Bij het in kaart brengen van de beginsituatie krijgt de leerling de mogelijkheid zijn sterke punten enerzijds en werkpunten anderzijds te tonen. Het verschil met een kennistest is dat bij het in kaart brengen een gestructureerd gesprek wordt gevoerd met de leerling op basis van bepaalde documenten, met als doel de leerling te ondersteunen volgens zijn individuele behoeften. Door middel van de vragen en opdrachten in het materiaal, krijgt de leerling de mogelijkheid te vertellen over eigen ervaringen en te tonen wat zijn competenties zijn.

Het in kaart brengen van de beginsituatie is verschillend voor jongere en oudere leerlingen. Voor de jongere leerlingen kan het gesprek minder lang duren. Oudere leerlingen staan in het algemeen verder in hun cognitieve ontwikkeling en kunnen dus makkelijker praten over hun taalgebruik en over hoe ze leren. Maar kunnen praten over hoe ze leren en over hun competenties wordt ook beïnvloed door eerdere ervaringen op school. Voor heel wat leerlingen, ongeacht de leeftijd, kan het ongewoon en moeilijk zijn om te praten en na te denken over hoe ze leren.

U mag er echter niet van uitgaan dat een oudere leerling verder staat in taal- en competentieontwikkeling die beïnvloed kan zijn door de persoonlijke situatie. Een leerling kan bijvoorbeeld in het ene land op school zijn begonnen, maar dan gedwongen zijn

7. Voor leerlingen met een beperking: zie "Aanpassingen voor leerlingen met een functiebeperking"
8. Voor leerlingen met een beperking: zie "Aanpassingen voor leerlingen met een functiebeperking"
9. Voor leerlingen met een beperking: zie "Aanpassingen voor leerlingen met een functiebeperking"
10. Voor leerlingen met een beperking: zie "Aanpassingen voor leerlingen met een functiebeperking"

geweest te vluchten en een paar jaar niet naar school te gaan. De leerling heeft dan wel bepaalde schoolervaringen en competenties, maar zal niet het taal- en ontwikkelingsniveau halen dat een leerling normaal op die leeftijd moet hebben. In dat geval kan men in de verschillende stappen bepaalde aanpassingen doorvoeren naargelang het niveau van de leerling, door bijvoorbeeld bepaalde vragen over te slaan of meer makkelijke opdrachten te kiezen. Het kan ook dat een anderstalige nieuwkomer verder staat in bepaalde vakken of vakkenclusters dan wat verwacht wordt van een leeftijdsgenoot op een Vlaamse school.

4.2.4 Leerlingen met een beperking

Indien het lichamelijk, geestelijk of intellectueel vermogen van een leerling zo beperkt is dat hij wordt gehinderd bij het uitvoeren van de opdrachten, kunnen de opdrachten worden aangepast. Dergelijke behoeften kunnen al bij de inschrijving of tijdens de periode dat de leerling al naar school komt naar voren zijn gekomen. In deze gevallen kan een leerkracht uit het ondersteuningsteam deelnemen aan het gesprek. Stap 1 bevat een aanvullend gespreksdocument voor leerlingen met een beperking[10].

4.2.5 Beschrijving van het materiaal

Materiaal voor stap 1

Het materiaal voor het in kaart brengen in stap 1 bestaat uit

- Een handleiding voor leerkrachten
- Gespreksondersteunende documenten
- Een invulformulier beginsituatie van de anderstalige nieuwkomer.

Materiaal voor stap 2

Het in kaart brengen in stap 2 gaat uit van een analyse in stap 1, die in de eerste beginsituatie van de anderstalige nieuwkomer is samengevat. Daarin staat onder andere welke ta(al)(en) geschikt is/zijn voor het in kaart brengen in stap 2, met inbegrip van andere informatie waarmee rekening moet worden gehouden. De school beslist op basis van de competenties en lokale omstandigheden welk onderdeel van stap 2 eerst wordt uitgevoerd. Aangezien stap 2 deels uitgaat van de resultaten in stap 1, kan het aangewezen zijn stap 2 niet meteen na stap 1 uit te voeren. Indien mogelijk wordt bovendien het in kaart brengen van de twee onderdelen in stap 2 op verschillende tijdstippen uitgevoerd, zodat de leerling zijn competenties voldoende kan tonen. De opdrachten zijn beschikbaar in de meest voorkomende moedertalen van anderstalige nieuwkomers.

Het materiaal in *Geletterdheid* bestaat uit:

- Een handleiding voor leerkrachten
- Gespreksondersteunende documenten
- Opdrachten met vertalingen
- Afbeeldingen
- Een invulformulier beginsituatie van de anderstalige nieuwkomer.

Het materiaal in *Gecijferdheid* bestaat uit:

- Handleidingen voor leerkrachten
- Gespreksondersteunende documenten met opdrachten voor leerlingen jonger dan negen jaar en ouder dan negen jaar
- Afbeeldingen
- Concreet materiaal
- Een invulformulier beginsituatie van de anderstalige nieuwkomer.

5 De beginsituatieanalyse als basis voor beslissingen en inspanningen op maat van de anderstalige nieuwkomer

Na elk gesprek zal de leerkracht die de beginsituatieanalyse heeft uitgevoerd de gegevens analyseren en samenvatten in een beginsituatie. Hij noteert hierin wat de sterke punten en de werkpunten van de leerling zijn. Deze leerkracht moet deze informatie

11. Zie pedagogisch cahier 'Anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs: geen 'apart' verhaal'

doorspelen naar de toekomstige leraren van de anderstalige nieuwkomer. Op die manier wordt de beginsituatieanalyse effectief gebruikt als basis voor de planning van het individueel traject, het aanbieden van ondersteunende maatregelen en de verdere ontwikkeling van de anderstalige nieuwkomer.

In het basisonderwijs betekent dit dat de school enerzijds op basis van de beginsituatieanalyse kijkt waar de leerling kan aansluiten bij de reguliere lessen. Daarbij gaat de school na waar ze bruggen kan bouwen zodat de leerling kan deelnemen aan de lessen mits het verleggen van de focus of de doelstelling. Anderzijds, gelijk oplopend met de aansluiting bij de lessen in de reguliere klas, wordt op basis van de beginsituatieanalyse en de behoeften van de leerling een individueel aangepast traject opgesteld[11].

In secundair onderwijs kan dit betekenen dat binnen het OKAN-traject de leerling op basis van de beginsituatieanalyse snel kan aansluiten bij reguliere lessen waarvoor hij voldoende achtergrond bezit en waarvoor hij over voldoende motivatie beschikt.

De beginsituatieanalyse uit stap 1 en 2 geeft dus een eerste beeld van de ervaringen en competenties van de leerling. Het gesprek wordt gevoerd wanneer de leerling nieuw is op school, en ook al heeft de leerling het gesprek mogen voeren in zijn sterkste taal, kan hij het toch moeilijk hebben om een volledig beeld van zichzelf en zijn competenties te geven. Het in kaart brengen biedt de mogelijkheid rekening te houden met de ervaringen en de competenties van de leerling en daarop voort te bouwen. Het verschaft de school informatie op basis waarvan zij oplossingen kan vinden om in te spelen op de individuele behoeften van een leerling. Het is belangrijk de leerling in een context te plaatsen waarin hij les kan volgen en de nodige ondersteuning kan krijgen om zijn ontwikkeling in de richting van de eindtermen basisonderwijs, ontwikkelingsdoelen OKAN en de latere leerplandoelen secundair onderwijs voort te zetten.
Het resultaat van het in kaart brengen maakt deel uit van de basis voor de lesplanning en voor het toekennen van ondersteunende maatregelen, rekening houdend met de leeftijd, voorkennis, de sterke punten, de werkpunten en persoonlijke situatie van de leerling. De klassenraad maakt hierover zo snel mogelijk een beslissing, altijd in samenspraak met de anderstalige nieuwkomer.

Welke inspanningen de school doet en in hoeverre de leerling de ondersteuning krijgt die nodig is, is bepalend voor de ontwikkeling van de leerling. Leerlingen wier onderwijsachtergrond grote gebreken vertoont, kunnen toch competenties hebben ontwikkeld die waardevol zijn voor de verdere schoolloopbaan. Deze competenties, samen met de maturiteit, verwachtingen en motivatie van de leerling zijn bepalend voor het leren.

Contact met leeftijdsgenoten is cruciaal en is de belangrijkste beweegreden voor het toewijzen van een anderstalige nieuwkomer aan een klas, ondanks het feit dat de leerling volgens de beginsituatieanalyse misschien niet over de nodige competenties beschikt. In verband met de leeftijd en maturiteit van het kind moet ook belang worden gehecht aan de opvattingen van de leerling zelf, in overleg met de ouders of de voogd.

Om de leerling op een zinvolle manier les te laten volgen, zijn inspanningen voor de taal- en competentieontwikkeling vereist. Heel belangrijk hierbij is dat alle leraren over de juiste vaardigheden beschikken om taalontwikkelend les te kunnen geven.

De leerling kan binnen het kader van het gewone lesprogramma extra aanpassingen nodig hebben, of de school kan peilen naar welke persoonsgebonden ondersteuningsmaatregelen binnen de brede basiszorg nodig zijn[12]. Leerkrachten moeten ook de taalontwikkeling van de leerling in de les opvolgen, ongeacht of de leerling specifieke ondersteuning nodig heeft of niet.

Specifiek voor secundair onderwijs
Van zodra de anderstalige nieuwkomer 12 jaar is, gaat hij naar de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers (OKAN), waar aan taaldoelen, algemene doelen en attitudes gewerkt wordt. Al in dit onthaaljaar is het belangrijk dat de leerling zo veel mogelijk zijn competenties kan verzilveren in het regulier onderwijs of in een aantal leerdomeinen daarvan. De beginsituatie, de vordering van de leerling in de onthaalklas en zijn persoonlijke interesses en motivatie zijn hierbij leidende factoren.

De samenstelling van het individueel traject van de leerling wordt in de klassenraad besproken, meer specifiek met het oog op het plannen van de lessen en het leveren van inspanningen door de betrokken leerkrachten en leerlingen. Anderstalige nieuwkomers

12. Zorgcontinuüm

zullen aanvankelijk zeer weinig vakkenkennis hebben ontwikkeld in het Nederlands, maar kunnen bijvoorbeeld wel over voldoende vakkennis en competenties beschikken om snel de kloof te dichten in verschillende vakken(clusters) van het so.

Als uit de beginsituatieanalyse blijkt dat de leerling bijvoorbeeld in een andere taal over het lesonderwerp kan communiceren, laat hem dan deze taal als hulpmiddel gebruiken. Dat versnelt het leerproces en verhoogt de kansen van de leerling om achterstand goed te maken voor verschillende leerdomeinen.

De school moet bij de planning van lessen rekening houden met welke competenties elke leerling op voorhand al heeft verworven, wat de werkpunten van de leerling zijn om de eindtermen of ontwikkelingsdoelen te behalen en hoe het onderwijs de leerling de mogelijkheid geeft zich binnen het kader van de opleiding zo ver mogelijk te ontwikkelen.
In stap 1 en 2 heeft de leerling over zijn schoolervaringen verteld en zijn competenties ook kunnen aantonen. De school heeft de verantwoordelijkheid hier rekening mee te houden en erop voort te bouwen voor de planning van de lessen.
Rekening houden met de informatie die uit de beginsituatie naar voren is gekomen en voortbouwen op de sterke punten van de leerling in de lessen zijn bepalend voor de vooruitgang van de leerling in verschillende vakken of vakkenclusters. Voor de verdere ontwikkeling van de leerling gaan de lessen idealiter uit van de beginsituatie van de leerling en van de verschillende manieren waarop de leerlingen kennis vergaren. Alle leerkrachten hebben de verantwoordelijkheid te werken aan de taal- en competentieontwikkeling van de leerling.

Voorbeelden voor de leerkrachten
Hieronder volgen een paar voorbeelden hoe de school de leerling kan ondersteunen op basis van sterke punten die tijdens de screening in stap 1 en 2 naar voren zijn gekomen.

1. Veel anderstalige nieuwkomers spreken meerdere talen. Voor de leerling is het een nuttig dat hij het gewend is meerdere talen te leren en te gebruiken wanneer hij de schooltaal leert. De leerkracht kan tijdens de les rekening houden met de meertaligheid van de leerling door de leerling aan te sporen zijn talenkennis te gebruiken tijdens het leren, en hier positief tegenover te staan.

2. De informatie die de leerling zelf aangeeft over hoe hij kennis verwerft en leermethoden gebruikt om lessen te organiseren en te plannen, is zeer waardevolle informatie om mee aan de slag te gaan en om dus op in te spelen tijdens het leerproces.

3. Uit de beginsituatie van geletterdheid in stap 2 kan bijvoorbeeld naar voren zijn gekomen dat een leerling goed is in het vinden van letterlijke informatie in de tekst, maar dat hij het moeilijk heeft te antwoorden op vragen waarvoor hij impliciete informatie uit de tekst moet halen en over de inhoud moet reflecteren. Het is belangrijk voor leerkrachten om met dergelijke informatie rekening te houden voor de planning van de lessen. De lessen kunnen dan bv. zijn gericht op de ontwikkeling van de leesstrategieën van de leerling om teksten in de verschillende vakken op school te kunnen lezen en begrijpen.

4. De beginsituatie van gecijferdheid vormt de basis voor de planning van de wiskundelessen, en geeft de competenties van de leerling weer over evenredigheid en probleemoplossend denken. Dit vormt de basis voor hoe de lessen voor de leerling kunnen worden gepland, zodat hij die competentie ook in verschillende andere schoolvakken kan gebruiken.

6 Bronnen

- https://bp.skolverket.se/documents/19343568/19851508/11+apr+2017+Info+till+rektorer+och+la%CC%88rare.pdf/c2d56205-efd6-4183-8115-b0342d96613d (met oorspronkelijke bronnenlijst)

- "Omgaan met anderstalige nieuwkomers op school. Inzetten op de veerkracht van vluchtelingen", uitgeverij Politeia (https://www.politeia.be/nl-be/book/omgaan-met-anderstalige-nieuwkomers-op-school-pakket-van-5/13668.htm)

- "Anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs. Geen apart verhaal", pedagogisch cahier, uitgeverij Politeia, https://anderstaligenieuwkomers-go.politeia.be/

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Informatie over en voor tolken

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Deze informatie is in de eerste plaats bedoeld voor iedereen die de vertaling verzorgt bij stap 1 en stap 2 van de screening.

Het gesprek

Het spreken met een derde partij kan voor velen een uitdaging zijn en daardoor als een ongewone communicatievorm aanvoelen. Om het gesprek optimaal te laten verlopen, moeten de deelnemers vooraf met elkaar over het screeningsmateriaal en de interpretatie ervan praten. Het is uiterst belangrijk alle gesprekken correct te interpreteren.

Dat betekent dat de tolk:

- alle informatie zo nauwkeurig mogelijk reproduceert
- deze informatie als vertrouwelijk behandelt
- betrokken is bij wat er gezegd wordt en bij de personen die aan het gesprek deelnemen
- weerspiegelt wat de deelnemers zeggen in de ik-persoon

Tips voor de leerkracht die het gesprek leidt:

- Informeer de persoon die zal tolken tijdig over het doel en over het materiaal van de toets of van het gesprek
- Stel de tolk voor aan de leerling en laat de tolk zichzelf en zijn of haar functie aan de leerling voorstellen
- Zorg ervoor dat de tolk en de student elkaar goed begrijpen en dat ze samen praten over hoe het gesprek zal verlopen
- Zorg ervoor dat de leerling, de tolk en u zo zitten dat u vrijuit kunt praten, bij voorkeur in een driehoek
- Spreek rechtstreeks met de leerling, zoals u in een eentalig gesprek zou doen, praat niet met de tolk over de leerling.
- Zorg ervoor dat de leerling begrijpt waar de vragen over gaan, laat dit niet over aan de tolk, laat de tolk dus geen extra informatie geven
- Pas de snelheid van spreken aan de leeftijd van de leerling aan en aan het interpretatievermogen van de tolk
- Spreek duidelijk en doordacht in korte maar volwaardige zinnen, niet in losse woorden en fragmenten.
- Stel vraag per vraag en zorg ervoor dat u geen vragen samen stelt.

Tips voor de tolk:

- Zoek informatie over de opdracht en lees het studiemateriaal, inclusief de handleiding voor de leerkracht.
- Maak een verklarende woordenlijst van belangrijke termen
- Zoek de betekenis en de vertaling op van woorden of uitdrukkingen waarover u niet zeker bent op
- Vertaal in de ik-vorm voor zowel de leerling als voor de leerkracht. Dit versterkt het gevoel van echt met elkaar te spreken.
- Maak duidelijk wanneer iemand van de deelnemers te snel spreekt of onduidelijk spreekt
- Als u iemand – de leerling of de leerkracht - om opheldering vraagt, praat dan met de andere partij over wat er gebeurt
- Ga geen lange gesprekken aan met een van de deelnemers. Het kan ervoor zorgen dat de ander zich buitengesloten voelt.

De keuze van een tolk

Bij het aanvragen van een tolk is het belangrijk duidelijk vast te stellen dat de tolk zowel in het Nederlands als in zijn moedertaal sterk taalvaardig is. De tolk moet ook over een sterk interpretatievermogen beschikken om aan deze screening te kunnen meewerken.

Om er zeker van te zijn dat u de juiste tolk krijgt, kunt u de certificering van de tolk controleren en nagaan welke taalvariëteit hij spreekt[1].

Sommige van de belangrijkste minderheidstalen in Vlaanderen worden in veel verschillende landen gesproken, waardoor de talen zich weliswaar anders ontwikkelden maar waardoor zij die de taal spreken elkaar toch min of meer gemakkelijk begrijpen. Dit is het geval met Arabisch, Koerdisch, Bosnisch-Kroatisch-Servisch en Spaans. Daarom is het verstandig om erachter te komen welke taalvariëteit de leerling spreekt en te verzekeren dat de vertaler ook die variëteit spreekt.

1. http://agii.be/thema/sociaal-tolken-en-vertalen

Meertalig personeel of professionele tolk?

Als iemand die deelneemt aan het gesprek het doel niet kent, is het risico groot dat het resultaat misleidend is. Hetzelfde geldt als iemand mag tolken zonder voldoende taalvaardig te zijn. Het is een algemene misvatting dat de persoon die twee of meer talen spreekt ook automatisch kan tolken. Voor de hand liggende risico's zijn dat de vragen van de toets en de antwoorden van de leerling verkeerd worden begrepen, onjuist of helemaal niet vertaald worden, dat de student op een bepaalde manier geholpen wordt om te antwoorden en dat de vertaler in de verleiding komt om te reageren. Het is ook veel moeilijker om een correct en lang antwoord te onthouden en te vertalen dan een antwoord dat kort en bondig is.

Tolken kan zowel met de tolk ter plaatse als met de tolk per telefoon of computer. Als tolken op afstand als werkwijze is gekozen, controleert u de juiste geluidskwaliteit en technologie. Praat met de tolk die deelneemt aan het gesprek over wat er gebeurt als stilte optreedt, bijvoorbeeld als een leerling naar foto's kijkt.
Het voordeel van een meertalige leerkracht als tolk te gebruiken, is dat de leerkrachten mogelijk al een vertrouwelijke relatie met de leerling hebben opgebouwd.

Sommige moedertaalsprekers hebben al ervaring opgedaan en misschien ook tolkonderwijs gevolgd. Als de school voor deze oplossing kiest, is het raadzaam dat de persoon die tolkt aanvankelijk zowel zijn rol in het gesprek als zijn functie in het toekomstige schoolwerk verklaart. De ondersteuning van een gekende tolk kan de leerling zich prettig doen voelen in de situatie. Net als in een gewoon gesprek kan de gespreksleider beginnen met een gemoedelijk gesprek met de leerling met behulp van de tolk.

De persoon die tolkt, kan de leerling natuurlijk direct ondersteunen, wat kan bijdragen aan een positieve stemming. Maar onthoud dat als de test begint de rol van de gespreksleider en de rol van de tolk heel duidelijk gemaakt moeten worden aan de leerling. Het is belangrijk dat de leerlingen onafhankelijk antwoorden op de vragen van de test en dat ze rechtstreeks aan de gespreksleider antwoorden en niet aan de tolk.

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Aanpassingen voor leerlingen met een functiebeperking

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Inhoud

1 Inleiding

Wanneer een anderstalige nieuwkomer een beperking heeft, onderzoekt de school in het kader van het M-decreet of de leerling sticordimaatregelen of relevante aanpassingen nodig heeft om deel te nemen aan het gewone curriculum met bijvoorbeeld een flexibele traject aangepast aan zijn specifieke onderwijsbehoeften.
De school beslist daarna of de maatregelen al dan niet onredelijk zijn en heft het gemotiveerd verslag op naar een verslag met het CLB als partner. Daarbij is er de keuze een individueel aangepast curriculum op te starten in het gewone onderwijs of over te stappen naar het buitengewoon onderwijs.

De handleidingen bij stap 1 en stap 2 beschrijven een eerste keer hoe je de screening kunt aanpassen zodat deze werkt voor een leerling met een fysieke, psychische of intellectuele beperking.
Dit document beschrijft hoe u in verschillende situaties nog extra aanpassingen kan doen.
De screening wordt best uitgevoerd door een multidisciplinair team, in samenwerking met de school en mensen uit de onmiddellijke omgeving van de anderstalige nieuwkomer met een beperking. Het doel van deze screening is nagaan welke leerbehoeftes de leerling heeft zodat de toekomstige school redelijke aanpassingen kan invoeren die aan deze behoeftes voldoen. Het is dan ook aangeraden om tussen stap 1 en stap 2 een periode in te lassen waarin de informatie uit stap 1 aangevuld kan worden met extra informatie uit observatie van de leerling met een beperking. Het is belangrijk om de leerling eerst goed te leren kennen zodat hij tijdens stap 2 van de screening de nodige en voor hem passende ondersteuning krijgt. Enkel op die manier krijgt u een correct beeld van de competenties van de leerling op het gebied van geletterdheid en gecijferdheid.

Soms kan het moeilijk zijn om te bepalen of de leerling een beperking heeft of dat er andere oorzaken zijn die het de leerling moeilijk maken om de screening te voltooien. Denk eraan dat symptomen die op een beperking lijken, bijvoorbeeld PTSS kunnen zijn.
Besteed dus tijdens de screening ook voldoende aandacht aan de reacties van de nieuwkomer. Pas aangekomen leerlingen kunnen traumatische ervaringen opgedaan hebben. Wanneer u hier geen rekening mee houdt, kan dit de resultaten van de screening vertekenen. De ervaringen kunnen leiden tot posttraumatisch stress syndroom (PTSS) waardoor de leerling gemakkelijk geïrriteerd raakt, snel bang wordt, depressief is of concentratiestoornissen heeft. U kunt hierover ook meer lezen in het cahier "Anderstalige nieuwkomers", hoofdstuk 5 'Een warm en veilig onthaal'. Hoofdstukken 4 en 5 in de publicatie "Omgaan met anderstalige nieuwkomers op school" geven ook meer informatie over dit onderwerp.

Bekijk eerst alle beschikbare informatie over de leerling met een functiebeperking. Om de screening eerlijk te laten verlopen, gaat u na hoe u de taken kunt aanpassen zodat de leerling de opdrachten zo goed mogelijk kan doorlopen. De uitdaging ligt in het zodanig aanpassen van de opdracht aan de behoeftes dat de leerling om een duidelijk beeld van zijn competenties te krijgen en tegelijkertijd de taak zo getrouw mogelijk aan het origineel uit te voeren.
Verder lezen over

2 Aanpassing voor leerlingen met beperkte mobiliteit

Als de student beperkte mobiliteit heeft, past u de bewegingstaken aan. U kunt een andere activiteit uitvoeren of andere apparatuur gebruiken, of het werk opsplitsen in verschillende onderdelen zodat de leerling niet alle opdrachten in één keer moet .uitvoeren.

3 Aanpassing voor leerlingen met lees- en schrijfproblemen

Voor studenten met lees- en schrijfproblemen kunt u de teksten (laten) inlezen en laten beluisteren[1].

1. http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/voorleessoftware-voor-leerlingen-met-leesbeperkingen

4 Aanpassing voor leerlingen met een neuropsychologische beperking

Als de leerling een beperkt werkgeheugen heeft, kan hij het moeilijk hebben met lange instructies. Gebruik dus korte, eenvoudige zinnen in het gesprek. Soms kan het geven van meerkeuzeantwoorden de leerling helpen. Gebruik afbeeldingen en concreet materiaal indien nodig om de vragen te verduidelijken.
Als de student moeite heeft zich te concentreren, kun je de vragen opsplitsen in afzonderlijke delen. Deze methode kan ook geschikt zijn voor studenten met andere functionele beperkingen.

Houd hiermee rekening bij het plannen van verschillende stappen in de beginsituatieanalyse en bij het boeken van een tolk. Het is belangrijk dat ook de tolk op de hoogte is van de aanpassingen die u in de screening doorvoert.

5 Aanpassing voor studenten met gehoorproblemen

Als de leerling een ernstige auditieve beperking heeft of doof is, kan dit betekenen dat de leerling ook niet kan spreken. Dan is het erg moeilijk om de leesvaardigheid van de student in kaart te brengen. Als de leerling in zijn thuisland gebarentaal heeft geleerd, kan de screening gebeuren met een doventolk die dezelfde gebarentaal spreekt als de leerling. Maar aangezien gebarentaal niet universeel is en elk land zijn eigen gebarentaal heeft, kunt u echter moeilijkheden ondervinden om een dergelijke doventolk te vinden. Er bestaan wel internationale gebaren, namelijk International Sign. Dit maakt het gemakkelijker om met doven uit een ander land te communiceren. Hou er zeker ook rekening mee dat kinderen nog niet volleerd kunnen zijn in de gebarentaal van hun land. Voor meer informatie hierover kunt u terecht bij volgende organisaties:

- KOCA Antwerpen: https://www.koca.be
- CAB Destelbergen, met online tolkenzoeker: http://www.cabvlaanderen.be/f_zoekTolk.aspx?pag=zoekEenTolk
- Vlaamse Overheid: https://www.vaph.be/tolk

Kunnen communiceren is echter een voorwaarde om de screening kwaliteitsvol uit te voeren. Hieronder leest u enkele praktische tips die u op weg kunnen helpen bij de totstandkoming van de functionele communicatie tussen u en de leerling.

- Gebruik de moedertaal van de leerling.
- Zorg voor een stil lokaal, geen lawaai of een lokaal met een goede akoestiek.
- Controleer op voorhand of de microfoon die u eventueel gebruikt goed functioneert.
- Zorg dat de hoorapparaten van de leerling goed afgesteld zijn.
- Ga als toetsafnemer en als tolk dicht bij de leerling zitten en zorg ervoor dat uw gezicht en uw lippen duidelijk zichtbaar zijn voor de leerling. De leerling kan dan liplezen. Hoe beter de leerling uw lippen ziet terwijl u spreekt, des te beter neemt de leerling waar wat u zegt.
- Ondersteun uw talige uitingen ook met gebaren en eventueel andere visuele ondersteuning. Dit versterkt de boodschap.
- Ga zelf niet in tegenlicht zitten. Zorg dat de leerling met zijn rug naar het licht toe zit. Dat maakt de communicatie makkelijker.
- Tijdens de screening moet de leerling met een gehoorbeperking een beroep doen op zeer complexe cognitieve handelingen. De leerling kan erg moe worden. Geregeld een pauze inlassen is dus geen overbodige luxe.

6 Aanpassing voor leerlingen die blind of slechtziend zijn

Voor zowel de toetsafnemer als de tolk is het zeer belangrijk om de teksten en de afbeeldingen grondig op voorhand te bekijken. Beiden zullen een grote rol spelen in de betekenisontsluiting voor de leerling met een visuele beperking. Houd er rekening mee dat een ongelezen tekst geen leesbegrip in kaart brengt, maar alleen of de student in staat is de inhoud van een tekst te begrijpen.

Mogelijke aanpassingen zijn:

- Vergroot de tekst en de afbeeldingen. Gebruik daarbij digitale hulpmiddelen waarmee u de kleuren en de contrasten kan verbeteren.

- Gebruik levensecht materiaal.
- Ontdek eerst welke hulpmiddelen de leerling eerder gebruikt heeft: lens, vergrootloep, bril, dictafoon voor opname, aangepaste laptop, spraaktechnologie, blindegeleide hond, brailleprinter ...
- Laat de leerling indien nodig langer dan de vooropgestelde 70 minuten werken. Het kan namelijk ongeveer drie keer zo lang duren om Braille te lezen als om een schoolbord te lezen. Zorg in dat geval zeker voor voldoende pauze.
- Laat de leerling ook naar de teksten luisteren. De tolk kan de teksten voorlezen.
- Beschrijf de afbeeldingen bij alle taken waarbij de afbeelding belangrijk is om tot een goed antwoord te komen.

Beeldbeschrijving stap voor stap: hoe doe je dat?

1. Stap 1: algemene informatie over de tekst
   a. Beschrijf wat de afbeelding vertegenwoordigt.
   b. Afhankelijk van wat voor soort tekst het is, kunt u de techniek opgeven waarin de afbeelding wordt gemaakt, zoals foto, aquarel, schilderen, serie- of tekstballonnen.
   c. Wanneer de afbeelding een diagram of een schematische afbeelding is, begint u met het benoemen van het type diagram of schema.

2. Stap 2: inhoudelijke beschrijving van de tekst
   a. Vertel wat een diagram of schematische afbeelding beschrijft.
   b. Beschrijf de omgeving en hoofdpersonen in narratieve teksten.
   c. Beschrijf maatverhoudingen bij voorkeur met het lichaam als een referentie.
   d. Geef locatiebeschrijvingen op met behulp van voorzetsels.

3. Stap 3: gedetailleerde beschrijving
   a. Beschrijf alle details zo nauwkeurig mogelijk met de juiste terminologie.
   b. Als het een diagram of een schematische afbeelding betreft, ga dan verder met de beschrijving van de verschillende onderdelen in het diagram of de schematische resultaten.

4. Stap 4: herlees uw beschrijving, corrigeer indien nodig, zorg voor de correcte verwijzing naar pagina's en zorg ervoor dat ook de tolk uw beschrijving op voorhand krijgt.

7 Aanpassing voor leerlingen met een niet-aangeboren hersenletsel

Het is bijzonder moeilijk om hier specifieke aanpassingen te suggereren. Vaak uit een niet-aangeboren hersenletsel zich in een combinatie van hiervoor beschreven functiebeperkingen. Het is dan ook aangeraden dat u zich vooral richt op de symptomen van de beperking en van daaruit keuzes maakt uit de mogelijke aanpassingen die ook hierboven beschreven staan.

8 Verder lezen

- https://www.vlaanderen.be/nl/gezin-welzijn-en-gezondheid/handicap/naar-school-met-een-handicap-0
- http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/speciale-onderwijsleermiddelen
- http://onderwijs.vlaanderen.be/ouders/ondersteuning-en-begeleiding/leren-met-een-beperking

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Handleiding voor leerkrachten
Taal en ervaringen

STAP 1 | STAP 2 | STAP 3

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Silaw
Здраво
Halo
مرحبا
መዓልኩም
Soo dhowow
Hello
Salut
สวัสดี
Halo
سلام
Soo dhowow
Hello
Halo
Hello
مرحبا
Salut
Silaw!
สวัสดี
Здраво
Salut
Halo
መዓልኩም
مرحبا

Dit is de eerste stap bij het opmaken van een beginsituatieanalyse van de anderstalige nieuwkomer. De analyseresultaten van de stappen 1 en 2 voorzien u van de nodige informatie om een beeld op te maken van de leerling en daarbij een individueel traject op maat op te stellen. Dit traject is dus gebaseerd op de kennis, vaardigheden en capaciteiten van, en houdt rekening met, de individuele behoeften van die anderstalige nieuwkomer. Dit geldt zowel voor anderstalige nieuwkomers die in basisonderwijs, in de OKAN-klas of snel in het reguliere onderwijs instromen. Specifiek voor het secundair onderwijs biedt de informatie uit stappen 1 en 2 de mogelijkheid na te gaan hoe de lestijd van het individueel traject over de verschillende vakken of vakkenclusters verdeeld kan worden.

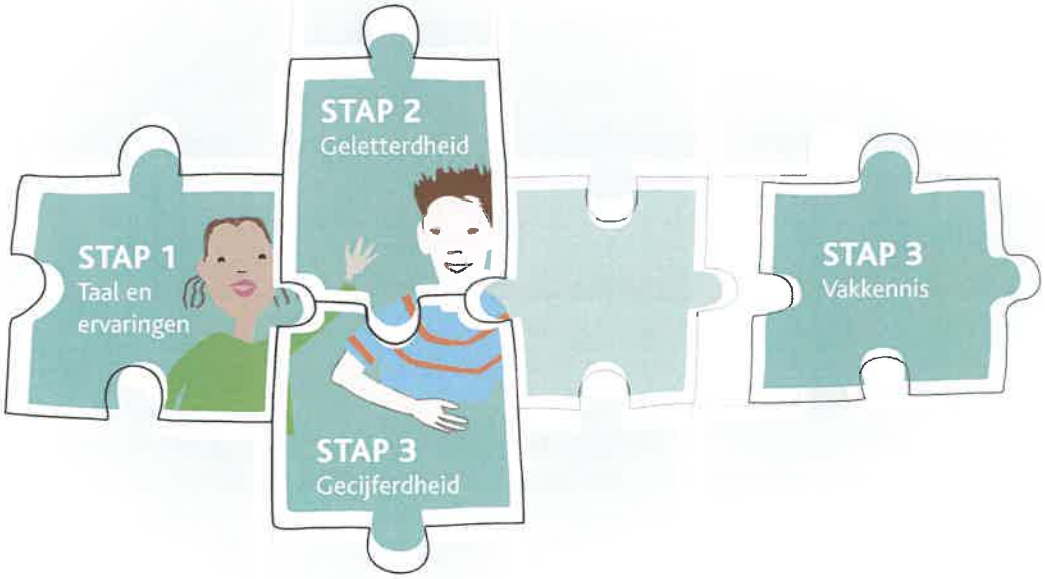

Informatie over alle stappen van de beginsituatieanalyse voor de beeldvorming is terug te vinden in het document *Informatie voor directeurs en leerkrachten*.

Voordat u de taal en ervaring van een leerling in kaart brengt, moet u zich inwerken in de verschillende onderdelen waaruit het materiaal is opgebouwd. U moet ook weten wat de doelstelling van elk onderdeel is. Laat het in kaart brengen plaatsvinden in de vorm van een gesprek[1], zodat de leerling de screening niet als een overhoring of toets ervaart.

Stap 1 van het in kaart brengen geeft de school een beeld van de taal en de ervaringen van de leerling. Dat beeld komt tot stand op basis van de analyse van achtergrondinformatie, opvattingen over taal en leren en de andere toelichtingen van zowel de leerling als zijn ouders of voogd.

Het gespreksdocument is conform de vereisten die Onderwijs Vlaanderen stelt[2]:
"Wat in een onthaalklas aan bod komt, is gericht op een zo breed mogelijk publiek en biedt tegelijk de mogelijkheid om een gedifferentieerd aanbod te doen naargelang van de beginsituatie en de noden van het publiek. De lessen moeten worden aangepast aan de capaciteiten en behoeften van iedere leerling. Ze moeten permanent leren en kennisontwikkeling bevorderen op basis van de achtergrond van de leerling, eerdere ervaringen, taal en kennis."

1. Zie hoofdstuk 8.1 in het pedagogisch cahier 'Anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs: geen 'apart' verhaal'
2. http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13123: punt 2.2

Materiaal

Het materiaal voor stap 1 bestaat uit

- handleiding voor leerkrachten
- gespreksondersteunende documenten
- invuldocument 'Beeld' na de analyse
- bijlage 1 – lijst van sleutelcompetenties.
- bijlage 2 – aanvullende gespreksdocumenten voor leerlingen met een beperking.

Uitgangspunten voor de analyse en de beeldvorming, stap 1

Duur van het gesprek

Het gesprek mag uiterlijk 70 minuten duren, met inbegrip van tijd voor tolken. Pas de duur aan naargelang de leeftijd, ervaringen, capaciteiten enz. van de leerling. Dit impliceert dat je waar nodig pauzes inlast.

Wie neemt deel aan het gesprek?

Indien de leerkracht de sterkste taal van de leerling niet spreekt, kan hij het gesprek met behulp van een tolk voeren. Indien er meerdere leerkrachten en een tolk deelnemen aan het gesprek, legt de verantwoordelijke leerkracht aan het begin van het gesprek uit wie wie is aan zowel de leerling, de ouders als aan de voogd. *Informatie voor en over tolken* bevat aanwijzingen voor wie het gesprek met een tolk voert, alsook voor de tolk zelf.
De leerkracht die het eerste gesprek voert is bij voorkeur die leerkracht die ook na de screening aan de leerling les zal geven. Zo kan hij deze informatie meenemen naar het team en naar de planning van het individuele traject van de leerling.

Gebruik de sterkste taal van de leerling

Het is wenselijk dat het gesprek wordt gevoerd in de sterkste taal van de leerling. Dit kan de moedertaal van de leerling zijn of een andere taal die de leerling thuis of elders heeft geleerd. Meer informatie hierover leest u in Informatie voor directeurs en leerkrachten.

Ga uit van de behoeften en capaciteiten van de leerling

Het materiaal in stap 1 is voor alle leerlingen hetzelfde, maar het gesprek kan verschillend zijn voor jongere en oudere leerlingen. In het algemeen kunnen oudere leerlingen makkelijker praten over hun taalgebruik en hoe ze leren. Hou in gedachten dat dit echter voor heel wat leerlingen, ongeacht leeftijd, ongewoon en moeilijk kan zijn
Vertrek vanuit de behoeften en capaciteiten van de leerlingen en van wat ze kunnen. Een paar vragen zult u op een andere manier moeten formuleren zodat de leerling ze begrijpt. Als de leerling het moeilijk heeft zich mondeling uit te drukken, mag hij schriftelijk antwoorden.
Als er zich tijdens de uitvoering problemen voordoen waardoor de leerling niet tot een antwoord komt, breekt u het gesprek af en herneemt u het later wanneer u aanpassingen hebt doorgevoerd. Breek het gesprek eveneens af als u merkt dat de leerling zich onder druk voelt en herneem later.

Leerlingen zonder schoolachtergrond

Soms krijgt u te maken met leerlingen die geen schoolachtergrond hebben. Denk er dan aan voorbeelden te geven van andere contexten dan de school om de leerling te ondersteunen. Moedig de leerling aan wanneer hij vertelt over bijvoorbeeld alledaagse bezigheden en heb aandacht voor welke talenten hieruit naar voren komen.

Aanpassing voor leerlingen met een functiebeperking

Als de leerling een functiebeperking heeft waardoor hij het moeilijk heeft de vragen in het gesprek te begrijpen en te beantwoorden, kunt u de vragen richten tot de voogd. De bijlage *Aanvullende gespreksdocumenten voor leerlingen met een functiebeperking* bevat relevante vragen. Ook in het document *Aanpassingen voor leerlingen met een functiebeperking* vindt u hierover meer informatie. Het kan een goed idee zijn dat een leerkracht uit het ondersteuningsteam aan het gesprek deelneemt.

Gesprek met leerling, ouders en/of voogd

Het gesprek vindt plaats met de leerling en, indien mogelijk, de ouders of de voogd van de leerling. De ouders of de voogd kunnen antwoorden op bepaalde vragen over de leerling en zijn vroegere schoolloopbaan die de anderstalige nieuwkomer niet of niet correct en objectief kan beantwoorden. Door het gesprek krijgt u ook de kans een goede relatie op te bouwen met de leerling, de ouders of de voogd. Daarom bevat stap 1 ook vragen over de verwachtingen over de schoolstart in Vlaanderen.
Als een ouder of de voogd aanwezig is bij het gesprek, richt u zich altijd eerst tot de leerling. Als de leerling heeft gezegd wat hij wil zeggen, kan de ouder of de voogd misschien bijkomende informatie geven. Soms kan de leerling zich echter beperkt voelen wanneer een ouder of voogd aanwezig is, of zelfs wenselijke antwoorden geven, zeggen wat hij denkt dat de ouder, voogd of de school wil horen. Het is in de loop van alle stappen in de screening belangrijk alert te blijven voor sociaal wenselijke antwoorden en voor andere signalen die leerlingen onbewust uitsturen.

Uitvoering

Voorbereiding

Neem samen met de leraren en tolken die met het materiaal aan de slag gaan de documenten grondig door. Op die manier kunnen vragen en eventuele onduidelijkheden samen uitgeklaard worden. Het is een meerwaarde om een gezamenlijk beeld van het materiaal van te krijgen.

Gespreksondersteunende documenten

De gespreksondersteunende documenten bestaan uit inleidende informatie voor de leerling, de ouders of voogd, uit instructies en vragen over de taal, het reeds gevolgde onderwijs, de ervaringen en interesses van de anderstalige nieuwkomer. Er wordt ook gepolst naar de verwachtingen van de leerling ten opzichte van zijn onderwijsloopbaan in Vlaanderen[3].

Vragenthema's in het gespreksondersteunend document

Elk vragenthema bestaat uit vijf kolommen: vragen voor de leerling, eventuele bijvragen, waarop te letten, ruimte voor aantekeningen en ruimte voor aantekeningen voor beeld en planning. Tijdens het gesprek kunt u kort informatie geven over het Vlaamse schoolsysteem en over het reilen en zeilen op school, hoe de lessen eraan toegaan, welke rollen de leerlingen, leerkrachten en ouders hebben enz. Op die manier wordt het in kaart brengen meer een gesprek dan een droge overdracht van informatie.

Vragen voor de leerling

In de eerste kolom staan de hoofdvragen die u aan de leerling stelt. In de tweede kolom staan eventuele bijvragen. De hoofdvragen zijn meer open, waardoor de leerling zelf kan vertellen over zijn gedachten en ervaringen. De bijvragen gebruikt u als de hoofdvragen niet genoeg informatie hebben opgeleverd. Veel bijvragen binnen het thema *Taal* kunnen bijvoorbeeld wegvallen als de leerling maar één taal beheerst. U bepaalt ook een passende volgorde van de vragen en u hoeft ze ook niet allemaal te stellen. Uw rol is het gesprek vooruit te laten gaan door feedback te geven op de antwoorden en vragen van de leerling, wat op zijn beurt ertoe kan bijdragen dat de leerling zijn antwoorden ontwikkelt.

Daarnaast kan de leerling soms uw ondersteuning nodig hebben om vooruit te geraken bij het formuleren van zijn gedachten. Het is goed concrete voorbeelden te geven uit uw eigen dagelijkse leven om de leerling te inspireren. Denk voor het gesprek al eens na welke concrete voorbeelden u ter ondersteuning zou kunnen geven bij het thema dat in kaart wordt gebracht.
Het gespreksondersteunend document bevat voor bepaalde thema's waar nodig vragen voor de ouders en/of voogd.

Waarop te letten

In de derde kolom staan belangrijke aandachtspunten beschreven.

Plaats voor uw aantekeningen

In de vierde kolom noteert u uw bevindingen van de antwoorden van de leerling tijdens het gesprek.

3. Deze verwachtingen zullen in een later gesprek over de wederzijdse verwachtingen opnieuw besproken worden

Aantekeningen voor beeld en planning

In de vijfde kolom noteert u wat belangrijk kan zijn voor het uittekenen van een traject op maat op basis van de behoeften van de anderstalige nieuwkomer.

Aan het einde van het gespreksondersteunende document staat wat meer informatie voor de leerling over de tweede stap die er in de screening zit aan te komen. Om die tweede stap te kunnen plannen, moet de school weten welke taal de leerling als sterkste taal beschouwt om zijn kennis in te laten testen. Als uit het gesprek nog niet is gebleken welke taal de leerling het beste kan gebruiken voor stap 2 van de screening, vraagt u de leerling er expliciet naar.

Vragenthema's in het gespreksondersteunende document

1. Taal

Het eerste vragenthema gaat over de taal van de leerling. De leerling kan één of meerdere moedertalen hebben, maar het is niet altijd zo dat de leerling op school de moedertaal heeft gebruikt. Ongeacht welke talen de leerling spreekt; ze zijn allemaal een hulpmiddel in het leerproces van de leerling. Daar moet de school rekening mee houden. Om meer te weten over hoe de moedertaal een hulpmiddel kan zijn binnen het leerproces kunt u 'Inspelen op de meertalige realiteit in het GO!'[4] raadplegen.

Waar aan te denken

- Vermijd termen zoals moedertaal en vreemde taal in uw vragen aan de leerling, omdat deze begrippen moeilijk te definiëren zijn. Vraag in de plaats daarvan wanneer de leerling zijn talen heeft geleerd, hoe hij ze gebruikt, en hoe de leerling zelf vindt dat hij zijn talen beheerst. Uit de antwoorden van de leerling maakt u op hoe de talen van de leerling zich tot elkaar verhouden.
- Let erop dat het concept 'taal' niet enkel verwijst naar officiële talen. De leerling, ouders of de voogd kunnen een taalvariëteit of dialect vergeten of als onbelangrijk beschouwen omdat het geen officiële talen zijn. Het kan ook voorkomen dat een moedertaal een minderheidstaal is die ze als stigmatiserend beschouwen, afhankelijk van de plaats van de groep in de samenleving. Hier kan een meertalige leerkracht (als alternatief voor een tolk) kennis hebben die ertoe kan bijdragen dat de leerling, ouders of de voogd de vragen over taalgebruik juist begrijpen.
- Heb er ook aandacht voor dat de leerling soms in een bepaalde context een taal kan gebruiken, bijvoorbeeld Engels, zonder dat hij eraan denkt die te noemen. De leerling kan bijvoorbeeld een specifieke interesse hebben voor computerspelletjes of een tv-programma waar de taal wordt gebruikt, en het is belangrijk dat de school dat weet. Het is daarom nodig dat de antwoorden van de leerling over taal ook naar de andere vragenthema's worden meegenomen.
- Let erop dat stap 1 tot doel heeft te weten te komen wat het eigen begrip van de leerling is over welke talen hij beheerst en gebruikt. U hoeft niet te beoordelen hoe goed de leerling de taal gebruikt; dat wordt in stap 2 gedaan. Het is daarom belangrijk dat in het inleidende gesprek duidelijk wordt welke de sterkste talen zijn van de leerling om zijn competenties te laten testen. Het is niet vanzelfsprekend dat deze taal dezelfde is als die waarin de leerling les heeft gevolgd. Tegelijkertijd is het niet altijd mogelijk de screening uit te voeren in de taal die de leerling verkiest doordat een tolk of een meertalige leerkracht in de gewenste taal onvindbaar is. Hier moeten u, de leerling en de ouders en/of voogd afstemming zoeken over welke taal de leerling het best kan gebruiken om zijn talenten te tonen.

2. Reeds gevolgd onderwijs

Vragen over reeds gevolgd onderwijs kunnen een beeld geven van de schoolervaringen van de leerling in relatie tot zijn leeftijd. Er kan bijvoorbeeld informatie naar voor komen over welke leerinhouden de leerling heeft gevolgd. Het vragenthema geeft ook een beeld van de onderwijsvorm waar de leerling ervaring mee heeft, hoe het leren ging en hoe hij als leerling was. Als de leerling nog nooit naar school is gegaan, gaat u meteen door naar vragenthema 3.

4. http://pro.g-o.be/blog/Documents/GO%21_Visietekst_Meertalige%20RealiteitDEF.pdf

3. Ervaringen en interesses

Het derde vragenthema geeft een beeld van een doordeweekse dag van de leerling, zijn interesses en leefwereld. De vragen hebben tot doel ervaringen en kennis los te weken die nuttig kunnen zijn voor de leerling op school. Het is met name belangrijk in dit thema een beeld te krijgen van de competenties die een leerling die nog niet naar school is gegaan al heeft ontwikkeld. Voorbeelden hiervan zijn: koken, werkervaringen, Engels of een andere taal spreken en voor de familie als tolk fungeren, een muziekinstrument spelen of sporten.

De vaardigheid van de leerling met computers en smartphones kan in de les worden gebruikt om de motivatie van de leerling te verhogen en het leerproces efficiënter te maken. Zelfs ervaringen met computerspelletjes kunnen nuttig zijn om in kaart te brengen, omdat de leerling zijn Engelse leesvaardigheid kan hebben ontwikkeld door de combinatie van beeld en tekst.

Waar aan te denken

Wees nieuwsgierig en geïnteresseerd en toon dat de competenties van de leerling van belang zijn. De leerling is zich er niet altijd van bewust dat hij iets geleerd heeft uit vroegere ervaringen en dus ook competenties heeft ontwikkeld. Geef de leerling daarom een positieve respons op wat hij zegt, stel bijvragen en help de ervaringen te koppelen aan kennis, vaardigheden en attitudes zodat de leerling zich bewust wordt van het belang ervan.

4. Verwachtingen

Het is belangrijk te weten te komen wat de ideeën en verwachtingen zijn van de leerling over de Vlaamse school. Deze kunnen er verschillend uitzien, afhankelijk van eerdere contacten met de Vlaamse samenleving en de Vlaamse school en welke ervaringen de leerling met eerder gevolgd onderwijs heeft. Ook een leerling zonder schoolervaringen kan zich ideeën hebben gevormd over de school en het onderwijssysteem. Op die manier kunt u inspelen op wat de leerling moet weten over de werking van een gemiddelde Vlaamse school. Als u de referentiekaders en verwachtingen van de leerling kent, wordt het ook makkelijker om een individueel traject op maat van de leerling op te stellen, zodat hij zich vanaf het begin bekwaam kan voelen en deel kan uitmaken van een leergroep.

Analyse van relevante informatie voorafgaand aan 'Beeld stap 1'

Neem zo snel mogelijk na het gesprek uw aantekeningen door en vul aan met wat u nog niet hebt kunnen noteren. De aantekeningen stemt u af met de vijfde kolom 'aantekeningen voor beeld en planning'. Vergelijk uw aantekeningen met de informatie uit de verschillende onderdelen van het gesprek en vat de competenties van de leerling samen. In de analyse focust u zich op de sterke punten en de mogelijke werkpunten van de leerling. De samenvatting schrijft u neer in het invuldocument 'Beeld' voor stap 1. Zo worden de sterke punten en de werkpunten van de leerling duidelijk.

In het secundair onderwijs beslist de school op basis van dit beeld en in samenspraak met de leerling over een traject op maat. Dit document 'Beeld' biedt de klassenraad de informatie om te beslissen in welke vakken/vakkenclusters de leerling in het reguliere so kan aansluiten, naast de specifieke aandacht voor Nederlands in de OKAN-klas. Het is aan te bevelen dat de klassenraad stap 1 uit de screening grondig bespreekt vooraleer beslissingen te nemen voor en in samenspraak met de leerling.

Stap 2 bouwt voort op stap 1. Noteer daarom in het document 'Beeld' onder de rubriek 'Voor stap 2', welke ta(a)l(en) in aanmerking komen voor stap 2. Kruis ook aan welk gespreksdocument geschikt is voor het in kaart brengen van de ervaringen met geletterdheid en leesvaardigheid van de leerling: leidraad A voor leerlingen in een vroege fase van hun lees- en schrijfontwikkeling OF leidraad B voor leerlingen die al kunnen lezen en schrijven.

Beeld
Taal en ervaringen

Stap 1 2 3

Naam van de leerling: Abed L Geboortedatum: 040404

Taal tijdens het gesprek: Arabiska

Datum en leerkracht: 2015-04-16 L.A

1. Taal

Moedertaal (een of meerdere mogelijkheden):

Taal: Arabisch		Taal: .....
Spreken	☒	☐
Lezen	☒	☐
Schrijven	☒	☐
Heeft hier les in gevolgd	☐ Nee ☒ Ja, aantal jaar: 4	☐ Nee ☐ Ja, aantal jaar: .....

Overige talen:

Taal: Engels		Taal: .....
Spreken	☒	☐
Lezen	☒	☐
Schrijven	☒	☐
Heeft hier les in gevolgd	☐ Nee ☒ Ja, aantal jaar: 4	☐ Nee ☐ Ja, aantal jaar: .....

Andere opmerkingen:

Abed zegt dat hij „maar een beetje" in het Engels kan lezen en schrijven.

2. Reeds gevolgd onderwijs

Aantal jaar op school: Vier jaar Land: Syrië

☒ Regelmatig: tussen* 2010–2013 ☐ Onregelmatig: tussen: .....

De sterkste taal van de leerling in schoolcontext (één of meer):
Arabisch

*Geef aan tussen welke leeftijden de leerling respectievelijk regelmatig en onregelmatig naar school is gegaan.

Sleutelcompetenties, aantal jaar:

gezondheid
Nederlands en andere moderne talen
mediawijsheid
sociaal-relationele competenties
wiskunde, wetenschappen en technologie
burgerschap
historisch en ruimtelijk bewustzijn
duurzaamheid
economie en financiën
juridische competenties
leercompetenties
ondernemingszin en loopbaancompetenties
cultureel bewustzijn en culturele expressie

Andere opmerkingen: **

Abed heeft anderhalf jaar in Griekenland gewoond. Ging daar niet naar school. Vindt wiskunde het leukste. Hij vindt biologie iets moeilijker. De godsdienstles ging enkel over het Christendom. Hij vindt dat wiskunde, Nederlands en Engels de belangrijkste vakken zijn om mee te beginnen.

3. Ervaringen en interesses

Maakt de leerling gebruik van digitale tools?

☒ Ja ☐ Deels ☐ Nee

Ervaringen en interesses (die de leerling op school kan gebruiken):

Gebruikt de computer om informatie op te zoeken op het internet.
Sport: Abed speelt voetbal

4. Verwachtingen

Gedachten van de leerling over de school en plannen voor de toekomst:

Abed toont een grote motivatie om naar school te gaan – hij wil „zo snel mogelijk beginnen". Abed wil ingenieur worden.

Vóór het in kaart brengen:

Stap 2 – Geletterdheid

Taal tijdens het gesprek: Arabisch

Stap 2 – Gecijferdheid

Taal tijdens het gesprek: Arabisch

Gespreks- en ondersteunende documenten:

☐ A voor leerlingen in een vroege fase van hun lees- en schrijfontwikkeling

☒ B voor leerlingen die al kunnen lezen en schrijven

Andere belangrijke informatie vóór de uitvoering van stap 2:

.....

.....

** Onder *Andere informatie* kunt u belangrijke informatie noteren die de leerling over haar/zijn vorige school heeft verteld. Geef ook aan of de leerling naar een specifieke schoolvorm is gegaan.

Ondersteunend document het opmaken van een individueel traject op maat van de anderstalige nieuwkomer:

Sterkte punten van de leerling:

Regelmatige schoolachtergrond. Leest en schrijft in het Arabisch. Net beginnen lezen en schrijven in het Engels. Gebruikt digitale apparatuur om informatie op te zoeken. Heeft verschillende vakken gevolgd. Beste vak: Wiskunde en rekenen. Grote motivatie om naar school te gaan.

Werkpunten van de leerling:

Heeft niet alle vakken gevolgd die in het Vlaamse onderwijs worden aangeboden.

Voorstellen voor eventuele inspanningen en ondersteuning voor de leerling:

Bepaal dit na het in kaart brengen in stap 2

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Gespreksondersteunend document
Taal en ervaringen

STAP 1 | STAP 2 | STAP 3

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Silaw
Здраво
Halo
Hello
Salut
ሰላም
Halo
Soo dhowow
Halo
مرحبا
መዓልቲ-ም
Soo dhowow
Hello
Halo
Hello
مرحبا
Salut
Silaw!
Здраво
Salut
Halo
መዓልቲ-ም
مرحبا

Gespreksondersteunende documenten – Stap 1

Informatie voor leerlingen en voogden vóór het gesprek

Verwelkoming

- Heet de leerling en de voogd welkom op de school[1].
- Vertel dat de school de komende weken een paar gesprekken zal voeren met de leerling om zijn competenties in kaart te brengen. Vertel ook wat zo'n gesprek inhoudt.

Doelstelling van het in kaart brengen

Vertel dat de school wil weten naar welke school de leerling is gegaan, wat hij leuk vindt en wat de leerling over zichzelf wil vertellen. Op basis van deze informatie kan de nieuwe school beslissingen maken over het opstellen van een individueel traject voor de anderstalige nieuwkomer. Let op hoe de leerling het onderwijs en de werkvormen beschrijft, om een beeld te krijgen met welke onderwijsvorm de leerling ervaring heeft en hoe het leren er in het algemeen aan toe ging.*

Inhoud van het in kaart brengen

- Vertel dat de gesprekken met de leerling zullen gaan over zijn taal, de vorige school, de doordeweekse dag en interesses en over de verwachtingen van de nieuwe school.
- Vertel dat de leerling op de vragen moet antwoorden en dat de voogd indien nodig mag aanvullen.
- Vertel duidelijk dat er geen juiste of foute antwoorden zijn
- Vertel dat de ondersteunende documenten van het gesprek zullen worden doorgespeeld aan de directeur en aan de leerkrachten die de leerling les zullen geven.

Duur van het gesprek

Vertel dat het gesprek uiterlijk 70 minuten zal duren.

Tolken

Informatie over en voor tolken bevat aanwijzingen voor wie het gesprek met een tolk voert, alsook voor de tolk zelf.

Ondersteuning tijdens het gesprek

Vertel dat u tijdens het gesprek ter inspiratie en ondersteuning enkele voorbeelden zal geven van de onderwerpen die tijdens het gesprek aan bod komen.

Vragen van de leerling en de voogd

Vertel dat de leerling en de voogd na het gesprek vragen kunnen stellen.

Na het gesprek

Zie aanwijzing p. 11.

Gespreksondersteunend document

Naam van de leerling: .....

Geboortedatum van de leerling: .....

Naam van de voogd: .....

Datum en leerkracht: .....

Taal tijdens het gesprek: .....

Naam van de tolk: .....

1. Voor meer informatie hierover zie publicaties GO!: 'Omgaan met anderstalige nieuwkomers op school' en Pedagogisch cahier 'Anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs: geen 'apart' verhaal'

1. Taal

Doel

Door vragen te stellen over taal kan de school te weten komen

- hoe het taalgebruik van de leerling thuis, in zijn vrije tijd en op de vroegere school was
- welke taal de leerling kan gebruiken als hulpmiddel tijdens het leerproces in verschillende vakken

Instructies voor de leerkracht

- Vertel dat jullie het zullen hebben over welke taal de leerling spreekt en waar de leerling vroeger heeft gewoond. Vertel dat het voor het leerproces belangrijk is om te weten welke talen de leerling kan, en dat de school wil weten welke talen de leerling in verschillende situaties gebruikt.
- De hoofdvragen staan in de eerste kolom en staan in het vet aangeduid.

Vragen voor de leerling	Eventuele bijvragen	NB	Aantekeningen	Aantekeningen voor beeld en planning
De school wil weten welke taal of talen je kan, zodat je de mogelijkheid krijgt die te gebruiken tijdens de screening. Dus ik vraag me af... • welke taal of talen je kan? • hoe je ze hebt geleerd? • hoe je ze gebruikt? • in welke taal je het makkelijkst kan praten? • of je kan lezen en schrijven in een of meerdere ta(a)l(en)? Welke?	• *Welke taal heb je eerst geleerd?* • *Welke talen heb je nadien geleerd?* • *Welke taal heb je het meest gebruikt? Waar en wanneer heb je de taal gebruikt (bv. thuis, in computerspelletjes, met vrienden)? (Kan ook blijken uit het vragenthema „Ervaringen en interesses“)*	**Let op** of de leerling het gewend is de taal of talen zowel schriftelijk als mondeling te gebruiken. Vergeet niet te vragen of de leerling eventueel ook Frans of Engels praat, een taal die eventueel in een tussenfase als lingua franca gebruikt kan worden.	....	Les in (kruis aan): ☐ Engels ☐ Frans ☐ Moderne talen .... Moedertaal .... Taal voor studiebegeleiding: ....

Vragen aan de voogd (desgewenst)	NB	Aantekeningen
• Welke ta(a)l(en) gebruikt u thuis? • Welke ta(a)l(en) gebruikt uw kind thuis en op school het vaakst en kan hij het best?	Noteer wat de meest gebruikte taal in de omgang en op school is.	....

materiaal afkomstig van Skolverket

2. Reeds gevolgd onderwijs

Doel

Vragen over reeds gevolgd onderwijs geven de school

- een beeld van de sterkste taal van de leerling in schoolcontext
- een beeld van de schoolervaringen van de leerling
- een idee van welke leerinhouden de leerling al onder de knie heeft
- een idee van hoe de leerling denkt over school

Instructies voor de leerkracht

- Vertel de leerling dat u het met hem zal hebben over zijn gedachten over en eventuele ervaringen met school en onderwijs om de leerling zo goed mogelijk te leren kennen. Probeer een beeld te krijgen met *welke leerinhouden en welke soort lessen* de leerling ervaring heeft. U kan de leerling een beeld geven van de Vlaamse school, om aan de hand daarvan de antwoorden van de leerling te toetsen. Dan kan de leerling zijn ervaringen gebruiken om de nieuwe context te begrijpen.
- Indien de leerling nog nooit naar school is gegaan, gebruikt u de vragen voor wat de leerling over de school denkt.
- Gebruik indien nodig bijlage 1 *Lijst van sleutelcompetenties* ter ondersteuning wanneer jullie het hebben over welke vakken de leerling heeft gehad en welke vakken er in de Vlaamse school worden gegeven. Als de leerling naar school is gegaan en weet hoe een schema werkt, kan ook dit ter ondersteuning tijdens het gesprek worden gebruikt.
- De hoofdvragen staan in het vet aangeduid.

Ondersteuning van de leerling tijdens het gesprek

Als de leerling moeite heeft om te beginnen, kunt u voorbeelden geven van de Vlaamse school.

Vragen voor de leerling	Eventuele bijvragen	NB	Aantekeningen	Aantekeningen voor beeld en planning
De school wil weten of je vroeger naar een andere school bent geweest en hoe jullie daar te werk gingen. Ben je vroeger naar school gegaan? *(Indien nee, kunt u verdergaan naar de volgende vragenthema, op p. 8)*	• *Hoe oud was je toen je voor het eerst naar school ging?* • *Hoeveel jaar ben je naar school gegaan?* • *Ben je elke dag naar school gegaan, zonder onderbreking?* • *Waar ben je naar school gegaan (land of landen)?*	**Let op** de schoolervaring van de leerling vergeleken met de leeftijd.	....	De leerling is naar school gegaan: ☐ Ja ☐ Nee Leeftijd van de leerling bij aanvang van het onderwijs: .... Aantal jaar op school: ....
• Welke ta(a)l(en) gebruikten jullie in de lessen op school? • Welke ta(a)l(en) vind je dat je het beste kan wanneer je in verschillende vakken werkt?	• *Gebruikte je verschillende talen, afhankelijk van welk vak het was? Waarom?* • *Kan het voor jou soms makkelijker zijn te denken in de ene taal en te praten of te schrijven in een andere taal?*	Noteer welke ta(a)l(en) de leerling op school heeft gekregen en welke ta(a)l(en) de leerling heeft gebruikt.	....	Onderwijstaal van de leerling (een of meer): .... De beste taal van de leerling in schoolcontext (vóór stap 2): ....
• Welke vakken heb je op school gekregen? • Hoeveel jaar heb je die vakken op school gekregen?		**Let op** welke ondersteuning de leerling nodig kan hebben.	Gevolgde vakken (aantal jaar): bao: (moeder)taal, wiskunde, wereldoriëntatie (kan voor de duidelijkheid worden opgesplitst in natuurwetenschappen - aardrijkskunde - biologie - geschiedenis - techniek), muzische vorming (of: muziek, dans, drama/toneel, beeldende vorming/tekenen, schilderen, beeldhouwen,...), media (of: 'computerles'), lichamelijke opvoeding/sport, levensbeschouwing (godsdienst/zedenleer), Frans (of andere vreemde talen) so: nog even afwachten wat we hier noteren	Andere talen die de leerling op school heeft geleerd? .... Vakken die relevant kunnen zijn voor het in kaart brengen, stap 3 ....

materiaal afkomstig van Skolverket

Vragen voor de leerling	Eventuele bijvragen	NB	Aantekeningen	Aantekeningen voor beeld en planning
• Vertel een beetje over de lessen; kan je beschrijven hoe jullie in een bepaald vak te werk gingen?	*(Koppel liefst terug naar een vak waar de leerling het eerder over had)* • *Wat deed de leerkracht, wat deden de leerlingen?* • *Werkten jullie vooral alleen, per twee, of in groep? Werkten jullie met een speciaal leerboek voor elk vak, of gebruikten jullie verschillende soorten teksten en materiaal?* • *Deden jullie experimenten en onderzoekjes?* • *Hoe vaak hadden jullie les? Hoe kon een les eruitzien?* • *Hoe toonden jullie wat jullie hadden geleerd (werkjes, toetsen, beoordelingen enz.)?* • *Welk(e) vak(ken) deed je het liefst?*	**Let op** de gedachten van de leerling over de school, welke vakken de leerling het liefst deed, en welke vakken de leerling moeilijk of minder interessant vindt en waarom[2]. **Let op** hoe de leerling het onderwijs en de werkvormen beschrijft, om een beeld te krijgen van de onderwijsvorm waarmee de leerling ervaring heeft en hoe het leren er in het algemeen aan toe ging.* **Let op** de perceptie van de leerling op basis van zijn eerdere ervaringen van wat de school, leerkrachten en leerlingen doen	.....	

Vragen aan de voogd (desgewenst)	NB	Aantekeningen
• Hoe is het eerdere onderwijs van uw kind verlopen? We moeten dat weten om de lessen zo goed mogelijk te plannen. Welk contact u had met de school van uw kind: • Welke rol hadden de ouders op school? • Hoe namen de ouders deel aan het onderwijs van de leerling?	**Let op** wat de voogd vertelt over de lessen. **Let op** welke informatie de voogd over de school vraagt.	.....

* Denk eraan dat het kind zich als leerling heeft ontwikkeld in een andere sociale, culturele en politieke context.

2. Meer informatie hierover leest u in het hoofdstuk 'Intakegesprek' uit het Cahier Anderstalige Nieuwkomers in basisonderwijs, geen apart verhaal.

3. Ervaringen en interesses

Doelstelling

Door vragen te stellen over ervaringen en interesses kan de school

- een idee krijgen over hoe een normale dag van de leerling eruitzag
- te weten komen welke talenten de leerling al heeft ontwikkeld
- een beeld krijgen van de uitgangspunten en referentiekaders van de leerling
- een idee krijgen van de ervaringen van de leerling met digitale tools

Instructies voor de leerkracht

- Vertel de leerling dat u het met hem zal hebben over zijn ervaringen en interesses. Vertel dat je niet enkel op school leert en je ontwikkelt, maar ook door ervaringen en interesses daarbuiten.
- Voor leerlingen zonder schoolachtergrond kunnen vragen over ervaringen en interesses erg belangrijk zijn, omdat de leerling vanuit het bekende kan vertrekken. Op die manier kan het gesprek verbanden op het gebied van competenties tussen thuis en de school duidelijk maken.
- De hoofdvragen staan in het vet aangeduid.

Ondersteuning van de leerling tijdens het gesprek

Als de leerling moeite heeft om te beginnen, kunt u voorbeelden geven van hoe een vrije dag er zou kunnen uitzien, eventueel met verschillende activiteiten en uitgaande van verschillende socio-culturele achtergronden.

Vragen voor de leerling	Eventuele bijvragen	NB	Aantekeningen	Aantekeningen voor beeld en planning
Nu gaan we het hebben over je ervaringen en interesses in je vrije tijd. • Vertel over je ervaringen en interesses en wat je graag doet. • Op school gebruiken we computers. Kan je omgaan met computers, tablets, smartphones of computerspelletjes? Indien ja: • wanneer, waar en hoe? • in welke ta(a)l(en)?			....	Interesses en ervaringen die verband houden met school, die het leerproces en de inclusie kunnen versnellen: .... Is de leerling het gebruik van digitale technologie gewoon? ☐ Ja ☐ Nee ☐ Deels Technologie die het leerproces van de leerling kan vergemakkelijken: ....

Vragen aan de voogd (desgewenst)	NB	Aantekeningen
• Heeft uw kind specifieke interesses waarvan u denkt dat hij ze op school kan gebruiken? Vooral belangrijk om te vragen indien de leerling geen schoolachtergrond heeft: • Van welke sterke punten denkt u dat wij als school op de hoogte zouden moeten zijn?	**Let op** welke interesses de ouders of voogd opnoemen.	....

4. Verwachtingen

Doelstelling

Door vragen te stellen over de verwachtingen kan de school

- te weten komen wat de verwachtingen van de leerling zijn over de Vlaamse school
- een beeld krijgen van de doelstellingen van de leerling op school
- een beeld krijgen van de dromen van de leerling
- een brug bouwen tussen de ideeën van de leerling en de ouders of voogd over de verwachting van de school

Instructies voor de leerkracht

- Vertel de leerling dat u het met hem zal hebben over zijn verwachtingen van de Vlaamse school en gedachten over de toekomst, om de schoolstart en de lessen voor de leerling te kunnen plannen.
- De vragen met betrekking tot dit thema kunnen moeilijk zijn voor jongere leerlingen en leerlingen die voorheen niet naar school zijn gegaan. Heel wat leerlingen zijn het zelfs niet gewend vooruit te denken, en daarom is het belangrijk goed te luisteren en de leerling tijdens het gesprek te ondersteunen. Het kan erg belangrijk zijn dat u tijdens het gesprek feedback geeft; u kunt bijvoorbeeld de antwoorden van de leerling bevestigen, verklaren en uiteenzetten.
- De hoofdvragen staan in het vet aangeduid.

Ondersteuning van de leerling tijdens het gesprek

Als de leerling moeite heeft om te beginnen, kunt u hem ondersteunen door te vertellen dat scholen in verschillende landen heel verschillend kunnen zijn.

Vragen voor de leerling	Eventuele bijvragen	NB	Aantekeningen	Aantekeningen voor beeld en planning
Als de leerling niet of slechts sporadisch naar school is gegaan: • Wat weet je over de school in het land of de landen waar je hebt gewoond? • Kan je iets vertellen over de school; wat leerlingen leren op school? • Welke vakken zijn er?	• *Hoe voel je je om op school te kunnen beginnen?* • *Wat wil je later worden als je groot bent?*	**Let op** welke ervaringen de leerling heeft met school, welke verwachtingen hij heeft om in Vlaanderen naar school te kunnen gaan, en of de leerling grote of kleine gelijkenissen en verschillen beschrijft tussen het onderwijs in Vlaanderen en het land of de landen waar de leerling heeft gewoond.	.....	Welke inspanningen zijn nodig om de taal- en kennisontwikkeling en sociale inclusie van de leerling te bevorderen? .... Hoe kunnen gelijkenissen en verschillen van eerdere schoolervaringen van de leerling in de planning worden gebruikt? .... Contact met studiebegeleiders en beroepskeuzevoorlichters: ....
Vragen voor alle leerlingen: • Hoe voelt het voor jou naar school te gaan in Vlaanderen? • Op welke manier kan het gelijkaardig of anders zijn dan de school waar je vroeger naartoe ging? • Is er voor jou een vak dat erg belangrijk is voor jou? Waarom? • Wat wil je later doen? • Is er iets waar ik niets over heb gevraagd en waarvan je vindt dat we het moeten weten?				

Vragen aan de voogd (desgewenst)	NB	Aantekeningen
Voor voogden van wie het kind geen schoolachtergrond heeft: • Wat denkt uw kind over de school en de opleiding. • Heeft uw kind les gevolgd in een buitenschoolse context?		....

Vragen aan de voogd (desgewenst)	NB	Aantekeningen
• Wat weet u over de Vlaamse school? • Op welke manier denkt u dat er een verschil is tussen scholen in Vlaanderen en scholen in het land/de landen waar u vroeger woonde? • Wilt u iets meer weten over de Vlaamse school? • Wilt u iets meer weten over onze school?	**Let op** verwachtingen van de voogd, indien hij zich zorgen maakt en of hij nog meer informatie wenst. U kunt de ouders ook aanraden om een gesprek met het CLB aan te vragen indien u de ouders niet zelf kunt geruststellen.	....

Vóór stap 2 van het in kaart brengen

Sluit af met de vraag of de leerling en de voogd nog vragen hebben over waar jullie het over hebben gehad, of over de school. Vertel dat in volgende gesprekken met de leerling wordt gesproken over zijn ervaringen met lezen, schrijven, wiskundig denken en hoe de leerling hierover denkt. Om die gesprekken te kunnen plannen, moet de school weten van welke taal de leerling vindt dat hij zich over deze onderwerpen het best in kan uitdrukken. Noteer die talen hieronder.

Geletterdheid: ..... Gecijferdheid: .....

Skolverket

skolverket.se

fedasil

FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Aanvullend gespreksondersteunend document voor leerlingen met een functiebeperking

STAP 1 | STAP 2 | STAP 3

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Lees meer over aanpassing in Informatie voor directeurs en leerkrachten en Aanpassing aan leerlingen met een beperking over hoe het in kaart brengen kan worden aangepast aan leerlingen met een beperking.

Indien de leerling een beperking heeft die het hem moeilijk maakt de vragen in de gesprekken te beantwoorden of de documentatie te begrijpen, kunt u dit document gebruiken om de ouders of de voogd vragen te stellen over de schoolachtergrond van de leerling, zijn eerdere ervaringen en zijn talen. De vragen in dit materiaal peilen naar de behoeften van de leerling en naar welke redelijke aanpassingen de leerling in het onderwijs nodig heeft. Gebruik de bijvragen van de gespreksdocumenten die concreter en meer afgebakend zijn dan de open hoofdvragen. Doe aanpassingen in de vraagstelling naargelang de behoeften en capaciteiten van de leerling.

1. Taal

Vragen aan de voogd (desgewenst)	NB	Aantekeningen
• Hoe heeft de taal van uw kind zich ontwikkeld? • Hoe communiceert u met uw kind? • Hoe communiceert uw kind met andere familieleden? • Communiceert uw kind op een andere manier dan gesproken taal (gebaren, uitbeelden, iets anders)? • Heeft u ondersteuning gekregen toen u uw kind heeft geholpen in de ontwikkeling van zijn taal- en communicatievermogen?	Vragen over taal mogen enkel worden gesteld als de leerling geen ontwikkelde omgangstaal heeft en op andere manieren communiceert.	....

2. Eerder onderwijs

Vragen aan de voogd (desgewenst)	NB	Aantekeningen
Indien de leerling vroeger naar een basisschool is gegaan: • Hoelang is uw kind naar school gegaan? • Hoe waren de lessen en hoe werkte de school? • Hoe communiceerde uw kind met de leerkrachten en de andere kinderen? • Welk soort aanpassingen voerde de school door? • Welke hulpmiddelen werden gebruikt?	Vragen over dit thema helpen bij het plannen van extra aanpassingen in het kader van het M-decreet. Wees opmerkzaam of de wensen van de leerling moeten worden meegenomen en of er tekenen zijn dat de leerling andere steun nodig heeft dan maatregelen voor nieuw aangekomen leerlingen.	.....
Indien de leerling naar een basisschool, specifieke school, of een andere school is gegaan voor leerlingen met een beperking • Welke waren de redenen daarvoor? • Hoelang is uw kind naar die school gegaan? • Hoe communiceerde uw kind met de leerkrachten en de andere kinderen? • Wat kunt u vertellen over de lessen en de manier van werken? • Welk soort aanpassingen voerde de school door? • Welke hulpmiddelen werden gebruikt? • Hoe bekijkt u het eerdere onderwijs van uw kind?	Meld het de school meteen als moet worden nagegaan of er specifieke ondersteuning nodig is.	.....
Indien de leerling vroeger niet naar school is gegaan • Kunt u daarover vertellen? • Wat was de oorzaak daarvoor? • Hoe denkt u nu, nu uw kind naar school gaat in Vlaanderen? • Heeft u er met uw kind samen over gesproken?		.....

3. Ervaringen en interesses

Over dit thema worden geen afzonderlijke vragen gesteld. Volg het gespreksdocument voor stap 1.

4. Verwachtingen

Vragen aan de voogd (desgewenst)	NB	Aantekeningen
• Hoe denkt u dat de school uw kind op de best mogelijke manier kan helpen? • Is er een speciale aanpassing of zijn er speciale hulpmiddelen waarvan u denkt dat ze uw kind kunnen helpen in zijn taal- en competentieontwikkeling?	Vragen over dit thema helpen bij het plannen van extra aanpassingen.	....

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Beeld van de anderstalige nieuwkomer
Taal en ervaringen

STAP 1 | STAP 2 | STAP 3

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Naam van de leerling: .....

Geboortedatum: .....

Taal tijdens gesprek: .....

Datum en leerkracht: .....

1. Taal

Moedertaal (een of meerdere mogelijkheden):

Taal: ..... Taal: .....

Spreken Lezen Schrijven

Heeft hier les in gevolgd ☐ Nee ☐ Ja, aantal jaar: ..... ☐ Nee ☐ Ja, aantal jaar: .....

Overige talen:

Taal: ..... Taal: .....

Spreken Lezen Schrijven

Heeft hier les in gevolgd ☐ Nee ☐ Ja, aantal jaar: ..... ☐ Nee ☐ Ja, aantal jaar: .....

Andere opmerkingen:

.....

.....

.....

2. Reeds gevolgd onderwijs

Aantal jaar op school: ..... Taal: .....

☐ Regelmatig: tussen ..... jaar en ..... jaar ☐ Onregelmatig: tussen ..... jaar en ..... jaar

De sterkste taal van de leerling in schoolcontext (één of meer): .....

.....

.....

Sleutelcompetenties, aantal jaar:

1. gezondheid: .....
2. moedertaal en andere moderne talen: .....
3. mediawijsheid: .....
4. sociaal-relationele competenties: .....
5. wiskunde, wetenschappen en technologie: .....
6. burgerschap: .....
7. historisch en ruimtelijk bewustzijn: .....
8. duurzaamheid: .....
9. economie en financiën: .....
10. juridische competenties: .....
11. leercompetenties: .....
12. ondernemingszin en loopbaancompetenties: .....
13. cultureel bewustzijn en culturele expressie: .....

Eventuele andere competenties (aantal jaar):

.....

Wat heeft de leerling over zijn vorige school verteld?

.....

.....

3. Ervaringen en interesses

Maakt de leerling gebruik van digitale tools?

☐ Ja ☐ Deels ☐ Nee

Ervaringen en interesses (die de leerling op school kan gebruiken):

.....

.....

.....

4. Verwachtingen

Gedachten van de leerling over de school en plannen voor de toekomst:

.....

.....

.....

5. Vóór de uitvoering van stap 2

Stap 2 – Geletterdheid

Taal van het in kaart brengen: .....

Stap 2 – Gecijferdheid

Taal van het in kaart brengen: .....

Gespreksondersteunende documenten:

☐ A voor leerlingen in een vroege fase van hun lees- en schrijfontwikkeling

☐ B voor leerlingen die al kunnen lezen en schrijven

Andere belangrijke informatie vóór de uitvoering van stap 2:

.....

.....

.....

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Lijst met sleutelcompetenties

STAP 1 | STAP 2 | STAP 3

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

In het kader van de modernisering eerste graad secundair onderwijs, kiezen wij ervoor om geen lijst met vakken aan te bieden, maar wel een overzicht van de sleutelcompetenties. De nieuwe eindtermen 1e graad so hebben onderstaande sleutelcompetenties als uitgangspunt voor de inhoudelijke invulling van de lestijd.

Lijst met sleutelcompetenties

1. Competenties op het vlak van lichamelijk, geestelijk en emotioneel bewustzijn en gezondheid
2. Competenties in de moedertaal
3. Competenties in andere talen
4. Digitale competentie en mediawijsheid
5. Sociaal-relationele competenties
6. Competenties inzake wiskunde, exacte wetenschappen en technologie
7. Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven
8. Competenties met betrekking tot historisch bewustzijn
9. Competenties met betrekking tot ruimtelijk bewustzijn
10. Competenties inzake duurzaamheid
11. Economische en financiële competenties
12. Juridische competenties
13. Leercompetenties met inbegrip van onderzoekscompetenties, innovatiedenken, creativiteit, probleemoplossend en kritisch denken, systeemdenken, informatieverwerking en samenwerken
14. Zelfbewustzijn en zelfexpressie, zelfsturing en wendbaarheid
15. Ontwikkeling van initiatief, ambitie, ondernemingszin en loopbaancompetenties
16. Cultureel bewustzijn en culturele expressie.

Herformulering voor document beginsituatieanalyse

1. Gezondheid
2. Nederlands en andere moderne talen
3. Mediawijsheid
4. Sociaal-relationele competenties
5. Wiskunde, wetenschappen en technologie
6. Burgerschap
7. Historisch en ruimtelijk bewustzijn
8. Duurzaamheid
9. Economie en financiën
10. Juridische competenties
11. Leercompetenties
12. Ondernemingszin en loopbaancompetenties
13. Cultureel bewustzijn en culturele expressie

Skolverket

skolverket.se

fedasil

FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Handleiding voor leerkrachten Gecijferdheid

STAP 1 | STAP 2 | STAP 3

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Inhoud

1 Inleiding

Dit is de tweede stap in de screening van de competenties van anderstalige nieuwkomers. De analyseresultaten van de stappen 1 en 2 voorzien u van de nodige informatie om een beeld op te maken van de leerling en daarbij een individueel traject op maat op te stellen. Dit traject is dus gebaseerd op de kennis, vaardigheden en capaciteiten van, en houdt rekening met, de individuele behoeften van die anderstalige nieuwkomer. Dit geldt zowel voor anderstalige nieuwkomers die in basisonderwijs, in de OKAN-klas of snel in het reguliere onderwijs instromen. Specifiek voor het secundair onderwijs biedt de informatie uit stappen 1 en 2 de mogelijkheid na te gaan hoe de lestijd van het individueel traject over de verschillende vakken of vakkenclusters verdeeld kan worden.
Informatie over alle stappen binnen de screening vindt u in *Informatie voor directeurs en leerkrachten.*

2 Stap 2 - Gecijferdheid

Stap 2 Gecijferdheid geeft een algemeen beeld van het redeneervermogen van de leerling bij verschillende vraagstellingen. Het materiaal voor het in kaart brengen van gecijferdheid heeft tot doel de reeds verworven wiskundige competenties van de anderstalige nieuwkomer in kaart te brengen. Gecijferdheid wordt in dit materiaal gedefinieerd als het wiskundig kunnen redeneren.
De opdrachten bij het materiaal voor het in kaart brengen van gecijferdheid zijn gelinkt aan de ontwikkelingsdoelen wiskunde voor kleuters, eindtermen wiskunde voor het basisonderwijs, de ontwikkelingsdoelen gecijferdheid voor OKAN en in lijn met de later door de leerlingen te realiseren leerplandoelen wiskunde in het regulier so[1].

Stap 2 Gecijferdheid bestaat uit twee luiken:

- **leerlingen jonger dan 9 jaar**
- **leerlingen vanaf 9 jaar**

Bij de screening van **leerlingen jonger dan 9 jaar** wordt nagegaan in hoeverre de kennis, attitudes en vaardigheden aanwezig zijn die nodig zijn om elementaire wiskundige procedures te kunnen uitvoeren en hun onderliggende concepten te begrijpen. De nadruk ligt op getalbegrip en niet op probleemoplossing. Getalbegrip is een eerste belangrijke stap naar de ontwikkeling van het wiskundig kunnen redeneren. Jongere leerlingen beschikken vaak niet over de vereiste referentiekaders om problemen te kunnen oplossen. Tijdens het gesprek krijgt de leerling toch enkele vragen waarbij hij moet redeneren en zijn antwoorden moet motiveren. Het is dus belangrijk dat de leerling zich in zijn beste taal kan uitdrukken, wat niet noodzakelijk de schooltaal van de leerling hoeft te zijn.

Bij de screening van **leerlingen vanaf 9 jaar** wordt per wiskundig domein nagegaan in hoeverre de leerlingen de elementaire wiskundige concepten begrijpen die nodig zijn om wiskundige problemen op te lossen. De nadruk ligt op het oplossen van problemen, redeneren over de oplossingen en die beargumenteren en motiveren. Dit onderdeel van de screening test dus niet de wiskundige kennis van de leerling van het vak wiskunde, maar wél het wiskundig inzicht in een bredere context.

Testen met het materiaal hebben aangetoond dat het belangrijk is dat leerlingen niet enkel traditionele wiskundige opgaven met formules, symbolen enz. kunnen oplossen. Die testen hebben ook aangetoond dat een negenjarige leerling op een gelijkaardige manier kan antwoorden en redeneren als een beduidend oudere leerling. Zo kan ook een vijftienjarige leerling op dezelfde manier redeneren als een jongere leerling. Dit is niet specifiek voor nieuw aangekomen leerlingen.

De vragen gecijferdheid worden zowel mondeling als schriftelijk uitgevoerd. Zo krijgt u een dieper beeld van de competenties van de individuele leerling.
Alle antwoorden, samen met de redenering die de leerling erbij geeft, zijn belangrijk. Zo kan de leerling tonen welke competenties hij reeds verworven heeft en welke talenten hij in zijn mars heeft.
Er zijn geen juiste antwoorden bij de opdrachten van de screening omdat de leerling op verschillende manieren kan antwoorden. Alle antwoorden zijn belangrijk. Het redeneringsvermogen van de leerling vormt de basis voor hoe toekomstige lessen wiskunde op maat van de anderstalige nieuwkomer kunnen worden gepland.

1. Zie concordantielijst doelen gecijferdheid

Niet alle leerlingen zijn het gewend mondeling hun kennis te tonen in een gesprek met een leerkracht. Het is mogelijk om met schriftelijke vragen te werken. Maar ze worden geacht in een gesprek te worden gebruikt, waarin u bijvragen kunt stellen en de leerling kunt laten redeneren en argumenteren. Het redeneervermogen kan onvoldoende in kaart gebracht worden wanneer de screening enkel schriftelijk wordt uitgevoerd.
De vragen bij de screening gecijferdheid kunnen vrij worden gesteld of met behulp van visuele ondersteuning met levensecht materiaal en/of afbeeldingen. Deze visuele ondersteuning kan de vragen concreter maken. Uit testen is gebleken dat visuele ondersteuning de situatie wat informeler kan maken voor de leerling.

Een leerling van wie de meeste antwoorden zich in het lagere niveau bevinden tijdens het gesprek, heeft waarschijnlijk last van misvattingen en begripsmoeilijkheden. Zo zal een leerling van wie de antwoorden zich vooral in het hogere niveau bevinden tijdens het gesprek waarschijnlijk al ver staan in zijn wiskundige ontwikkeling en dus minder uitdagingen nodig hebben.

- Het is aangewezen om van leerlingen waarbij uit stap 1 blijkt dat ze weinig tot geen school gelopen hebben, ongeacht hun leeftijd, ook het luik 'leerlingen jonger dan 9 jaar' af te nemen. Het is immers van belang om na te gaan in hoeverre de wiskundige basiskennis aanwezig is.
- Het is ook aangewezen om het luik 'leerlingen jonger dan 9 jaar', ongeacht de leeftijd van de leerling, af te nemen wanneer de resultaten uit het luik 'leerlingen vanaf 9 jaar' zich op een zeer laag niveau situeren.
- Leerlingen waarbij uit de screening blijkt dat ze al verder staan in hun wiskundige ontwikkeling kunnen aan de hand van de verzamelde informatie verder in ontwikkeling gebracht worden al naargelang hun behoeften.

3 Het materiaal

Het materiaal voor stap 2 Gecijferdheid bestaat uit
- een handleiding voor leerkrachten
- levensecht materiaal (knopen, leeg melkbrik, glas, lucifers)

Voor leerlingen tot 9 jaar:
- gespreksondersteunend document voor leerlingen tot 9 jaar
- invuldocument 'Beeld' van de anderstalige nieuwkomer tot 9 jaar
- concreet materiaal (getallen en getalbeelden) tot 9 jaar
- cijfertekens Dari en Pashto
- cijfertekens Sorani

Voor leerlingen vanaf 9 jaar:
- gespreksondersteunend document voor leerlingen vanaf 9 jaar
- invuldocument 'Beeld' van de anderstalige nieuwkomer vanaf 9 jaar
- concreet materiaal (bouwstukken en lucifers) vanaf 9 jaar
- afbeelding straat vanaf 9 jaar
- cijfertekens Dari en Pashto
- cijfertekens Sorani

4 Uitgangspunten voor de screening

4.1 Duur van het gesprek

De screening in stap 2 gecijferdheid mag uiterlijk 70 minuten in beslag nemen, inclusief tijd voor het tolken. Luister goed en pas de tijd aan naargelang de competenties en leeftijd van de leerling. Indien het de leerling niet lukt alle opdrachten op te lossen, mag het in meerdere momenten worden opgedeeld.

4.2 Leerkrachten met de juiste vaardigheden

De screening wordt bij voorkeur uitgevoerd door een leerkracht met de juiste wiskundige vaardigheden, samen met iemand die uit en in de taal van de leerling tolkt. De screening kan ook zonder tolk worden uitgevoerd door een leerkracht die de moedertaal van de leerling beheerst. *Informatie over en voor tolken* bevat aanwijzingen voor wie het gesprek met een tolk voert, alsook voor de tolk zelf.

De leerkracht die voor stap 2 gecijferdheid verantwoordelijk is, is ook bij voorkeur een leerkracht die na de screening aan de leerling les zal geven. Zo kan hij deze informatie ook meenemen naar het team en naar de planning van het individueel traject van de leerling.

4.3 Gebruik de sterkste taal van de leerling

De screening gebeurt bij voorkeur in de sterkste taal van de leerling uitgevoerd. Als de leerling meertalig is, mag hij in stap 1 opgeven welke taal het meest geschikt is om zijn gecijferdheid in kaart te brengen. In bepaalde gevallen kunnen verschillende talen worden gebruikt. De leerling kan bijvoorbeeld in de ene taal op mondelinge, en in de andere taal op schriftelijke vragen antwoorden. Noteer in dat geval in het invuldocument 'Beeld' welke taal de leerling heeft gebruikt. Als u het in kaart brengen helemaal of deels uitvoert in een taal die niet zijn beste taal is, houdt u daarmee rekening bij de beoordeling.

4.4 Vertrek vanuit de behoeften en capaciteiten van de leerling

Het materiaal is ontwikkeld voor een gesprek tussen leerkracht en leerling. Pas het gesprek aan naargelang de leeftijd en capaciteiten van de leerling en ondersteun hem door bijvoorbeeld bijvragen te stellen en indien nodig voorbeelden te geven. Vertel de leerling duidelijk dat hij vragen mag stellen als iets onduidelijk is en beëindig het gesprek als het lijkt dat de leerling zich onder druk gezet voelt. U kan dit onderdeel van de screening eventueel later verderzetten, of de leerling bepaalde onderdelen, zoals opdrachten, schriftelijk laten maken. In dat geval past u de mondelinge vragen aan. Het nadeel bij het schriftelijk laten maken van de opdrachten is dat u de leerling minder makkelijk kan ondersteunen en dat de leerling zonder bijvragen schriftelijk minder makkelijk een redenering kan ontwikkelen.

4.5 Aanpassing voor leerlingen met een functiebeperking

Als de leerling een functiebeperking heeft, pas het materiaal dan aan zodat het voor hem geschikt is. Verduidelijk bijvoorbeeld kleuren voor leerlingen met kleurenblindheid of neem er concrete voorwerpen bij voor leerlingen met een visuele beperking. Meer informatie vindt u in het document *Aanpassingen voor leerlingen met een functiebeperking*. Het kan een goed idee zijn dat een leerkracht uit het ondersteuningsteam aan het gesprek deelneemt.

5 Uitvoering

5.1 Voorbereidingen

Neem samen met de leraren en tolken die met het materiaal aan de slag gaan de documenten grondig door. Op die manier kunnen vragen en eventuele onduidelijkheden samen uitgeklaard worden. Het is een meerwaarde om een gezamenlijk beeld van het materiaal van te krijgen.

Testen met het materiaal hebben aangetoond dat gemeenschappelijk begrip beter is. Er is al gebleken dat bepaalde woorden en begrippen een probleem vormden bij het tolken. Hier zijn enkele voorbeelden van vragen die extra aandacht nodig hebben. Tijdens het gesprek kunnen woorden en begrippen voorkomen die moeilijk te tolken zijn. Deze komt u te weten als de leerling een onverwacht antwoord geeft.

Voorbeelden uit de vragen bij *leerlingen vanaf 9 jaar:*

- Vertel hoe je het zou doen als je wil weten hoe lang de afstand rond een fietswiel is.
  Let op: Het woord hoe kan wegvallen, zodat de focus komt te liggen op maten en eenheden. Het is belangrijk op dezelfde manier aandacht te schenken aan alle vragen over hoe de leerling iets zou doen. Het woord rond is in bepaalde talen synoniem voor het begrip omtrek. Dan loopt u het risico de focus te leggen op formules en berekeningen van de omtrek in plaats van op hoe de leerling het probleem zou oplossen.

- *Beschrijf* hoe de straat eruitziet.
  Let op: Hier ligt de focus op de eigenschappen van de geometrische voorwerpen, niet op de benaming. Het gaat er dus om bv. een rechthoek te kunnen beschrijven, niet om die juist te kunnen benoemen.

5.2 Concreet materiaal

Breng het materiaal in orde.

Voor leerlingen tot 9 jaar:

- pen en papier voor aantekeningen (moet zichtbaar liggen voor de leerling)
- document 'Getallen en getalbeelden'
- 18 kleine voorwerpen, bv. knopen
- document 'andere cijfertekens in het Dari, Pashto en Sorani':
  Leerlingen die het Dari, Pashto of Sorani als beste taal hebben, kunnen andere cijfers gewoon zijn dan degene die in het Vlaamse onderwijs worden gebruikt. Ook documenten voor getallenreeksen zijn in die talen beschikbaar. In scholen waar die talen de onderwijstaal zijn, beginnen leerlingen gewoonlijk met hun cijfers te leren, maar stappen ze in de hogere klassen over naar de cijfers die men in Vlaanderen kent. De leerlingen kunnen ook op andere manieren met deze cijfers in contact zijn gekomen. Neem daarom zowel de afgedrukte vertaalde versie van het cijferdocument als het originele document mee, zodat u kunt nagaan welke cijfers de leerling kent.

Voor leerlingen vanaf 9 jaar:

- pen en papier voor aantekeningen (moet zichtbaar liggen voor de leerling).
- knopen of andere kleine voorwerpen met ten minste twee verschillende eigenschappen waarnaar deze geordend kunnen worden, bv. kleur, grootte, ...
- een leeg melkbrik en een glas
- lucifers
- document 'afbeeldingen van lucifers'
- document 'afbeelding straat'
- bouwstenen voor een straat (zie document 'bouwstukken'; uitknippen op harder materiaal)
- document 'andere cijfertekens in het Dari, Pashto en Sorani' (zie uitleg hierboven)

Het materiaal bevat een afbeelding die als kader leidraad voor het gesprek dient. De vraagstellingen waar vragen bij het gesprek over gaan, kunnen met een afbeelding ondersteund worden of alleen worden gebruikt. De afbeelding kan ervoor zorgen dat de vragen concreet worden gemaakt en in een context worden geplaatst. Uit testen is gebleken dat de afbeelding er ook voor kan zorgen dat de situatie wat minder formeel aanvoelt. De afbeelding dient als ondersteuning en de vraagstellingen gaan over echte voorbeelden. De vraag over de hoogte van het huis gaat bijvoorbeeld over een echt huis .

5.3 Gespreksondersteunende documenten

De gespreksondersteunende documenten bestaan uit inleidende informatie voor de leerling, gespreksondersteunend document voor leerlingen tot 9 jaar en gespreksondersteunend document voor leerlingen vanaf 9 jaar.

Informatie voor de leerling

Vertel de leerling dat jullie een gesprek gaan hebben en dat u vragen zal stellen. Vertel ook dat u aantekeningen moet maken om achteraf nog te weten wat hij heeft gezegd. Vertel dat aan de leerling dat het belangrijk is dat de leerling zijn tijd neemt om na te denken en te redeneren over de vragen. Zeg ook dat er geen foute of juiste antwoorden zijn; de leerling kan op verschillende manieren antwoorden en alle antwoorden en redeneringen zijn belangrijk. Alle antwoorden zijn belangrijk en de redenering van de leerling geven een beeld van zijn competenties. Iedere leerling moet het gesprek verlaten met het gevoel dat hij zijn kennis en talenten heeft kunnen tonen. Vermijd het woord wiskunde omdat dit de gedachtegang kan beperken, of leerlingen die wiskunde als iets negatiefs zien kan doen blokkeren. Vertel dat het doel is dat hij zijn competenties kan tonen, zodat de school de juiste hulp ondersteuning kan geven in de lessen.

Gespreksondersteunend document voor leerlingen tot 9 jaar

Het document bevat vragen over verschillende gebieden binnen getalbegrip:

- getallenreeksen (tellen)
- conceptueel subiteren (getalbeelden)
- kwantitatief vergelijken (hoeveelheden vergelijken)
- translatie (getallen lezen)
- getalfamilies (verdelen en samenvoegen)
- hoofdrekenen (optellen, aftrekken)

De formuleringen van de vragen zijn een voorstel van hoe u zich kunt uitdrukken, en als de leerling u niet begrijpt, mag u zich in andere woorden of termen uitdrukken. Ook voor u zijn er instructies. Noteer de antwoorden van de leerling naargelang het niveau op het formulier (lager – op leeftijd – hoger).

Begin met de opdrachten in de middelste kolom. Als de leerling dit kan, test u hem op hetzelfde gebied op een hoger niveau. Als de leerling dit niveau aankan, kunnen jullie op dit niveau verder gaan of indien nodig terugkeren naar de middelste kolom. Als de leerling de opdrachten in de middelste kolom niet aankan, mag hij de opdrachten op een lager niveau oplossen. Bij elk nieuw gebied is het belangrijk dat de leerling eerst kan antwoorden op de opdrachten in de middelste kolom.

Gespreksondersteunend document voor leerlingen vanaf 9 jaar

Dit document bevat vragen over:

- meetkunde (meetkundige eigenschappen)
- meten (lengte, omtrek, inhoud en gewicht)
- getallenreeksen (ordenen)
- getalfamilies (verdelen en samenvoegen)

U kunt de vragen stellen in de volgorde zoals ze in dit document staan, of de volgorde aanpassen aan het gesprek. Als een vraag duidelijk te makkelijk of te moeilijk is, kunt u die overslaan en verdergaan naar een andere vraag.

De vragen zijn als volgt opgesteld:

Meetkunde			
Meetkundige eigenschappen			
Vragen voor de leerling		Bijvragen	Aantekeningen
 Bouw de straat. Beschrijf hoe de straat eruitziet. Welke verschillen en gelijkenissen zijn er tussen de verschillende vormen?			
Zijn er meerdere voorwerpen/vormen op de afbeelding?		Kan je ze beschrijven?	
Lager niveau		Hoger niveau	
Toont moeilijkheid bij het voorbeeld te bouwen.	Bouwt een deel van het voorbeeld.	Bouwt twee delen van het voorbeeld.	
Beschrijft een eigenschap bij één of meer vormen.	Beschrijft de gelijkenissen en verschillen bv. wat betreft zijden, hoeken.	Beschrijft de gelijkenissen en verschillen bv. wat betreft oppervlakte, hoeken.	
Ontdekt meer voorwerpen/vormen.	Ontdekt meer voorwerpen/vormen en kan deze beschrijven.	Ontdekt meer voorwerpen/vormen en beschrijft de verschillen en gelijkenissen tussen deze vormen.	

- De linker kolom bevat de vragen die u aan de leerling stelt.
  In cursief staat wat voor u van belang is.
- De middelste kolom bevat voorbeelden van bijvragen, zodat de leerling de kans krijgt extra kennis te tonen. Vragen als „Hoe weet je dat?“ en „Waarom denk je dat?“ zijn altijd relevant om te stellen, zelfs als ze niet tussen de bijvragen staan.
- Het deel 'Lager niveau, hoger niveau' bevat mogelijke antwoorden van leerlingen in drie niveaus. Dit zijn voorbeelden van hoe leerlingen van verschillende leeftijden hebben geantwoord en geredeneerd toen het materiaal werd uitgeprobeerd.. Het antwoord wordt samengesteld en wordt daarna beoordeeld op basis van de verschillende niveaus, van lager naar hoger. Tijdens het gesprek duidt u in het document aan bij welk niveau het antwoord en de redenering van de leerling het beste past.
- Er is plaats voorzien voor aantekeningen bij de vragen van de leerling.
- Er is plaats voorzien voor een algemene beoordeling van het aangetoonde vermogen van de leerling om te redeneren, problemen op te lossen en waarschijnlijkheidsbeoordelingen van de leerling.

Zorg ervoor dat het document zo adequaat en volledig mogelijk is. Dit is een belangrijk deel bij de verdere planning van de toekomstige lessen wiskunde op maat van de anderstalige nieuwkomer.

6 Beeld stap 2 gecijferdheid

Het beeld van het in kaart brengen is een samenvatting van wat u in het gespreksondersteunend document hebt genoteerd. Weeg de antwoorden en redenering van de leerling op elk gebied af en duid aan in het document.

Deze informatie wordt gebruikt voor de planning van de lessen en voor het bepalen van de nodige ondersteunende maatregelen voor de leerling in kwestie.

Ondersteunende maatregelen moeten worden toegepast vanuit een brede basiszorg. Het zorgcontinuüm wordt daarbij gehanteerd als referentiekader. Het uitgangspunt is dat de leerling zich slechts tijdelijk in een hogere fase van zorg bevindt.

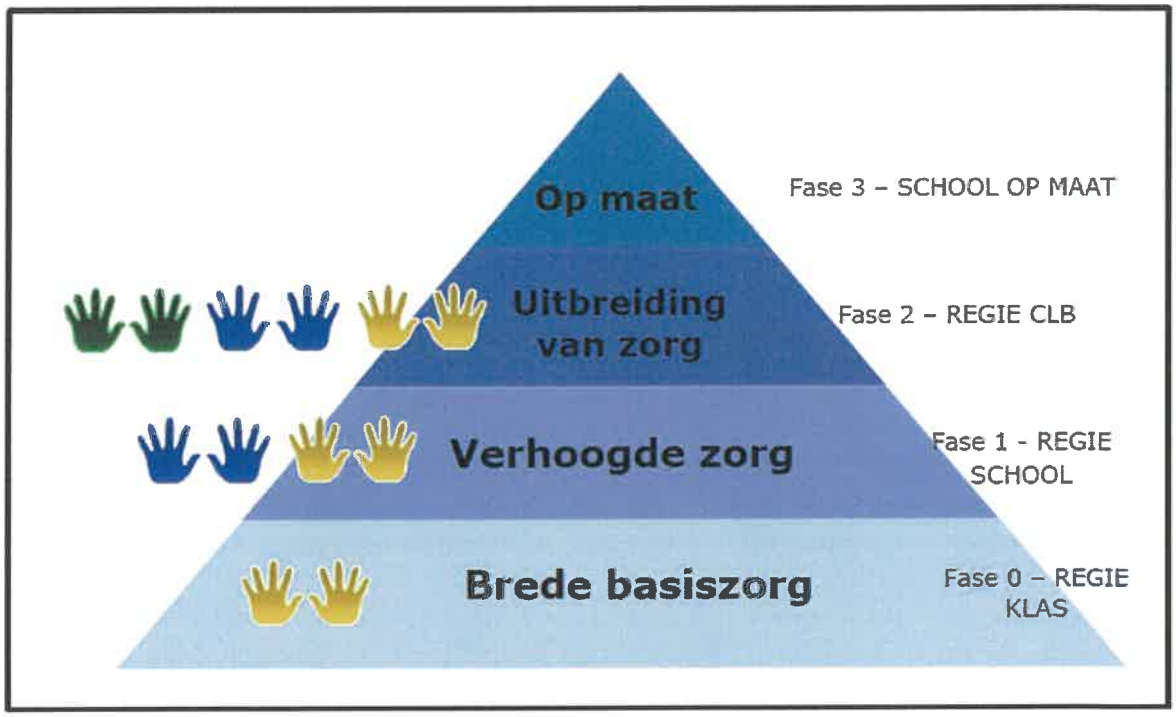

'Het zorgcontinuüm is een dynamisch model. Het uitgangspunt moet steeds zijn dat leerlingen zich slechts tijdelijk in een hogere fase van zorg bevinden. De school stelt alles in het werk om de leerling terug te laten aansluiten bij de groep en streeft ernaar dat hij de onderwijsdoelen behaalt.' (uit 'GO! visie op leerlingenbegeleiding')

7 Voorbeelden

7.1 Voorbeeld 1

Uittreksel uit het *Gespreksondersteunend* document voor leerlingen tot 9 jaar

Deze voorbeelden tonen hoe een leerkracht de antwoorden van de leerling tijdens het gesprek heeft genoteerd. De leerkracht heeft „OK" genoteerd wanneer de leerling de opdracht op voldoende wijze heeft gemaakt.

lager niveau		hoger niveau
Getallenreeksen - tellen	**Getallenreeksen - tellen**	**Getallenreeksen - tellen**
Stop bij 89.	1. Tellen: tel tot ik stop zeg. Schrijf op hoe lang de leerling telt. Stop bij 115.	
2. Doortellen: begin bij 9 en blijf tellen tot ik stop zeg. Stop bij 20 of tot wanneer de leerling stopt. OK	2. Doortellen: begin bij 26 en blijf tellen tot ik stop zeg. Stop bij 40.	2. Doortellen: begin bij 89 en blijf tellen tot ik stop zeg. Stop bij 120.
3. Terugtellen: tel af vanaf 10. Stop bij 0. OK	3. Terugtellen: tel af vanaf 15. Stop bij 0.	3. Terugtellen: tel af vanaf 28. Stop bij 19. Tel af vanaf 71. Stop bij 57.
4. Doortellen: welk getal komt na a) 7 b) 10 OK	4. Doortellen: welk getal komt na a) 39 OK b) 78 Onzeker bij de overgang naar tientallen.	4. Doortellen: welk getal komt na a) 89 OK b) 199 nee

Getalfamilies - verdelen en aanvullen	**Getalfamilies - verdelen en aanvullen**	**Getalfamilies - verdelen en aanvullen**
12) Een geheel verdelen: Neem vijf voorwerpen. Deel de voorwerpen op in twee gelijke delen/stapels. Kan je het op meer manieren doen? OK	12) Een deel aanvullen: Verberg 4 tot 10 voorwerpen in uw hand, bv. 6. Ik heb hier zes voorwerpen. Verberg 3 voorwerpen in uw ene hand en toon de 3 andere voorwerpen. Hoeveel heb ik er verstopt in mijn hand? Hoe kom je daar bij? Doe verder met andere getallen. Relatief zeker bij het splitsen van getallen 4 en 5. Als de leerling op de vingers telt, probeer dan op een lager niveau. Begin te tellen op de vingers wanneer het getal zes moet worden gesplitst.	12) Een deel aanvullen: Verberg 11 tot 19 voorwerpen in uw hand, bv. 12. Ik heb hier 12 voorwerpen. Verberg 5 voorwerpen in uw ene hand en toon de 7 andere voorwerpen. Hoeveel heb ik er verstopt in mijn hand? Hoe kom je daar bij? Doe verder met andere getallen. Als de leerling op de vingers telt, probeer dan op een lager niveau.

Uittreksel uit *Beeld gecijferdheid voor leerlingen tot 9 jaar*

Hier ziet u hoe de leerkracht het document 'Beeld' heeft ingevuld op basis van het voorbeeld hierboven. Merk op dat het voorbeeld alleen maar een uittreksel uit het gespreksdocument toont.

Naam van de leerling: Karim
Geboortedatum of leeftijd: 7 jaar
Aantal jaren school gelopen:
Sterkste taal van de leerling: Arabisch
Taal tijdens het gesprek: Arabisch
Afgenomen door: Carla T.
Datum afname: 30 november

Analyse screening	
Getallenreeksen - tellen lager ——X——→ hoger	Kwantitatief vergelijken - hoeveelheden vergelijken lager ——X——→ hoger
Conceptueel subiteren - getalbeelden lager ——X——→ hoger	Translatie - getallen lezen lager ——X——→ hoger
Hoofdrekenen - optellen en aftrekken lager ——X——→ hoger	Getalfamilies - verdelen en aanvullen lager ——X——→ hoger

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
Maakt een aanvaardbare splitsing van een aantal voorwerpen en kan deze weer samenvoegen. Kan alle getallen tussen nul en tien lezen.	Onzeker bij het tellen, voor zowel overgangen naar tientallen als terugtellen. Onzeker bij het splitsen van getallen.

Voorstellen voor eventuele inspanningen en ondersteuning voor de leerling.
Gebruik maken van de moedertaal in combinatie met het Nederlands als opstap om sneller te kunnen meevolgen met de inhouden van de wiskundelessen.

7.2 Voorbeeld 2

Uittreksel uit het *Gespreksondersteunend document voor leerlingen tot 9 jaar.*

Deze voorbeelden tonen hoe een leerkracht de antwoorden van de leerling tijdens het gesprek heeft genoteerd. De leerkracht heeft „OK" genoteerd wanneer de leerling de opdracht op voldoende wijze heeft gemaakt.

lager niveau		hoger niveau
Getallenreeksen - tellen	**Getallenreeksen - tellen**	**Getallenreeksen - tellen**
3. Terugtellen: tel af vanaf 10. Stop bij 0. OK	3. Terugtellen: tel af vanaf 15. Stop bij 0.	3. Terugtellen: tel af vanaf 28. Stop bij 19. Tel af vanaf 71. Stop bij 57.
4. Doortellen: welk getal komt na a) 7 b) 10 OK	4. Doortellen: welk getal komt na a) 39 OK b) 78 Onzeker bij de overgang naar tientallen.	4. Doortellen: welk getal komt na a) 89 OK b) 199 nee
Conceptueel subiteren - getalbeelden	**Conceptueel subiteren - getalbeelden**	**Conceptueel subiteren - getalbeelden**
8. Neem zes voorwerpen en leg ze neer zoals het nummer zes op een dobbelsteen. Bekijk deze. Maximum twee seconden tonen. Bedek. Hoeveel denk je dat het er zijn? Toon de voorwerpen opnieuw. Nu mag je ze tellen.	8. Neem 11 voorwerpen. Bekijk deze. Maximum twee seconden tonen. Bedek. Hoeveel denk je dat het er ongeveer zijn? Toon de voorwerpen opnieuw. Nu mag je ze tellen. Telt ze en zegt: 'Ik heb er twee teveel gegokt.'	8. Neem 18 voorwerpen. Bekijk deze. Maximum twee seconden tonen. Bedek. Hoeveel denk je dat het er ongeveer zijn? Toon de voorwerpen opnieuw. Nu mag je ze tellen.
Translatie - getallen lezen	**Translatie - getallen lezen**	**Translatie - getallen lezen**
9. Neem het document 'getallen en getalbeelden' erbij. Welke getallen passen bij de dobbelsteen? Zeg het getal.	9. Neem het document 'getallen en getalbeelden' erbij. Wijs de getallen van 0 tot 10 aan en laat de leerling ze benoemen. Zeg welk getal ik aanwijs. OK	9. Neem het document 'getallen en getalbeelden' erbij. Wijs de getallen 10-100 en 11-20 aan en laat de leerling ze benoemen. Zeg welk getal ik aanwijs. Zeker bij 10-100. Onzeker bij 11-20.
Getalfamilies - verdelen en aanvullen	**Getalfamilies - verdelen en aanvullen**	**Getalfamilies - verdelen en aanvullen**
13) Een geheel verdelen: Neem acht voorwerpen. Deel de voorwerpen op zodat we er allebei evenveel hebben.	13) Halveren en verdubbelen: Wat is de helft van zes? 3 Hoe kom je daarbij? In het midden delen. Wat is het dubbel van vier? 5 Hoe kom je daarbij? Plus 1 Lisa is vijf jaar. Tor is dubbel zo oud als Lisa. Hoe oud is Tor? Zes jaar. Hoe kom je daarbij? Plus één jaar.	13) Halveren en verdubbelen: Wat is de helft van 12? Hoe kom je daarbij? Wat is de helft van 50? Hoe kom je daarbij? Wat is het dubbel van 100? Hoe kom je daarbij? Wat is het dubbel van 15? Hoe kom je daarbij?

Uittreksel uit *Beeld gecijferdheid voor leerlingen tot 9 jaar*

Hier ziet u hoe de leerkracht het document 'Beeld' heeft ingevuld op basis van het voorbeeld hierboven. Merk op dat het voorbeeld alleen maar een uittreksel uit het gespreksdocument toont.

Naam van de leerling: Hidi
Geboortedatum of leeftijd: 8 jaar
Aantal jaren school gelopen:
Sterkste taal van de leerling: Dari
Taal tijdens het gesprek: Dari
Afgenomen door: Sandra J.
Datum afname: 17 april

Analyse screening	
Getallenreeksen - tellen lager ——X—— hoger	Kwantitatief vergelijken - hoeveelheden vergelijken lager ——X—— hoger
Conceptueel subiteren - getalbeelden lager ——X—— hoger	Translatie - getallen lezen lager ——X—— hoger
Hoofdrekenen - optellen en aftrekken lager ——X—— hoger	Getalfamilies - verdelen en aanvullen lager ——X—— hoger

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
Kan zeggen dat ze er twee teveel heeft gegokt toen ze 13 zei in plaats van 11. Kan alle getallen tussen 10 en 100 lezen.	Onzeker bij het tellen van de helft. Onzeker bij het tellen van het dubbel.

Voorstellen voor eventuele inspanningen en ondersteuning voor de leerling.
Gebruik maken van de moedertaal in combinatie met het Nederlands als opstap om sneller te kunnen meevolgen met de inhouden van de wiskundelessen.

materiaal afkomstig van Skolverket

fedasil Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap 2

7.3 Voorbeeld 3

Uittreksel uit het *Gespreksondersteunend document voor leerlingen vanaf 9 jaar*

Deze voorbeelden tonen hoe een leerkracht de antwoorden van de leerling tijdens het gesprek heeft genoteerd. De leerkracht heeft met een markeerstift aangeduid wat de leerling tijdens het gesprek heeft getoond, en er eigen opmerkingen over geschreven.

<table>
<tr><th colspan="4">Meten</th></tr>
<tr><td colspan="4">Inhoud</td></tr>
<tr><td colspan="2">Vragen voor de leerling</td><td>Bijvragen</td><td>Aantekeningen</td></tr>
<tr><td colspan="2">Neem een leeg melkbrik en een glas.
Hoeveel glazen passen in een melkbrik?
Vier glazen
  </td><td>Waarom denk je dat?
Vult met water en vergelijkt.</td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Welk glas denk je dat er het meest in past?</td><td>Wat zou je doen om dat uit te zoeken/exact te weten te komen?
Er is een formule.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Lager niveau</td><td>Hoger niveau</td></tr>
<tr><td>Zegt dat de hoge of de brede vorm er het meest in past.</td><td>Zegt dat ze er evenveel in passen met een aannemelijke uitleg.</td><td>Vermeldt dat de inhoud van een cilinder kan worden berekend met behulp van π.r2.h.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">Meten</th></tr>
<tr><td colspan="4">Algemene beoordeling</td></tr>
<tr><td colspan="3">Lager niveau Hoger niveau</td><td rowspan="2">Redeneert en concludeert, wijzigt zijn antwoorden.
Maakt deels aannemelijke schattingen van hoogte en gewicht.
Weet dat er formules zijn om de omtrek en de inhoud te berekenen met behulp van π ≈ 3,14</td></tr>
<tr><td>Maakt onwaarschijnlijke schattingen van:
• de omtrek van het fietswiel
• de hoogte van het huis
• hoe hoog de kat is geklommen
• hoeveel glazen er in een melkbus passen (bv. 15 glazen)
• hoeveel een stoel weegt (bv. 50 gram)</td><td>Toont op een manier dat het antwoord kan variëren, afhankelijk van bv.:
• de grootte van het glas
• de grootte van het fietswiel
• de grootte van de stoel</td><td>Maakt aannemelijke schattingen van:
• de omtrek van het fietswiel
• de hoogte van het huis
• hoe hoog de kat is geklommen
• hoeveel glazen er in een melkbus passen (bv. 4-5 glazen)
• hoeveel een stoel weegt (bv. 2-5 kg)</td></tr>
</table>

Getalbegrip			
Getallenreeksen - ordenen			
Vragen voor de leerling		Bijvragen	Aantekeningen
 Beeld je in dat de rij huizen verder gaat naar links. Welke nummers kunnen er op de deuren staan? Gaat verder met de oneven getallen op de deuren, met de even getallen op de muur.		Als op de eerste deur 2 stond, wat kan er dan op de andere deuren staan? Wat zou er op de deuren aan de andere kant kunnen staan?	
1 - 3 - 5 - 7 - 9 - 11 - 13 - 15 - 17 Om het de leerling gemakkelijker te maken, kan je de getallen in volgorde opschrijven of de leerling vragen dat te doen. Wat zou het volgende getal in de reeks moeten zijn? Probeert met getallen tussenin. Probeert met vermenigvuldiging.		Waarom denk je dat? Ik denk dat het volgende getal 21 kan zijn. Hoe denk je dat ik daar bij kom? Welk getal zou na 21 komen?	
Lager niveau		Hoger niveau	
Gaat ofwel verder met de oneven, ofwel met de even getallen op de deuren.	Gaat verder met de oneven getallen op de dueren. Gaat verder met de even getallen op de deuren. Beschrijft wat er gebeurt in de getallenreeks op de gevels tot nummer 13.	Legt uit en motiveert waarom het getal 21 het volgende getal op de gevel is.	
Ter afronding: Ik heb geen verdere vragen meer. Heb jij nog vragen? De leerling wil weten hoe de getallenreeks op de gevels verder gaat.			

Uittreksel uit Beeld *gecijferdheid voor leerlingen vanaf 9 jaar*

Hier ziet u hoe de leerkracht het document 'Beeld' heeft ingevuld op basis van het voorbeeld hierboven. Merk op dat het voorbeeld alleen maar een uittreksel uit het gespreksdocument toont.

Naam van de leerling: Miriam
Geboortedatum of leeftijd: 15 jaar
Aantal jaren school gelopen:
Sterkste taal van de leerling: Somalisch
Taal tijdens het gesprek: Somalisch
Afgenomen door: Tina B.
Datum afname: 24 oktober

Analyse screening	
Meetkunde: meetkundige eigenschappen lager — X — hoger	Meten: lengte, omtrek, inhoud en gewicht lager — X — hoger
Getallenreeksen - ordenen lager — X — hoger	Getalfamilies - verdelen en samenvoegen lager — X — hoger

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
Toont grote interesse voor het leren van nieuwe dingen. Redeneert. Trekt conclusies op basis van haar kennis in nieuwe situaties.	Werkt verder met getalfamilies en getallenreeksen.

Voorstellen voor eventuele inspanningen en ondersteuning voor de leerling.
Gebruik maken van de moedertaal in combinatie met het Nederlands in de wiskundelessen als opstap om sneller mee te kunnen met de inhouden.

materiaal afkomstig van Skolverket

2

7.4 Voorbeeld 4

Uittreksel uit het *Gespreksondersteunend document voor leerlingen vanaf 9 jaar*

Deze voorbeelden tonen hoe een leerkracht de antwoorden van de leerling tijdens het gesprek heeft genoteerd. De leerkracht heeft met een markeerstift aangeduid wat de leerling tijdens het gesprek heeft getoond, en er eigen opmerkingen over geschreven.

Meten			
Omtrek			
Vragen voor de leerling		Bijvragen	Aantekeningen
Vertel hoe je het zou doen als je zou willen weten hoe lang de afstand rond een fietswiel is. Hoe lang denk je dat de afstand rond een fietswiel in werkelijkheid is? Weet ik niet, ik kan niet werken met meters en centimeters. Dit is wiskunde en dat kan ik niet. 		Kan je ongeveer tonen hoe lang dat is? Kunnen er verschillende afstanden zijn? Ja, grote en kleine. Doe je het op dezelfde manier als je zou willen weten hoe lang de afstand is rond een bloempot of rond een tafel?	
Lager niveau		Hoger niveau	
Knipt de band af en meet nadien.	Meet met meetlat.	Zegt dat de omtrek kan berekend worden met behulp van de formule 2r.π.	
Meet met liniaal.	Duidt aan op de band, laat het wiel een omwenteling maken, meet de afstand.		

Meten			
Gewicht			
Vragen voor de leerling		Bijvragen	Aantekeningen
Wat zou je doen als je wil weten hoeveel een stoel weegt? 		Als de leerling antwoordt 'op een weegschaal zetten', stel dan de vraag: Is er een probleem als je die op een weegschaal wil zetten?	De leerling toont beperkte strategieën om schattingen te maken in alledaagse situaties.
Hoeveel denk je dat een stoel weegt? Weet ik niet. Zet de stoel op een (... stuk tekst ontbreek. Misschien 'weegschaal'?)		Ken je iets dat ongeveer even veel weegt als een stoel?	
Lager niveau		Hoger niveau	
Zet de stoel op een weegschaal.	Zegt dat de weegschaal groot moet zijn.	Zet zichzelf op de weegschaal met de stoel in de armen. Vermindert met zijn eigen gewicht.	
Pakt de stoel op en schat.	Zegt dat de weegschaal groot moet zijn. Vergelijkt de stoel met een andere referentie.		

Uittreksel uit *Beeld gecijferdheid voor leerlingen vanaf 9 jaar*

Hier ziet u hoe de leerkracht het document 'Beeld' heeft ingevuld op basis van het voorbeeld hierboven. Merk op dat het voorbeeld alleen maar een uittreksel uit het gespreksdocument toont.

Naam van de leerling: Jemila
Geboortedatum of leeftijd: 12 jaar
Aantal jaren school gelopen:
Sterkste taal van de leerling: Arabisch
Taal tijdens het gesprek: Arabisch
Afgenomen door: Kent A.
Datum afname: 15 september

Analyse screening	
Meetkunde: meetkundige eigenschappen lager ——X——→ hoger	Meten: lengte, omtrek, inhoud en gewicht lager ——→ hoger
Getallenreeksen - ordenen lager ——X——→ hoger	Getalfamilies - verdelen en samenvoegen lager ——X——→ hoger

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
De leerling gebruikt methoden die zijn aangepast aan de kenmerken van het probleem. Ze weet dat de lengte en de hoogte met een liniaal en een meetlat kunnen worden gemeten en in centimeter of meter worden aangeduid. De leerling voert simpele en tot op zekere hoogte onderbouwde redeneringen over de waarschijnlijkheid van het resultaat en probleemoplossingen.	Geef suggesties voor alternatieve methoden en ontwikkel verder redeneervermogen.

Voorstellen voor eventuele inspanningen en ondersteuning voor de leerling.
Werken aan het versterken van het geloof in eigen wiskundig talent van de leerling. Een goede manier om systematisch vorderingen te maken kan zijn dat ze werkt met opdrachten waar ze zich comfortabel bij voelt.

materiaal afkomstig van Skolverket

2

Skolverket

skolverket.se

fedasil

FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DES DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Screeningsmateriaal van het Zweedse Agentschap voor onderwijs (Skolverket) voor anderstalige nieuwkomers: Beeldmateriaal

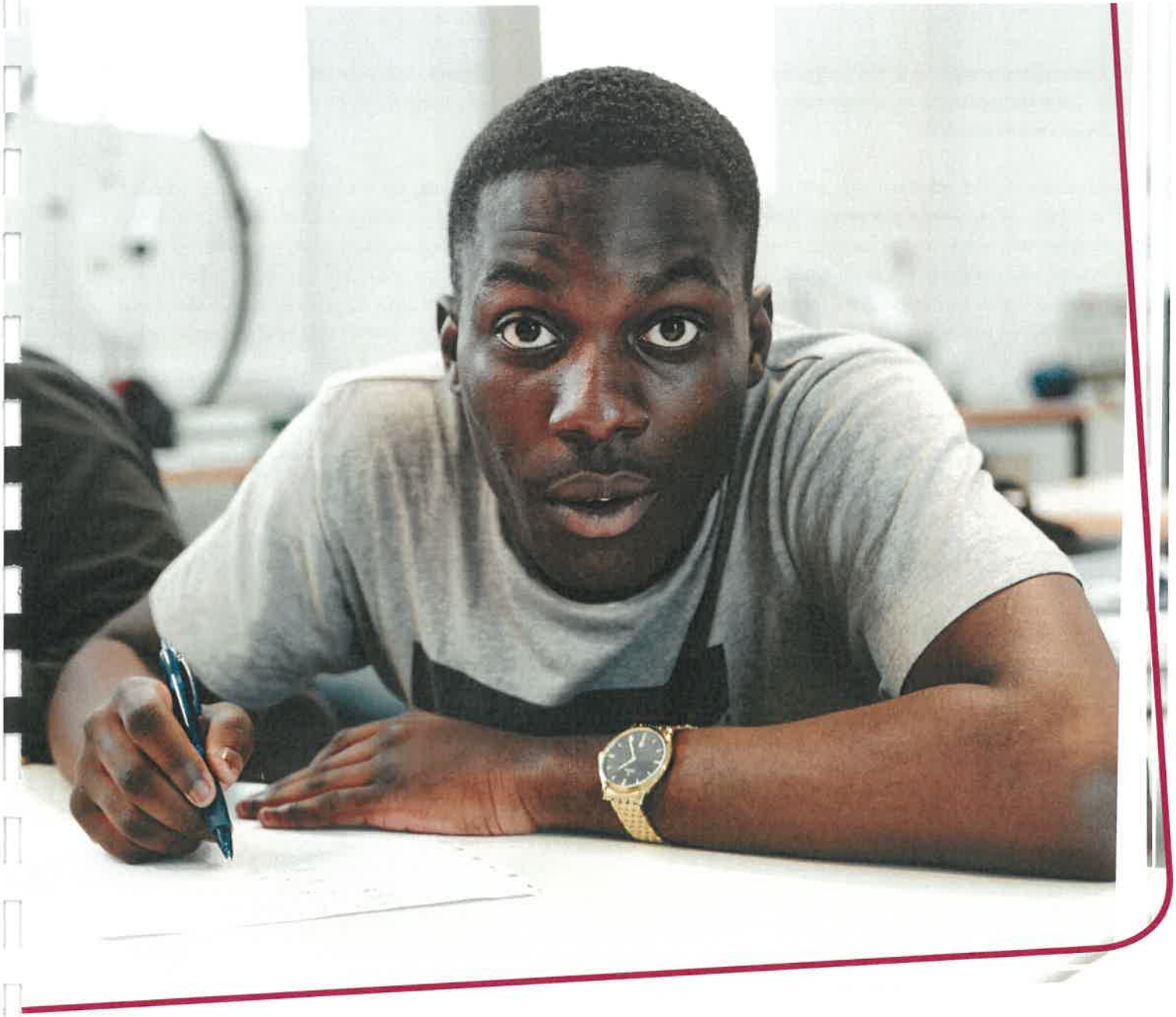

Concordantielijst screening gecijferdheid

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Het screeningsinstrument werkt met opdrachten die overeenstemmen met de leerplandoelen GO!. Deze leerplandoelen zijn dezelfde als de ontwikkelingsdoelen en eindtermen van Onderwijs Vlaanderen. Hooguit verduidelijken ze de onderwijsdoelen door er subdoelen van toe te lichten.

De opdrachten bij het materiaal voor het in kaart brengen van gecijferdheid zijn gelinkt aan het leerplan wiskunde voor het basisonderwijs, de ontwikkelingsdoelen gecijferdheid voor OKAN en in lijn met de later door de leerlingen te realiseren leerplandoelen wiskunde in het regulier so. Alle opdrachten in de screening sluiten aan bij ontwikkelingsdoel 20.3 uit de *Ontwikkelingsdoelen 'Nederlands voor nieuwkomers' in de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers van het secundair onderwijs*[1]: "bewerkingen, strategieën en handelingen functioneel inzetten die relevant zijn voor hun dagelijkse leven zoals de geschikte hoofdbewerkingen uitvoeren, rekenen met geld, schatten en meten met de passende maateenheid, plattegronden en schematische voorstellingen lezen en interpreteren, tijd en duur uitdrukken in gangbare eenheden - en die aansluiten bij een mogelijke stu diekeuze".

Wat volgt is een concordantietabel die de samenhang weergeeft.

CONCORDANTIELIJST SCREENING GECIJFERDHEID VOOR LEERLINGEN TOT 9 JAAR

Opdracht	lpd GO! bao	OD/ET bao	OD OKAN
GETALBEGRIP			
Getallenreeksen - tellen			
1) Tellen - Tel tot ik stop zeg • Ik kan de telrij tot minstens 20 opzeggen	5.1 1.1.03	OD 1.3 ET 1.01	OD 20.3
2) Doortellen - Begin bij 9-26-89 en blijf tellen tot ik stop zeg. • Ik kan doortellen vanaf een willekeurig getal	1.1.03	ET 1.01	OD 20.3
3) Terug tellen - Tel vanaf 10-15-28. • Ik kan terug tellen vanaf een willekeurig getal	1.1.03	ET 1.01	OD 20.3
4) Inzichten in een positiestelsel - Welk getal komt na 7-10/39-76/89-199? • Ik kan van een willekeurig getal het vorige en het volgende getal geven	1.1.03	ET 1.01	OD 20.3
5) Inzichten in een positiestelsel - Welk getal komt voor 5-9/29-34/89-120? • Ik kan van een willekeurig getal het vorige en het volgende getal geven	1.1.03	T 1.01	OD 20.3
6) Tellen - Tel per tien/spring per keer tien tellen vooruit. Begin bij 10-0-12. • Ik kan hoeveelheden verkort tellen door een tiental te maken en vanaf daar door te tellen	1.1.17	ET 1.12	OD 20.3
Kwantitatief vergelijken - hoeveelheden vergelijken			
7) Vergelijk twee hoeveelheden: 4 en 6. • Ik kan hoeveelheden vergelijken door ze in eenzelfde structuur te leggen • Ik kan de volgende begrippen gebruiken: meer dan, minder dan, evenveel, als , meest en minst • Ik kan hoeveelheden op het zicht vergelijken	1.1.17 1.1.23 1.1.33	ET 1.12 ET 1.03 ET 1.13	OD 20.3
Conceptueel subiteren - getalbeelden			
7) Hoeveel zijn het? • Ik kan getalbeelden direct herkennen en benoemen	1.1.02	ET 1.01	OD 20.3
8) Hoeveel denk je dat het er ongeveer zijn? • Ik kan getalbeelden direct herkennen en benoemen	1.1.02	ET 1.01	OD 20.3

1. http://eindtermen.vlaanderen.be/secundair-onderwijs/okan/ontwikkelingsdoelenOkan.pdf

Translatie - getallen lezen			
9) Zeg het getal. Zeg welk getal ik aanwijs. • Ik kan getalsymbolen van 0 t/m 10 lezen en schrijven	1.1.11	ET 1.05	OD 20.3
Hoofdrekenen - optellen en aftrekken			
10) Aftrekken tot 10-20. • Ik kan aftrekken door de aftrekker van het aftrektal af te halen en te kijken hoeveel ik er over heb • Ik kan aftrekken door de aftrekken aan te vullen tot het aftrektal (indirect optellen)	1.1.23 1.1.26	ET 1.03 ET 1.03	OD 20.3
11) Optellen tot 10-20-40. • Ik kan optellen door de termen bijeen te doen en te kijken hoeveel ik er heb • Ik kan optellen door mijn parate kennis van de getalfamilies te gebruiken • Ik kan optellen door aan te vullen tot 10	1.1.23 1.1.33 1.1.33	ET 1.03 ET 1.13 ET 1.13	OD 20.3
Getalfamilies - verdelen en aanvullen			
12) Een geheel (tot 10) verdelen in twee delen. • Ik kan een geheel verdelen in twee delen	1.1.23	ET 1.03	OD 20.3
12) Een deel aanvullen (tot 10 en tot 20) • Ik kan het ontbrekende deel van een getalfamilie vinden via aanvullen	1.1.23	ET 1.03	OD 20.3
13) De helft/het dubbel • Ik kan een geheel verdelen in twee gelijke delen en daarbij de term 'helft' correct gebruiken • Ik kan twee gelijke delen samenvoegen en daarbij de term 'dubbel' correct gebruiken	1.1.23 1.1.23	ET 1.03 ET 1.03	OD 20.3

CONCORDANTIELIJST SCREENING GECIJFERDHEID VOOR LEERLINGEN VANAF 9 JAAR

Opdracht	lpd GO! bao	OD/ET bao	OD OKAN
MEETKUNDE			
Meetkundige eigenschappen			
Bouw de straat: • Vlakke figuren classificeren volgens vorm • Vlakke figuren herkennen in alledaagse voorwerpen	* 1.3.09	* ET 3.02	OD 20.3
METEN			
Lenge, omtrek, inhoud en gewicht			
De afstand rond een fietswiel : • Ik kan omtrek meten met natuurlijke maateenheden • Ik kan omtrek meten met een meetlat • Ik kan omtrek berekenen m.b.v. een formule	2.2.08 1.2.03	ET 2.09 ET 2.02	OD 20.3
Wegen hoeveel een stoel weegt: • Ik kan een gewicht schatten en meten met een geschikt meetinstrument	1.2.15	ET 2.02	OD 20.3
Schatten en meten hoog een huis/een boom is: • Ik kan een lengte schatten en meten	1.2.03	ET 2.02	OD 20.3
De inhoud van een melkbrik: • Ik kan schatten en meten met natuurlijke maateenheden	3.3	OD 2.6	OD 20.3

GETALBEGRIP			
Getallenreeksen - ordenen			
Hoeveel getallen (natuurlijke/decimale) liggen er tussen 3 en 5? • Ik kan een ontbrekend getal in de getallenrij vinden bij gehele getallen, bij kommagetallen	2.1.04 2.1.20	* *	OD 20.3
Even en oneven getallen: • Ik ken de begrippen even en oneven • Ik kan de begrippen even en oneven gebruiken	1.1.04 2.1.03	* ET 1.01	OD 20.3
De rij aanvullen: • Ik kan in een rij getallen wetmatigheden ontdekken en gebruiken om de rij aan te vullen of te vervolledigen	1.1.17	ET 1.12	OD 20.3
Een rij met vier vijfhoeken leggen	*	*	
Knopen sorteren: • Ik kan dingen koppelen volgens één kenmerk	OD 2.3	OD 2.2	OD 20.3
Getalfamilies - verdelen en aanvullen			
Het dubbel/de helft van het aantal knopen: • Ik weet dat halveren hetzelfde is als een getal verdelen in twee gelijke delen • Ik weet dat verdubbelen hetzelfde is als een getal bij zichzelf optellen	1.1.23 1.1.23	ET 1.03 ET 1.03	OD 20.3
Een aandeel van het totaal aantal knopen: • Ik kan van een gegeven hoeveelheid een deel nemen en dat verwoorden en noteren (breuk, procent)	1.1.19	ET 1.04	OD 20.3

(*) niet overeenkomstig met OD/ET en/of leerplannen, maar wél een heel relevante vraag!

Skolverket

skolverket.se

fedasil

FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Schema

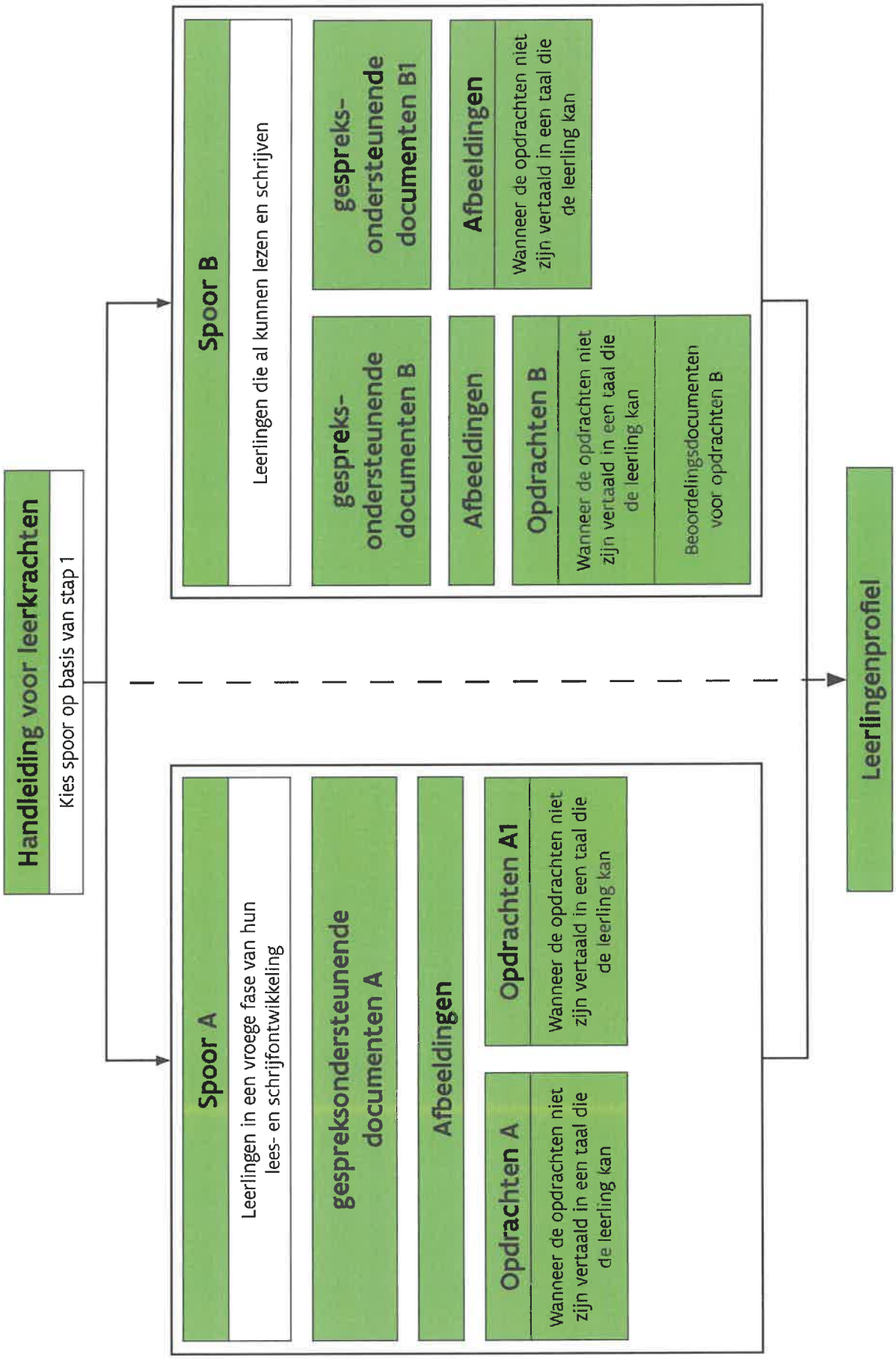
Handleiding voor leerkrachten
Kies spoor op basis van stap 1
Spoor A
Leerlingen in een vroege fase van hun lees- en schrijfontwikkeling
gespreksondersteunende documenten A
Afbeeldingen
Opdrachten A
Wanneer de opdrachten niet zijn vertaald in een taal die de leerling kan
Opdrachten A1
Wanneer de opdrachten niet zijn vertaald in een taal die de leerling kan
Spoor B
Leerlingen die al kunnen lezen en schrijven
gespreks-ondersteunende documenten B
Afbeeldingen
Opdrachten B
Wanneer de opdrachten niet zijn vertaald in een taal die de leerling kan
Beoordelingsdocumenten voor opdrachten B
gespreks-ondersteunende documenten B1
Afbeeldingen
Wanneer de opdrachten niet zijn vertaald in een taal die de leerling kan
Leerlingenprofiel

Handleiding voor leerkrachten Geletterdheid

STAP 1 | STAP 2 | STAP 3

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Inhoud

1 Inleiding

Dit is de tweede stap in de screening van de competenties van anderstalige nieuwkomers. De analyseresultaten van de stappen 1 en 2 voorzien u van de nodige informatie om een beeld op te maken van de leerling en daarbij een individueel traject op maat op te stellen. Dit traject is dus gebaseerd op de kennis, vaardigheden en capaciteiten van, en houdt rekening met, de individuele behoeften van die anderstalige nieuwkomer. Dit geldt zowel voor anderstalige nieuwkomers die in basisonderwijs, in de OKAN-klas of snel in het reguliere onderwijs instromen. Specifiek voor het secundair onderwijs biedt de informatie uit stappen 1 en 2 de mogelijkheid na te gaan hoe de lestijd van het individueel traject over de verschillende vakken of vakkenclusters verdeeld kan worden.
Informatie over alle stappen binnen de screening vindt u in *Informatie voor directeurs en leerkrachten.*

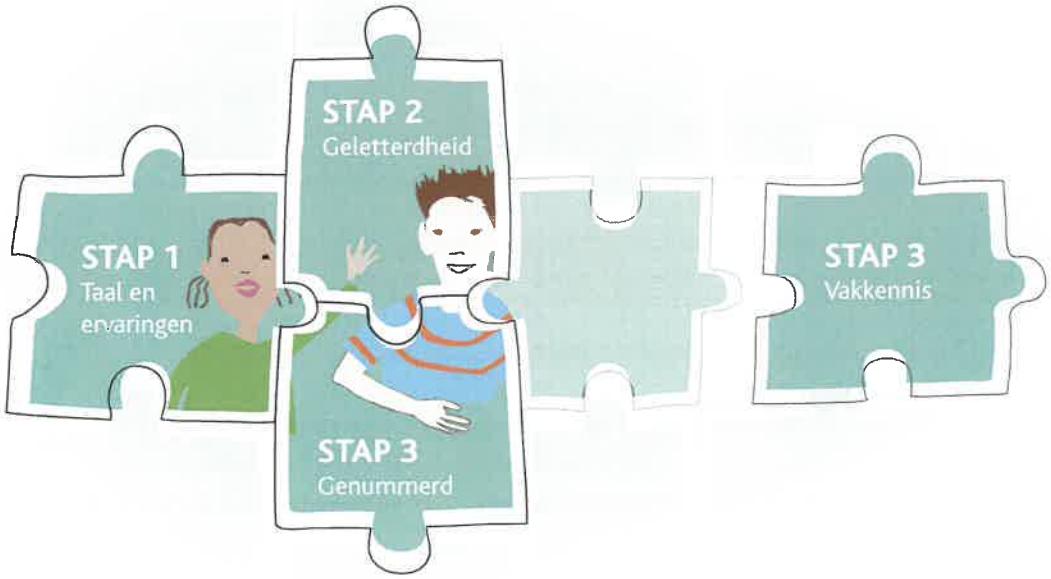

2 Stap 2 - Geletterdheid

In *Stap 2 Geletterdheid* wordt in kaart gebracht hoe de leerling zijn lees- en schrijfvaardigheid in zijn beste taal in verschillende contexten heeft gebruikt. Het begrip geletterdheid wordt gebruikt als alomvattend begrip voor verschillende handelingen die verband houden met lees- en schrijfvaardigheid. Het gaat hier niet enkel over lezen en schrijven, maar ook over verschillende mondelinge activiteiten die verband houden met lezen en schrijven, bv. voorlezen en praten over de inhoud van de tekst.
Het materiaal voor het in kaart brengen is conform de vereisten die Onderwijs Vlaanderen stelt voor basisonderwijs, is gelinkt aan de ontwikkelingsdoelen OKAN en in lijn met de later door de leerlingen te realiseren leerplandoelen van basisgeletterdheid in het regulier so.

Kunnen lezen, luisteren, spreken, schrijven en in interactie treden met anderen op basis van teksten van verschillende soorten en in verschillende media is voor alle domeinen op school en in de samenleving noodzakelijk. Later, aan het eind van de eerste graad van het reguliere onderwijs so, zullen de leerlingen minstens moeten voldoen aan de basisgeletterdheid zoals gedefinieerd in het *Plan geletterdheid* (2017): Geletterdheid omvat de competenties om informatie te verwerven, te verwerken en gericht te gebruiken. Dit betekent met taal, cijfers en grafische gegevens kunnen omgaan en gebruik kunnen maken van ICT. Geletterd zijn is belangrijk om zelfstandig te functioneren en participeren in de samenleving en nodig om zich persoonlijk te kunnen ontwikkelen en bij te kunnen leren'.

3 Het materiaal

Het materiaal voor stap 2 Geletterdheid bestaat uit

- een handleiding voor leerkrachten
- gespreksondersteunende documenten
- opdrachten met vertalingen
- beoordelingsdocumenten
- invuldocument 'Beeld' na de analyse
- afbeeldingen

4 Uitgangspunten voor de screening

4.1 Duur van het gesprek

Het gesprek mag uiterlijk 70 minuten duren, met inbegrip van de tijd voor het tolken. Pas de duur aan naargelang de leeftijd, ervaringen en capaciteiten van de leerling. Dit impliceert dat je waar nodig pauzes inlast.

4.2 Leerkrachten met de juiste vaardigheden

Het in kaart brengen wordt bij voorkeur uitgevoerd door een leerkracht Nederlands als tweede taal (NT2), samen met iemand die uit en in de taal van de leerling tolkt. Het kan ook zonder tolk worden uitgevoerd door een leerkracht die de moedertaal van de leerling beheerst.
Informatie over en voor tolken bevat aanwijzingen voor wie het gesprek met een tolk voert, alsook voor de tolk zelf.

De leerkracht die voor stap 1 verantwoordelijk is, is dat bij voorkeur ook voor het in kaart brengen van de geletterdheid, aangezien bepaalde vragen van stap 1 in stap 2 kunnen worden uitgediept. Hij is ook bij voorkeur een leerkracht die ook na de screening aan de leerling les zal geven. Zo kan hij deze informatie ook meenemen naar het team en naar de planning van het individueel traject van de leerling.

4.3 Gebruik de sterkste taal van de leerling

De screening gebeurt bij voorkeur in de sterkste taal van de leerling uitgevoerd. Als de leerling meertalig is, mag hij in stap 1 opgeven welke taal het meest geschikt is om zijn geletterdheid in kaart te brengen. In bepaalde gevallen kunnen verschillende talen worden gebruikt. De leerling kan bijvoorbeeld in de ene taal op mondelinge, en in de andere taal op schriftelijke vragen antwoorden. Noteer in dat geval in het invuldocument 'Beeld' welke taal de leerling heeft gebruikt. Als u het in kaart brengen helemaal of deels uitvoert in een taal die niet zijn beste taal is, houdt u daarmee rekening bij de beoordeling.

4.4 Vertrek vanuit de behoeften en capaciteiten van de leerling

Het materiaal is ontwikkeld voor een gesprek tussen leerkracht en leerling. Pas het gesprek aan naargelang de leeftijd en capaciteiten van de leerling, en ondersteun hem door bijvoorbeeld bijvragen te stellen en indien nodig voorbeelden te geven. Vertel de leerling duidelijk dat hij vragen mag stellen als iets onduidelijk is, en beëindig het gesprek als het lijkt dat de leerling zich onder druk gezet voelt. U kan dit onderdeel van de screening eventueel later verderzetten, of de leerling bepaalde onderdelen, zoals opdrachten, schriftelijk laten maken. In dat geval past u de mondelinge vragen aan. Het nadeel bij het schriftelijk laten maken van de opdrachten is dat u de leerling minder makkelijk kan ondersteunen en dat de leerling zonder bijvragen schriftelijk minder makkelijk een redenering kan ontwikkelen.

4.5 Aanpassing voor leerlingen met een functiebeperking

Pas het materiaal zodanig aan dat het voor iedere leerling geschikt is. Dit kan betekenen dat het gesprek meer tijd in beslag neemt. U kunt het gesprek ook in meerdere gesprekken opdelen. Voor leerlingen met een visuele beperking kunt u teksten en afbeeldingen vergroten en kleuren en contrasten versterken. Voor slechtziende leerlingen kunt u of de tolk de teksten voorlezen en de afbeeldingen

beschrijven. U kunt eventueel de teksten op voorhand inlezen. De teksten kunnen voor leerlingen met lees- en schrijfmoeilijkheden ook worden voorgelezen en afgespeeld. In de inleiding bij de opdrachten staan voorbeelden van hoe u ze kunt aanpassen. Meer informatie vindt u in het document *Aanpassingen voor leerlingen met een functiebeperking*. Het kan een goed idee zijn dat een leerkracht uit het ondersteuningsteam aan het gesprek deelneemt.

5 Uitvoering

5.1 Voorbereidingen

Zorg ervoor dat u vertrouwd raakt met het materiaal. Noteer in de gespreksondersteunende documenten vooral wat de doelstellingen van de verschillende vragen zijn en hoe u de opdrachten kiest, uitvoert en documenteert. Neem de documenten voor stap 1 door. Degene die de leerling in stap 1 gescreend heeft, heeft in het profiel aangegeven dat leidraad A of B geschikt is om de geletterdheid in kaart te brengen. Uit stap 1 haalt u ook informatie over of de leerling in meerdere talen kan lezen en schrijven en of de leerling ervaring heeft met digitale tools.

5.2 Gespreksondersteunende documenten

Er bestaan drie versies van gespreksondersteunende documenten:

- Gespreksondersteunend document A (leerling in vroege fase ontwikkeling lees- en schrijfvaardigheid)
- Gespreksondersteunend document B (leerling kan lezen en schrijven)
- Gespreksondersteunend document B1 (leerling kan lezen en schrijven, maar geen vertaling beschikbaar)

Deze documenten bevatten vragen over de ervaringen van de leerling met geletterdheid, bv. met wat voor soort teksten de leerling al ervaring heeft met lezen en schrijven, en hoe de leerling zijn lees- en schrijfvaardigheden in verschillende contexten gebruikt. De documenten zijn ingedeeld in een aantal vraagrubrieken, die elk worden ingeleid door een korte beschrijving van het doel van de vraagrubriek. Naast hoofdvragen zijn er ook voorbeelden van bijvragen die u kunt stellen, zodat de leerling zijn antwoord kan vormen.

De vragen moeten niet in volgorde worden gesteld, maar moeten worden aangepast aan de leeftijd, eerdere ervaringen en capaciteiten van de leerling. Vertrek vanuit de doelstelling van de vraagrubriek en sla irrelevante vragen over. Als de leerling moeite heeft om een vraag te beantwoorden, ga dan verder. Het hoofddoel is dat u een overzichtelijk beeld krijgt van de eerdere ervaringen van de leerling met geletterdheid.

De gespreksondersteunende documenten bevatten inleidende informatie voor de leerling en instructies voor hoe de opdrachten moeten worden gemaakt.

Het materiaal bevat dus twee leidraden met verschillende bijhorende opdrachten. Welke opdrachten u gebruikt, hangt af van welke leidraad u kiest.

- In Opdrachten A – Tekens, woorden, zinnen wordt gepeild naar het vermogen van de leerling om losstaande tekens, woorden en zinnen te lezen.
- In Opdrachten B – Tekstpakket wordt gepeild naar het vermogen van de leerling om teksten te begrijpen. Dit bevat drie tekstpakketten met opdrachten die begrijpend lezen toetsen. De drie tekstpakketten zijn gerangschikt van makkelijk naar moeilijk.

Het schema geeft een overzicht van hoe de gespreksondersteunende documenten met de opdrachten en het overige materiaal in de leidraden 'A en B' kunnen worden gecombineerd.

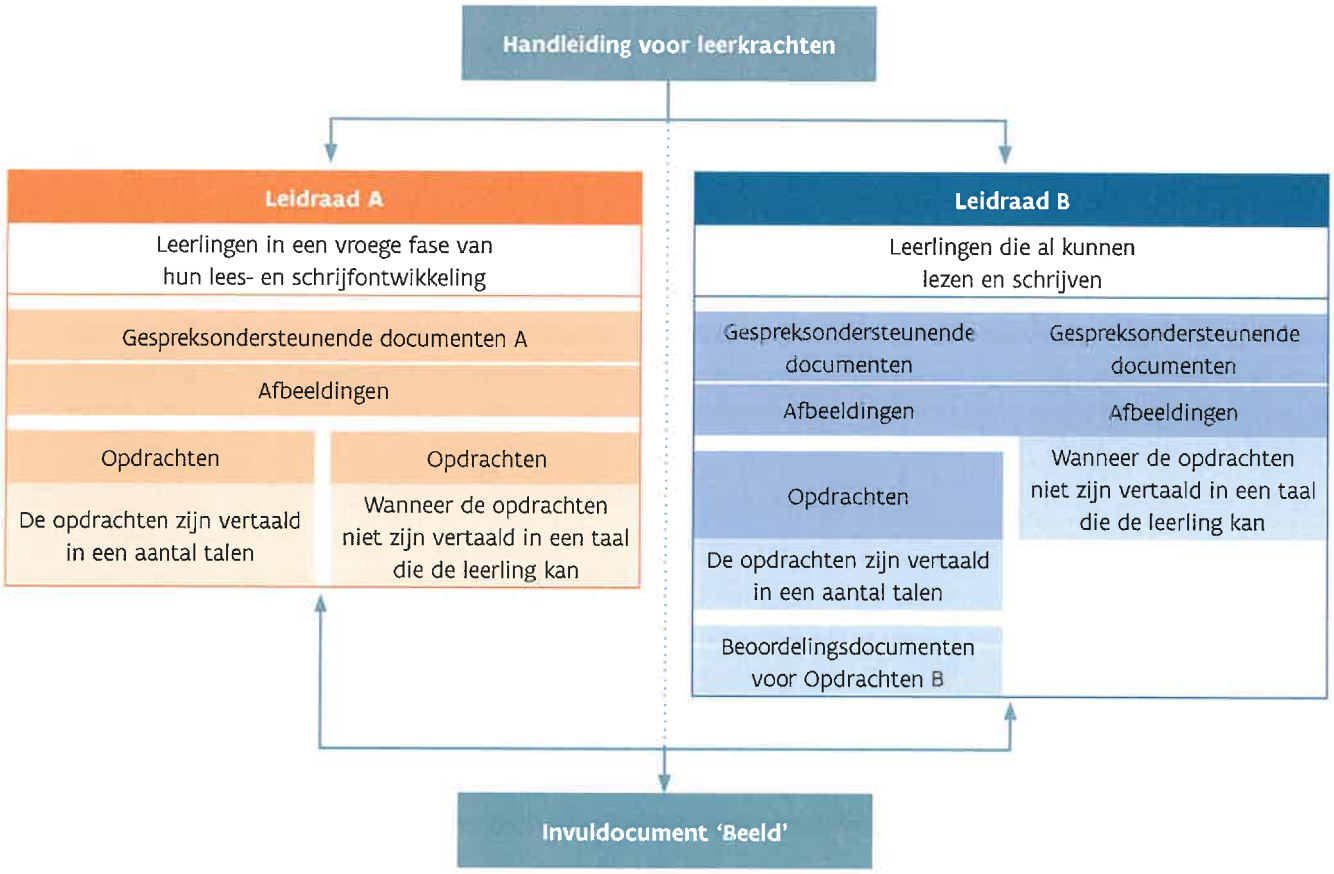

5.2.1 Leidraad A – voor leerlingen in een vroege fase van hun lees- en schrijfontwikkeling

Gebruik leidraad A indien de leerling in een vroege fase van zijn lees- en schrijfontwikkeling zit en maar weinig ervaring heeft met lezen en schrijven. Deze leidraad is geschikt voor zowel jongere als voor oudere leerlingen met heel weinig of geen schoolachtergrond.

GESPREKSONDERSTEUNENDE DOCUMENTEN A EN OPDRACHTEN A – TEKENS, WOORDEN, ZINNEN

Deze documenten gebruikt u samen indien de opdrachten zijn vertaald in een taal die de leerling beheerst. Bij de screening maakt de leerling eerst de opdrachten, daarna stelt u vragen over zijn ervaringen met geletterdheid. De vragen zijn zodanig aangepast dat u ze ook kunt stellen aan leerlingen die nog niet kunnen lezen en schrijven. In het gespreksondersteunende document noteert u zowel de resultaten van de opdrachten als de antwoorden van de leerling op de vragen.

GESPREKSONDERSTEUNEND DOCUMENT A EN OPDRACHTEN A1 – TEKENS, WOORDEN, ZINNEN

Als het document *Opdrachten A* niet is vertaald in een taal die de leerling kan, gebruikt u *Opdrachten A1* samen met Gespreksondersteunend document A. De inleiding bij Opdrachten A1 bevat informatie over hoe u met behulp van meertalig personeel of een tolk de opdrachten aan de taal van de leerling kunt aanpassen. Als de leerling de opdrachten niet kan maken, stelt u gewoon vragen over zijn ervaringen met geletterdheid.

AFBEELDINGEN VOOR HET GESPREKSONDERSTEUNENDE DOCUMENT

Het blad met afbeeldingen bevat voorbeelden van zowel drukwerk als media. Leidraad A bevat dezelfde afbeeldingen als leidraad B. U gebruikt de afbeeldingen ter ondersteuning wanneer u de leerling vragen stelt over zijn ervaringen met geletterdheid.

5.2.2 Leidraad B – voor leerlingen die al zelfstandig teksten kunnen lezen en schrijven

Leidraad B gebruikt u als de leerling al zelfstandig teksten kan lezen en schrijven. In deze leidraad kiest u tussen twee gespreksondersteunende documenten (B of B1), afhankelijk of de opdrachten zijn vertaald in een taal die de leerling kan of niet.

GESPREKSONDERSTEUNEND DOCUMENT B EN OPDRACHTEN B – TEKSTPAKKET

Gespreksondersteunend document B gebruikt u samen met *Opdrachten B* indien de opdrachten zijn vertaald in een taal die de leerling kan. Het in kaart brengen begint met de leerling die een opdracht maakt. Nadien stelt u vragen over de ervaringen van de leerling met geletterdheid, en gebruikt u de tekst van de opdracht als uitgangspunt voor de vragen. Bijvoorbeeld *Heb je dit soort teksten al eens geschreven?* U kunt de afbeeldingen als extra ondersteuning gebruiken wanneer u de vragen stelt.

In het gespreksondersteunend document noteert u de ervaringen van de leerling met geletterdheid. In *Beoordelingsdocument voor Opdrachten B* noteert u het resultaat van de leerling op de opdrachten. Voor elke opdracht is er een beoordelingsdocument. Dit bevat opdrachten voor begrijpend lezen in het Nederlands en antwoorden op de gesloten vragen. Aan het eind van elk document stelt u het resultaat van de leerling op de opdracht op.

5.2.3 Gespreksondersteunend document B1

Gespreksondersteunend document B1 gebruikt u wanneer het document Opdrachten B niet is vertaald in een taal die de leerling kan. In dat geval stelt u enkel vragen over de ervaringen van de leerling met geletterdheid. De vragen zijn iets anders geformuleerd dan in document B, omdat die niet vanuit de teksten kunnen vertrekken. Aangezien hier geen opdrachten zijn, kunt u meer tijd besteden aan het gesprek om te peilen naar de eerdere ervaringen van de leerling met lezen en schrijven in verschillende contexten. De antwoorden van de leerling noteert u in het document.
Gebruik de afbeeldingen als ondersteuning wanneer u de leerling vragen stelt.

5.3 De opdrachten

De opdrachten in het materiaal zijn uit het Nederlands in een aantal talen vertaald. De tolk neemt de opdrachten bij voorkeur op voorhand al eens door, zowel in de taal van het in kaart brengen als in het Nederlands. Bepaalde teksten bevatten vakspecifieke termen die de tolk aan de leerling kan uitleggen indien hij dat nodig heeft.
Vertalingen kunnen ook aparte woorden of zinnen bevatten die de leerling en de tolk normaal gezien niet gebruiken.

Opdrachten A – Tekens, woorden, zinnen

De opdrachten bestaan vooral uit leesopdrachten op teken- woord- en zinsniveau. Het materiaal bevat ook een luistervaardigheidsopdracht die alle leerlingen kunnen maken, ongeacht hoe goed ze kunnen lezen. Als de leerling de tekst zelfstandig kan lezen, kan de opdracht in een luistervaardigheidsopdracht worden veranderd. In de eerste opdracht kan de leerling zijn naam, leeftijd en eventueel andere woorden of tekens opschrijven (als hij dat kan). Als de leerling niet kan schrijven, kunt u of de tolk de naam in de taal van de leerling opschrijven. Als het over tekens gaat, kan het ofwel over letters, andere tekens in de taal van de leerling, andere speciale tekens of leestekens gaan, bv. @ of ?.
Indien de sterkste taal van de leerling niet het Latijnse alfabet gebruikt, is er ook een opdracht die peilt naar de kennis van de leerling over het Latijnse alfabet en de leesrichting.

Opdrachten B – Tekstpakket

De tekstpakketten bevatten opdrachten die de leesvaardigheid van de leerling in verschillende tekstsoorten test. Ze bevatten non-fictionele teksten uit handboeken, kranten en websites, alsook enkele fictionele, verhalende teksten. Meerdere teksten bevatten afbeeldingen, grafische vormgevers of figuren die de leerling moet kunnen interpreteren om op bepaalde vragen te kunnen antwoorden.
Voor elke tekst zijn er vragen voor begrijpend lezen, die peilen naar het vermogen van de leerling om zowel letterlijke feiten uit de tekst te halen, als tussen de regels door en buiten de regels te lezen. *Letterlijk de tekst* kunnen lezen houdt in dat de leerling informatie kan vinden die expliciet in de tekst vermeld staat. *Tussen de regels door* kunnen lezen houdt in dat hij impliciete informatie uit de tekst kan halen. *Buiten de regels* kunnen lezen houdt in dat hij kan reflecteren over de inhoud van de tekst of die kan beoordelen, en die kan koppelen aan ervaringen buiten de tekst.
Er zijn zowel gesloten multiplechoicevragen als open mondelinge vragen. Bij de open vragen kan de leerling mondeling een redenering opbouwen en zijn standpunten motiveren. De leerling mag de inhoud van de tekst ook beknopt mondeling vertellen of beschrijven.
Tekstpakket 1 kan geschikt zijn voor leerlingen die al ongeveer twee à drie jaar naar school zijn gegaan. Als de leerling de eerste tekst niet kan lezen, kunt u van de opdracht een luisteropdracht maken en nadien enkele opdrachten uit Opdrachten A kiezen.
Tekstpakketten 2 en 3 kunnen geschikt zijn voor leerlingen die respectievelijk al vier à zes jaar en zeven à negen jaar naar school zijn gegaan.

Ongeacht welk tekstpakket u kiest, is het belangrijk dat de leerling de kans krijgt meerdere opdrachten te maken, zodat u genoeg gegevens hebt om zijn luistervaardigheid te beoordelen. Het tekstpakket bevat namelijk verschillende tekstsoorten. De verschillende leesprocessen (letterlijk, tussen de regels door en buiten de regels) worden in verschillende teksten getest. De leerling kan niet alleen meer of minder vertrouwd zijn met een bepaalde tekstsoort maar ook met de inhoud in een bepaalde tekst, wat zijn kansen om zijn leesvaardigheid in die opdracht te tonen, kan beïnvloeden.

Voortgang tussen de opdrachten

In het overzicht hieronder ziet u de voortgang tussen de opdrachten in het materiaal. Op basis van de informatie over de achtergrond van de leerling, die u in stap 1 hebt verkregen, kiest u het geschikte tekstpakket en geeft u de leerling de eerste opdracht van het pakket. Als het goed gaat, gaat u verder met de volgende opdracht van hetzelfde pakket. De leerling krijgt één opdracht tegelijk. Als de leerling klaar is met de opdrachten van een pakket, kunt u, indien geschikt, verder met een opdracht van het volgende pakket. De groene pijlen in het diagram tonen hoe u verdergaat. Als de leerling de eerste opdracht van een pakket niet aankan, kunt u eventueel proberen met een opdracht uit een ander pakket. De rode pijlen tonen welke opdracht u kunt kiezen.

Er zijn twee teksten die in de verschillende pakketten overlappen. *De schorpioen* is de laatste (moeilijkere) tekst in tekstpakket 1 en de eerste (makkelijkere) tekst in tekstpakket 2, en ook *Chips* is een overgangstekst tussen tekstpakketten 2 en 3.

Als u niet weet welk pakket geschikt is, kan ook *De schorpioen* worden gebruikt als eerste tekst in tekstpakket 3 voor een oudere leerling van ongeveer 13 à 15 jaar die al langer naar school is gegaan. Als de leerling deze opdracht niet aankan, kunt u in plaats van de opdrachten in tekstpakket 3 verdergaan met de volgende opdracht in tekstpakket 2 (*De gierige man*).

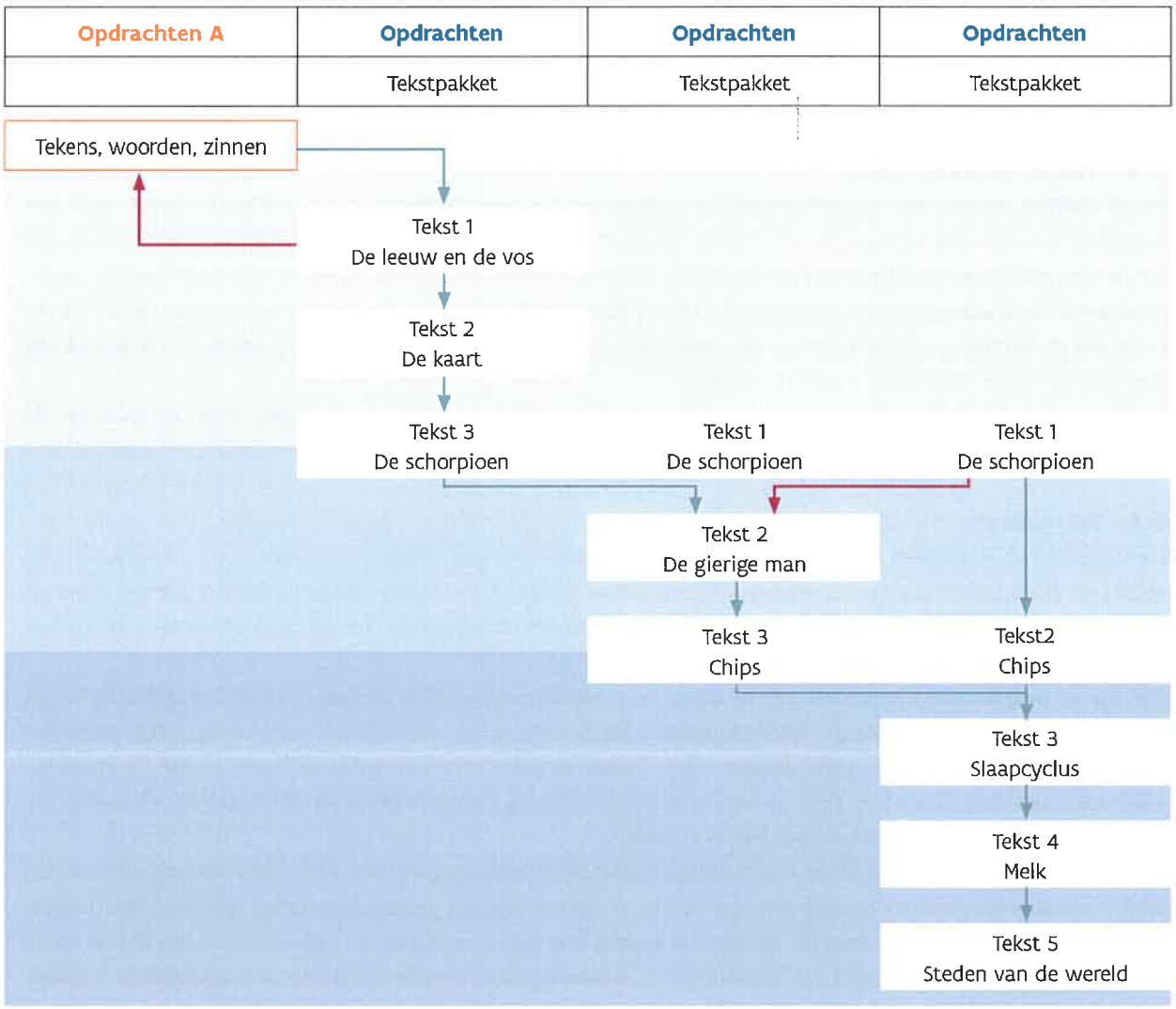

6 Analyse voorafgaand aan 'Beeld stap 2 geletterdheid'

Na het gesprek vult u uw notities over de ervaringen van de leerling met geletterdheid aan. Als de leerling enkele opdrachten in *Opdrachten B* heeft gemaakt, stelt u de resultaten op in het beoordelingsdocument voor de respectievelijke opdracht. Daarna analyseert u wat er uit de screening naar voren is gekomen, met de focus op de sterke punten en de werkpunten. De analyse van de sterktes en werkpunten van de leerling vat u samen in *Beeld stap 2 geletterdheid*.
Sterke punten kunnen bijvoorbeeld zijn dat de leerling veel ervaring heeft met het lezen van fictionele teksten, en het gewend is informatie op te zoeken in digitale bronnen. Dezelfde leerling is het misschien minder gewend eigen non-fictionele teksten te schrijven, iets wat als een werkpunt kan worden opgenomen. Als de leerling ervaring heeft met het lezen of schrijven van fictionele of non-fictionele teksten in andere talen, kan dit ook als een sterk punt worden opgenomen. Voor een leerling die nog niet kan lezen en schrijven, kan een sterk punt bv. zijn dat hij veel ervaring heeft met het luisteren naar iemand die voorleest en andere mondelinge vertellingen, iets wat de lees- en schrijfontwikkeling kan bevorderen.
Wat de opdrachten betreft, kan een sterk punt bv. zijn dat de leerling zonder problemen
informatie vindt die expliciet in een tekst staat, of informatie uit een diagram kan halen. De leerling heeft misschien meer moeite gehad met het beantwoorden van vragen waarbij hij tussen de regels door moest lezen en impliciete informatie uit een tekst moest halen, iets wat als werkpunt kan worden opgenomen. Voor een andere leerling die nog niet zo ver staat
in de ontwikkeling van zijn lees- en schrijfvaardigheid, kan een sterk punt zijn dat hij letters kan herkennen of een reeks woorden kan lezen.

Moeilijkheidsgraad van de teksten
Wanneer u de resultaten van de leerling op de opdrachten in het tekstpakket analyseert, moet u rekening houden met het feit dat die opdrachten van makkelijker naar moeilijker zijn gerangschikt in elk van de drie intervallen (2-3, 4-6 en 7-9 jaar naar school gegaan). Dit houdt in dat de opdrachten in een tekstpakket voor een jongere leerling moeilijker kunnen zijn dan voor een oudere leerling binnen hetzelfde interval. Ter ondersteuning van uw beoordeling zijn de gesloten vragen in de opdrachten in het beoordelingsdocument aangeduid met de moeilijkheidsgraad voor verschillende klassen – G (gemakkelijker), Mi (middelmatig) en Mo (moeilijker). De aanduiding bouwt voort op de resultaten van de testen in Zweedse klassen. Minstens 90% van de leerlingen konden de gemakkelijke vragen aan, minstens 70% de gemiddelde en minstens 50% de moeilijke. Minder dan 50% van de leerlingen in een specifieke klas hebben enkele afzonderlijke vragen die met een **Mo** (moeilijker) zijn aangeduid, kunnen oplossen.
Je zou kunnen verwachten dat leerlingen in de eerste plaats de gemakkelijkere vragen kunnen oplossen, maar
ook een leerling die geen enkele gesloten vraag kan oplossen, kan toch de essentie van de tekst hebben begrepen. De leerling kan hebben aangetoond dat hij de tekst begreep door de inhoud van de tekst weer te geven of door degelijke antwoorden te geven op de open vragen. Weeg daarom de verschillende aspecten af wanneer u beoordeelt of de leerling een basisbegrip van de tekst heeft getoond. Houd ook rekening met hoeveel en wat voor ondersteuning de leerling nodig had om tot zijn antwoorden te komen.

7 Beeld stap 2 geletterdheid

In het invuldocument *'Beeld stap 2 geletterdheid'* vat u uw analyse van de sterke punten en werkpunten van de leerling samen. Als de leerling opdrachten heeft gemaakt, beoordeelt u ook binnen welk klasinterval de leesvaardigheid van de leerling zich grotendeels kan bevinden. Als u in uw analyse bijvoorbeeld hebt beoordeeld dat een leerling een basisbegrip heeft aangetoond van de teksten in tekstpakket 3, kunt u veronderstellen dat de leesvaardigheid van de leerling zich binnen klasinterval 7-9 bevindt. Op basis van uw analyses van de ervaringen van de leerling met geletterdheid en begrijpend lezen, beoordeelt u nadien welke stappen binnen traject op maat voor de leerling gezet kunnen worden. Indien er gegevens van de opdrachten ontbreken, maakt u beoordelingen op basis van de ervaringen van de leerling met geletterdheid.

Deze informatie wordt gebruikt voor de planning van de lessen en voor het bepalen van de nodige ondersteunende maatregelen voor de leerling in kwestie. Ondersteunende maatregelen moeten worden toegepast vanuit een brede basiszorg. Het zorgcontinuüm wordt daarbij gehanteerd als referentiekader. Het uitgangspunt is dat de leerling zich slechts tijdelijk in een hogere fase van zorg bevindt.

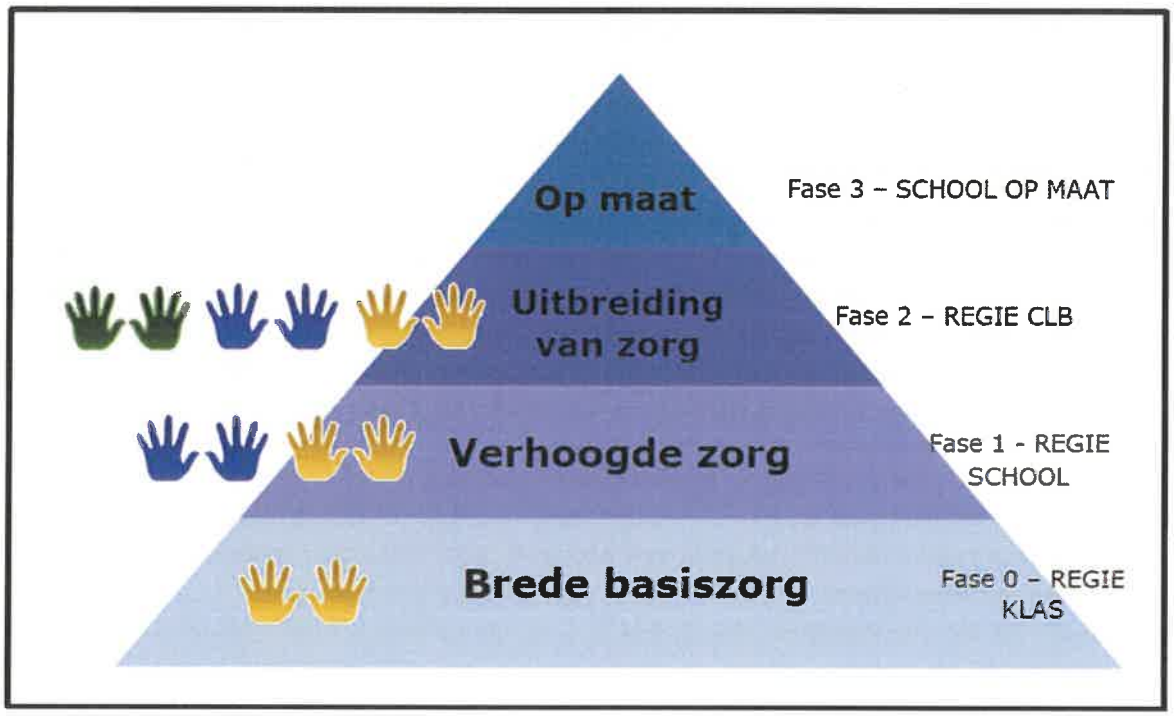

'Het zorgcontinuüm is een dynamisch model. Het uitgangspunt moet steeds zijn dat leerlingen zich slechts tijdelijk in een hogere fase van zorg bevinden. De school stelt alles in het werk om de leerling terug te laten aansluiten bij de groep en streeft ernaar dat hij de onderwijsdoelen behaalt.' (uit 'GO! visie op leerlingenbegeleiding)

8 Voorbeelden

Onder vindt u enkele voorbeelden van hoe u informatie van het gespreksondersteunend document overbrengt naar het invuldocument *Beeld stap 2 geletterdheid.* Wat u te lezen krijgt is een samenvatting van de informatie uit de gespreksondersteunende en de beoordelingsdocumenten

8.1 Voorbeeld 1: Gespreksondersteunend document B en Opdrachten B

De leerling in dit voorbeeld heet Abed en is 11 jaar oud. Hij komt uit Syrië en spreekt Arabisch. Hij is vier jaar naar school gegaan. Abed vertelde dat toen hij in Syrië naar school ging, hij het gewend was feitenteksten (in handboeken) te lezen. In zijn vrije tijd leest hij gebruiksaanwijzingen. Hij heeft nooit verhaaltjes gelezen op school, maar zijn mama heeft wel al sprookjes voorgelezen dus hij herkent de tekstsoort. Hij leest geen boeken in zijn vrije tijd, maar leest soms korte tekstjes op de computer wanneer hij informatie opzoekt. Op school was hij het gewend voor te lezen en mondeling en schriftelijk vragen te beantwoorden. Soms mocht hij de inhoud van teksten mondeling weergeven, maar hij is het niet gewend teksten samen te vatten. Hij schreef geen langere teksten, maar schreef vaak kortere antwoorden op de vragen. Hij was het ook gewend op te schrijven wat de leerkracht op het bord schreef. Abed maakte de opdrachten in tekstpakket 2 en kon letterlijke informatie uit de tekst halen en de essentie in de teksten weergeven. Hij ondervond problemen met vragen waarvoor hij tussen de regels door en buiten de regels moest lezen.

Naam van de leerling: Abed

Geboortedatum: 04/04/2004 (vier jaar naar school gegaan)

Datum en leerkracht: 27/04/2015 Daniel T

Taal tijdens het gesprek: Arabisch

Sterkste taal van de leerling: Arabisch

Ervaringen met geletterdheid

Samenvattende analyse van lees- en schrijfgewoonten, ervaring met verschillende tekstsoorten, media, mondelinge en schriftelijke handelingen die verband houden met lezen, opzoeken van informatie, en vertellen, lezen en schrijven in een andere taal:

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
Ervaring met teksten uit handboeken en gebruiksaanwijzingen. Is het gewend mondeling en schriftelijk op vragen te antwoorden. Is het gewend voor te lezen en naar verhaaltjes te luisteren. Kan computer gebruiken om informatie op te zoeken. Leest verschillende soorten teksten, zowel fictie als non-fictie.	Oefenen op: • het schrijven van langere teksten • het samenvatten van de essentie in teksten • Mondeling en schriftelijk redeneren. • Teksten schrijven op de computer. • Bronkritiek.

Begrijpend lezen

De leerling toont een basisleesvaardigheid voor het bij benadering aantal jaren school gelopen:

☐ 1-3 ☒ 4-6 ☐ 7-9 ☐ Gegevens ontbreken

Opmerkingen:

De leerling maakte de opdrachten die overeenkwamen met reeds gevolgd onderwijs en leeftijd.

Beeld voor het nemen van beslissingen over het traject op maat van de anderstalige nieuwkomer

Decodering, redeneren over teksten, leesprocessen (letterlijke informatie terugvinden in de tekst, tussen de regels door en buiten de regels lezen)

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
Las zonder moeite voor. Vond snel en overtuigend letterlijke feiten in de teksten en in zekere zin tussen de regels door. Merkt verschillende standpunten in teksten op.	• Onbekende tekstsoorten gingen iets moeilijker. Voerde met een zekere ondersteuning redeneringen over de inhoud. • Lezen tussen de regels door en buiten de regels in verschillende soorten teksten. Mondelinge antwoorden vormen over de inhoud.

Beslissingen voor ondersteuning voor de leerling

• faciliteren van het gebruik van de moedertaal tijdens het leerproces (zie visietekst Inspelen op de meertalige realiteit in het GO!)

• toegang tot digitale tools in de lessen.

materiaal afkomstig van Skolverket

8.2 Voorbeeld 2: Gespreksondersteunend document A en Opdrachten A

De leerling in dit voorbeeld heet Shamso en is 12 jaar oud. Ze komt uit Somalië en spreekt Somalisch. Ze is nog nooit naar school gegaan.

Shamso vertelde dat ze weleens in boeken en kranten (vooral reclame) keek. Ze zoekt informatie op in de kranten met behulp van onder andere afbeeldingen en cijfers. Ze kan bepaalde borden en voedingsmiddelenetiketten lezen. Shamso krijgt hulp om sms'en te lezen, maar kan zelfstandig groeten in sms-vorm. Ze kijkt tv en films op YouTube. Ze is het gewend te luisteren naar iemand die voorleest en naar andere vormen van mondelinge vertelvormen, en vertelt graag eigen verhaaltjes aan haar broers, zussen en andere mensen. Ze wil graag kunnen lezen en schrijven over hoe mensen vroeger leefden.

Shamso heeft enkele opdrachten in *Opdrachten A* gemaakt. Ze kon haar naam en leeftijd schrijven, net als een paar woorden in het Somalisch en zelfs in het Arabisch. Ze kon de letters in de tekenopdracht en enkele woorden in de afbeeldingsopdracht lezen. Shamso wilde ook proberen de zinnen te lezen en slaagde erin enkele woorden te lezen. Bij de luisteroefening kon ze de essentie van het verhaal weergeven en verklaren wat de boodschap was.

Naam van de leerling: Shamso

Geboortedatum: 2003 (nog niet naar school gegaan)

Datum en leerkracht: 29/05/2015 Åsa P

Taal tijdens het gesprek: Somalisch

Sterkste taal van de leerling: Somalisch

Ervaringen met geletterdheid

Samenvattende analyse van lees- en schrijfgewoonten, ervaring met verschillende tekstsoorten, media, mondelinge en schriftelijke handelingen die verband houden met lezen, opzoeken van informatie, en vertellen, lezen en schrijven in een andere taal:

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
Is het gewend te luisteren naar iemand die voorleest en vertelt, en zelf te vertellen. Kan symbolen, cijfers en bepaalde informatie in geschreven teksten verklaren, is in zekere mate vertrouwd met sociale media. Erg gemotiveerd om te leren lezen en schrijven. Geïnteresseerd in historische verhalen	Meer tekstsoorten leren kennen, bv. beschrijvende teksten met ondersteuning van afbeeldingen, liefst historische thema's waar de leerling interesse voor toont.

Begrijpend lezen

De leerling toont een basisleesvaardigheid voor het bij benadering aantal jaren school gelopen:

☒ 1-3 ☐ 4-6 ☐ 7-9 ☐ Gegevens ontbreken

Opmerkingen:

geen extra opmerkingen.

Beeld voor het nemen van beslissingen over het traject op maat van de anderstalige nieuwkomer

Decodering, redeneren over teksten, leesprocessen (letterlijke informatie terugvinden in de tekst, tussen de regels door en buiten de regels lezen)

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
De leerling kon letters lezen en duidelijke letters en cijfers schrijven. Vertrouwd met de klanken. Kon een paar woorden lezen met behulp van afbeeldingen. Wil graag moeilijkere opdrachten proberen. Kon de handeling in het voorgelezen verhaal opnieuw weergeven en kon tussen de regels door „lezen".Gemotiveerd om te leren lezen en schrijven, om te kunnen lezen en schrijven over hoe de mensen vroeger leefden. Vertrouwd met vertellen – zowel zelf als anderen.	Basis lees- en schrijfoefeningen, verhalen lezen en schrijven, mondelinge weergave in andere genres ontwikkelen.

Beslissingen voor ondersteuning voor de leerling

- Basis lees- en schrijflessen, deels in opvangklassen
- faciliteren van het gebruik van de moedertaal tijdens het leerproces (zie visietekst Inspelen op de meertalige realiteit in het GO!)

materiaal afkomstig van Skolverket

8.3 Voorbeeld 3: Gespreksondersteunend document B1. Geen opdrachten

De leerling in dit voorbeeld heet Katja en is 13 jaar oud. Ze komt uit Rusland en spreekt Russisch. Ze is zes jaar naar school gegaan. Katja las fictie, handboeken en kranten op school. Thuis leest ze kranten en romans (liefst detectiveromans). Ze leest teksten op de computer en soms op haar smartphone. Op school werkte ze vaak schriftelijk met teksten die ze had gelezen, en ze is het gewend schriftelijk te redeneren over de inhoud van teksten. Soms antwoordde ze mondeling op vragen, en ze discussieerde klassikaal over de tekst. Ze schreef op school gedichten, verhaaltjes en verschillende soorten non-fictionele teksten. Thuis schrijft ze graag fantasy en spannende verhalen. Katja kan zowel teksten schrijven als typen. Ze is het gewend informatie op te zoeken in woordenboeken en andere boeken in de bibliotheek en op het internet, en gebruikt zoekmachines om teksten met elkaar te vergelijken.

Naam van de leerling: Katja

Geboortedatum: 13 (zeven jaar naar school gegaan)

Datum en leerkracht: 14 maart, Sofia B

Taal tijdens het gesprek: Russisch

Sterkste taal van de leerling: Russisch

Ervaringen met geletterdheid

Samenvattende analyse van lees- en schrijfgewoonten, ervaring met verschillende tekstsoorten, media, mondelinge en schriftelijke handelingen die verband houden met lezen, opzoeken van informatie, en vertellen, lezen en schrijven in een andere taal:

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
Ervaring met het lezen van veel verschillende tekstsoorten, zowel op school als in haar vrije tijd. Kan lezen en typen op de computer. Is het gewend informatie op te zoeken en bronnen te raadplegen. Is het gewend schriftelijk te redeneren, soms mondeling. Leest en schrijft graag.	Verdergaan met meer non-fictionele teksten – zowel lezen als schrijven. Bijvoorbeeld met geavanceerde redenerende teksten. Voortbouwen op fictioneel schijven. Gesprekken over de tekst.

Begrijpend lezen

De leerling toont een basisleesvaardigheid voor het bij benadering aantal jaren school gelopen:

☐ 1-3 ☐ 4-6 ☐ 7-9 ☒ Gegevens ontbreken

Opmerkingen:

De leerling geeft de indruk dat ze het even gewend is te lezen en te schrijven als haar leeftijdsgenoten.

Beeld voor het nemen van beslissingen over het traject op maat van de anderstalige nieuwkomer

Decodering, redeneren over teksten, leesprocessen (letterlijke informatie terugvinden in de tekst, tussen de regels door en buiten de regels lezen)

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
Geen gegevens van de opdrachten.	

Beslissingen voor ondersteuning voor de leerling

- faciliteren van het gebruik van de moedertaal tijdens het leerproces (zie visietekst Inspelen op de meertalige realiteit in het GO!)

materiaal afkomstig van Skolverket

fedasil Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

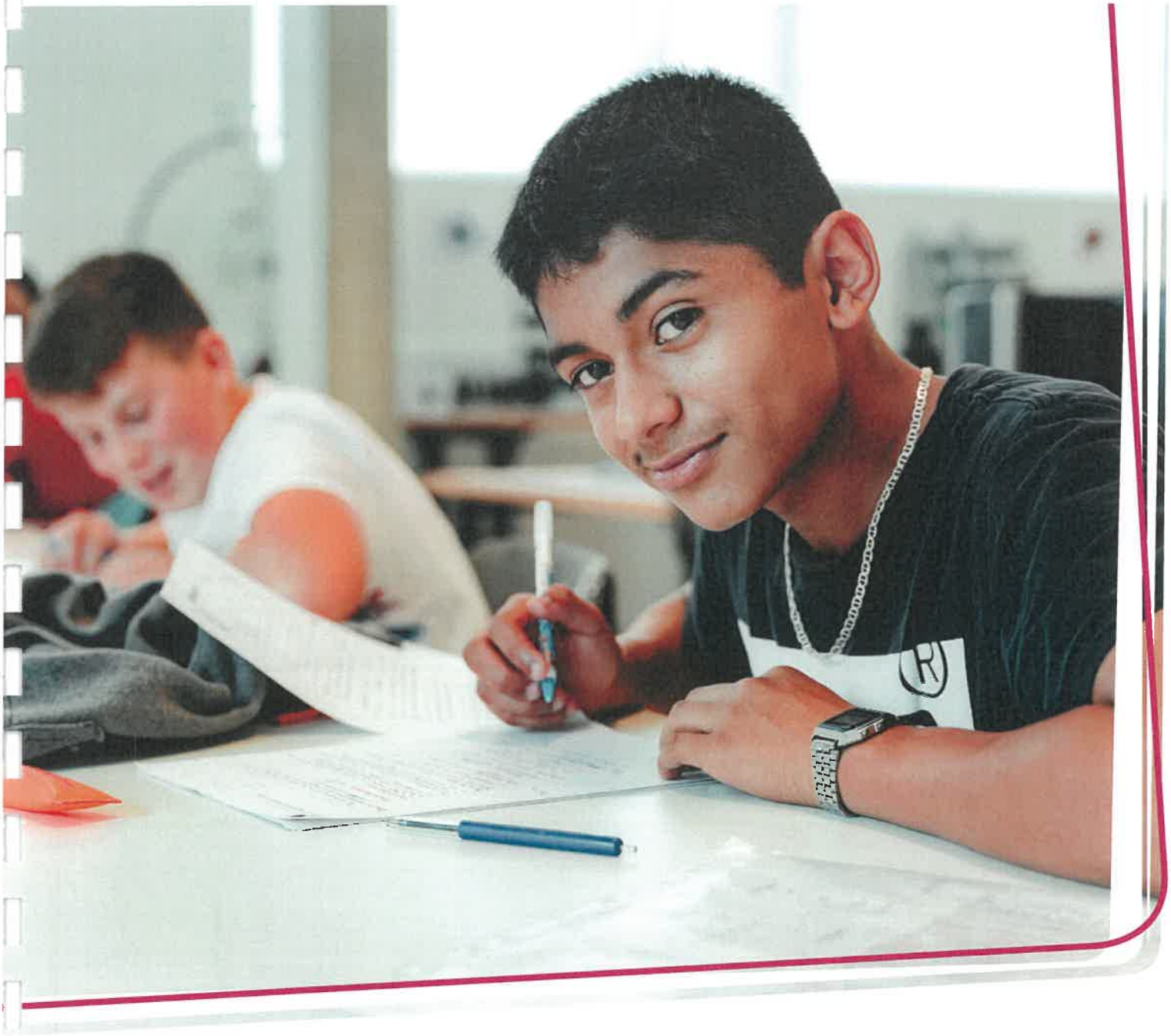

Beeldmateriaal Geletterdheid

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Screeningsmateriaal van het Zweedse Agentschap voor onderwijs (Skolverket) voor anderstalige nieuwkomers: Beeldmateriaal Geletterdheid

Beeldmateriaal geletterdheid

Text: wikipedia.org Bilder: commons.wikimedia.org

Foto: commons.wikimedia.org

Foto: pixabay.com

Beeldmateriaal geletterdheid

Foto: commons.wikimedia.org

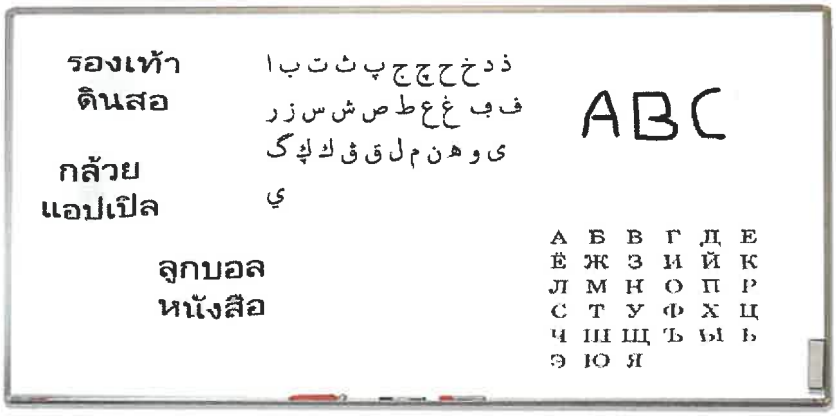

Foto: commons.wikimedia.org

Beeldmateriaal geletterdheid

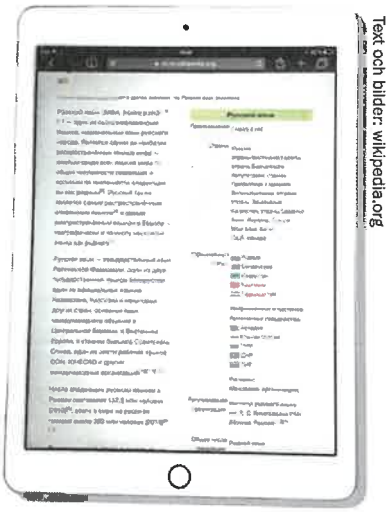

Text och bilder: wikipedia.org

Text: wikipedia.org Bilder: commons.wikimedia.org

Beeldmateriaal geletterdheid

Foto: commons.wikimedia.org

Foto: commons.wikimedia.org

Foto: commons.wikimedia.org

Foto: commons.wikimedia.org

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Beeld van de anderstalige nieuwkomer
Geletterdheid

STAP 1 | STAP 2 | STAP 3

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Naam van de leerling: .....

Geboortedatum: .....

Taal tijdens gesprek: .....

Datum en leerkracht: .....

Sterkste taal van de leerling: .....

Ervaringen met geletterdheid

Samenvattende analyse van lees- en schrijfgewoonten, ervaring met verschillende tekstsoorten, media, mondelinge en schriftelijke handelingen die verband houden met lezen, opzoeken van informatie, en vertellen, lezen en schrijven in een andere taal:

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Begrijpend lezen

De leerling toont een basisleesvaardigheid voor het bij benadering aantal jaren school gelopen:

☐ 1–3 ☐ 4–6 ☐ 7–9 ☐ Gegevens ontbreken

Beeld voor het nemen van beslissingen over het traject op maat van de anderstalige nieuwkomer

Decodering, redeneren over teksten, leesprocessen (letterlijke informatie terugvinden in de tekst, tussen de regels door en buiten de regels lezen)

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Beslissingen voor ondersteuning voor de leerling

.....

.....

.....

.....

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Beeld van de anderstalige nieuwkomer
Geletterdheid

STAP 1 | STAP 2 | STAP 3

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Naam van de leerling: .....

Geboortedatum: .....

Datum en leerkracht: .....

Taal tijdens het gesprek: .....

Sterkste taal van de leerling: .....

Ervaringen met geletterdheid

Samenvattende analyse van lees- en schrijfgewoonten, ervaring met verschillende tekstsoorten, media, mondelinge en schriftelijke handelingen die verband houden met lezen, opzoeken van informatie, en vertellen, lezen en schrijven in een andere taal:

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling

Begrijpend lezen

De leerling toont een basisleesvaardigheid voor het bij benadering aantal jaren school gelopen:

☐ 1-3 ☐ 4-6 ☐ 7-9 ☐ Gegevens ontbreken

Opmerkingen:

.....

Beeld voor het nemen van beslissingen over het traject op maat van de anderstalige nieuwkomer

Decodering, redeneren over teksten, leesprocessen (letterlijke informatie terugvinden in de tekst, tussen de regels door en buiten de regels lezen)

Sterke punten van de leerling	Werkpunten van de leerling

Beslissingen voor ondersteuning voor de leerling

.....

.....

.....

Skolverket

skolverket.se

fedasil

FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Concordantielijst screening geletterdheid

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Het screeningsinstrument werkt met opdrachten die overeenstemmen met de leerplandoelen GO!. Deze leerplandoelen zijn dezelfde als de ontwikkelingsdoelen en eindtermen van Onderwijs Vlaanderen. In het leerplan van het GO! worden de onderwijsdoelen verduidelijkt, onder meer door er subdoelen van toe te lichten.

Voor basisonderwijs werd ook de link gelegd met het *Groeipad AN*, onderdeel van het cahier *Anderstalige nieuwkomers: geen apart verhaal*[1]. Net zoals in het groeipad AN zijn er leerplandoelen en eindtermen uit het leerplan Frans opgenomen, omdat dit overeen komt met het verwerven van een tweede taal. Het groeipad AN is een doelenselectie uit de bestaande leerplannen die haalbaar zijn voor anderstalige nieuwkomers. Dit groeipad wordt niet benaderd vanuit de vooropgestelde leeftijdscategorieën van het leerplan. Het uitgangspunt is en blijft dat er, vertrekkend van de beginsituatie van de anderstalige nieuwkomer een traject op maat wordt opgemaakt. In dit groeipad komen sommige leerplandoelen voor uit het leerplan Frans. Die keuze is ingegeven door het verband van die leerplandoelen met het verwerven van een tweede taal. In de screening komen ook leergebieden aan bod die aan de leerplannen media gekoppeld zijn. In eindtermen vertaalt zich dat in ICT.

Voor het secundair onderwijs werden de ontwikkelingsdoelen uit het *Servicedocument alfabetisering*[2], de *Ontwikkelingsdoelen OKAN*[3] en de leerplandoelen Nederlands eerste graad so geraadpleegd.

Wat volgt is een concordantietabel die de samenhang weergeeft tussen de opdrachten van de screening en de boven genoemde leerdoelen. De leerplandoelen basisgeletterdheid moet elke leerling aan het einde van de 1e graad so bereiken. Deze leerplandoelen zorgen er namelijk voor dat iedereen na de 1e graad so in staat is te participeren in de maatschappij. Het is uiteraard de bedoeling dat de OKAN- leerlingen in het secundair onderwijs zo snel mogelijk boven de leerplandoelen van basisgeletterdheid mikken, op weg naar de realisatie van de leerplandoelen so. Uit de concordantietabel valt af te lezen dat er een continuïteit is tussen de opeenvolgende leerdoelen. De leerplandoelen basisgeletterdheid zijn dus voor de leerkrachten en leerlingen in het so een opstap om zo snel mogelijk op te klimmen tot de realisatie van de leerplandoelen so van de verschillende sleutelcompetenties[4].

OPDRACHTEN A

Opdracht	lpd GO! bao	groeipad AN	OD/ET bao	OD alfa	OD okan	*De later te realiseren ET BG so*
1) Kan je je naam schrijven?	1.2.3 32	1.2.3 32	OD 4.2		-	-
Kan je schrijven hoe oud je bent?	1.1.08 (*)	-	1.07	OD 8.3	-	-
Kan je enkele andere woorden, letters, tekens of cijfers schrijven?	1.2.3 26 1.2.3 10 1.2.3 12	1.2.3 26 1.2.3 10 1.2.3 12	ET 4.7 ET 6.5	OD 8.3 OD 9.1	-	-
2) Herken je enkele van deze letters/tekens? Kan je ze voorlezen?	1.2.2 24 1.2.2 41	1.2.2 24 1.2.2 41	OD 3.3 OD 5.4 ET 3.1-3.7 ET 6.5	OD 4.1	-	-
Kan je enkele letters/tekens in een andere taal lezen? (**)	-	-	-	-	-	-
3) Herken je enkele van deze letters? Kan je ze voorlezen?	1.2.2 24 1.2.2 41	1.2.2 24 1.2.2 41	OD 3.3 OD 5.4 ET 3.1-3.7 ET 6.5	OD 4.1	-	-
Weet je in welke richting je deze tekens moet lezen?	1.2.2 3 1.2.2 4	1.2.2 3 1.2.2 4	OD 1.5	-	-	-

1. Uitgave van uitgeverij Politeia. https://anderstaligenieuwkomers-go.politeia.be/
2. http://www.pov.be/site/images/pov/Servicedocument_alfabetisering_2016.pdf
3. http://eindtermen.vlaanderen.be/secundair-onderwijs/okan/ontwikkelingsdoelenOkan.pdf
4. https://www.onderwijsdoelen.be/sites/default/files/atoms/files/VR%202018%200911%20DOC.%20Einddoelen%20eerste%20graad%20SO%20-%202%20decreet.docx

4) Kan je enkele woorden voorlezen?	1.2.2 43 1.2.2 45	1.2.2 43 1.2.2 45	ET 3.1-3.7 ET 6.5	OD 5.8	-	
Kan je de juiste afbeelding aanwijzen?	-	AN 6	-	-	-	*BG 2.1*
5) Kan je vertellen wat je op de afbeelding ziet ?	1.2.2 7	1.2.2 7	OD 3.1	-	OD 3 OD 16	*BG 2.1* *BG 2.2*
Kan je de zinnen voorlezen?	1.2.2 46	1.2.2 46	ET 3.1-3.7 ET 6.5	OD 6.4	-	*BG 2.1* *BG 2.2*
6) Luisteren naar een verhaal	1.1.2 27	1.1.2 27	OD 1.5, 1.3, ET 1.2, 1.7, 5.1-5.4	-	OD 2 OD 16	*BG 2.1*
Kan je met eigen woorden vertellen waar het verhaal over gaat?	1.1.3 36	1.1.3 36	OD 2.1	-	OD 5 OD 16	*BG 2.1*
Mondeling redeneren en standpunten motiveren	1.1.2 28 1.1.4 2 1.1.2 27	-	OD 1.2 ET 1.3 OD 2.7 ET 1.9 2.9* OD 1.5, 1.3 ET 1.2, 1.7, 5.1-5.4	-	OD 7 OD 16	*BG 2.2*
7) Kan je de tekst voorlezen?	1.2.1 1	1.2.1 1	ET 4.8*	-	-	-
Kan je de vragen bij de tekst oplossen? (wanneer de tekst zelfstandig gelezen werd)	1.2.2 103-105	FR5.6	ET 3.3, 3.5, 5.1-5.4 FR ET 5.6	-	OD 1 OD 4 OD 16	*BG 2.1*
Kan je de vragen bij de tekst oplossen? (wanneer de tekst voorgelezen werd)	1.1.2 27-30	1.1.2 27-28	OD 1.2,1.3, 1.5 ET 1.2, 1.7, 5.1-5.4	-	OD 4 OD 16	*BG 2.1*
Kan je met eigen woorden vertellen waar de tekst over gaat?	1.1.3 36 1.1.3 39	1.1.3 36	OD 2.1 ET 2.3	-	OD 5 OD 16	*BG 2.1* *BG 2.2*
Kan je open vragen over de tekst beantwoorden? (redeneren)	1.1.4 10	FR 5.16	ET 9 FR ET 16	-	OD 6 OD 7 OD 16	*BG 2.1* *BG 2.2*
ERVARINGEN VAN DE LEERLING MET GELETTERDHEID						
1) Ervaringen met schrift en media: Lees, kijk of gebruik je thuis, op school of ergens anders weleens iets wat je op de afbeeldingen ziet?	1.2.1 2 1.2.1 4	1.2.1 2	ET 4.8* OD 2.13	-	OD 8 (lln kunnen op beschrij-vend niveau een mondelin-ge vraag verwerken zodat ze gepast kunnen reageren) OD 16	*BG 2.1* *BG 2.2*
Indien de leerling al kan schrijven: Wanneer ben je het gewend te schrijven? Kan je vertellen wat je dan schrijft? In welke taal schrijf je?	1.2.3 5	1.2.3 5	OD 4.2 OD 5.2	-		*BG 2.2*
Ervaringen met digitale tools: Gebruik je een smartphone/computer/tablet om iets te schrijven, bv. om te sms'en? Kan je sms'en lezen? Gebruik je de smartphone/computer/tablet om dingen op te zoeken? Oudere leerlingen: Gebruik je de smartphone/computer/tablet om het nieuws op te kijken/beluisteren?	1.2.2 116-117 Media 7.2.2, 7.3.2, 7.3.3	-	ET 3.2 ET MV 5.3; ET ICT 4-8	-	OD 1 OD 8 OD 16 OD 18	*BG 2.1* *BG 2.2* *BG 4.1* *BG 4.2*

2) Opzoeken van informatie: Als je iets wil opzoeken of meer over iets wil weten, hoe doe je dat dan?	1.2.2 117 1.2.2 120 Media 7.3.8	-	ET 3.2 ET ICT 6	-	OD 1 OD 16 OD 18	*BG 2.1* *BG 2.2* *BG 4.1* *BG 4.2* *BG 4.5* *BG 13.1* *BG 13.2* *BG 13.3*
3) Ervaring met op geschreven taal gebaseerde spreektaal: Heb je al eens naar iemand geluisterd die uit een boek of iets anders voorlas?	1.1.2 27	1.1.2 27	OD 1.3, 1.5 ET 1.2, 1.7, 5.1-5.4	-	OD 8 (lln kunnen op beschrij-vend niveau een mondelin-ge vraag verwerken zodat ze gepast kunnen reageren) OD 16	*BG 2.1*
4) Ervaring met voorlezen: Vertel je zelf weleens sprookjes of andere verhaaltjes aan anderen?	1.1.3 36 1.1.3 39	1.1.3 36	OD 2.1 ET 2.3	-		*BG 2.1* *BG 2.2*

(*) uit het leerplan wiskunde basisonderwijs
(**) niet overeenkomstig met OD/ET of leerplannen, maar wél een heel relevante vraag!

OPDRACHTEN A

Opdracht	lpd GO! bao	groeipad AN	OD/ET bao	OD alfa	OD okan	*De later te realiseren ET BG so*
1) Tekst: Kan je enkele zinnen uit de tekst voorlezen?	1.2.1 1	1.2.1 1	ET 4.8*	-	-	*BG 2.1*
Kan je de vragen bij de tekst oplossen? (schriftelijk, nadat de tekst zelfstandig gelezen werd)	1.2.2 103-105	FR 5.6	ET 3.3, 3.5, 5.1-5.4 FR ET 5.6	-	OD 1 OD 4 OD 16	*BG 2.1*
Kan je met eigen woorden vertellen waar de tekst over gaat?	1.1.3 36 1.1.3 39	1.1.3 36	OD 2.1 ET 2.3	-	OD 5 OD 16	*BG 2.1* *BG 2.2*
Mondeling redeneren en standpunten motiveren.	1.1.2 28 1.1.4 2 1.1.2 27	-	OD 1.2 ET 1.3 OD 2.7 ET 1.9 2.9* OD 1.5, 1.3 ET 1.2, 1.7, 5.1-5.4	-	OD 6 OD 7 OD 16	*BG 2.3*
Kan je open vragen over de tekst beantwoorden? (redeneren)	1.1.4 10	FR 5.16	ET 9 FR ET 16	-	OD 7 OD 16	*BG 2.3*
1) Leesgewoonte en ervaring met verschillende soorten teksten: Je hebt nu een verhaaltje/een feitentekst gelezen die beschrijft/verklaart... Heb je eerder al dergelijke teksten gelezen? Welke andere soorten teksten heb je op school of ergens anders, bv. thuis, gelezen?	1.2.2 88	-	ET 6.5	-	OD 8 (lln kunnen op beschrij-vend niveau een mondelin-ge vraag verwerken zodat ze gepast kunnen reageren) OD 16	*BG 2.1* *BG 2.2*
Ervaringen met digitale tools: Lees je weleens iets op de computer, tablet of smartphone? Kan je wat vertellen over wat je leest?	1.2.2 116-117 Media 7.2.2, 7.3.2, 7.3.3	1.2.2 3 1.2.2 4	-	ET 3.2 ET MV 5.3; ET ICT 4-8		*BG 2.1* *BG 2.2* *BG 4.1* *BG 4.2*
2) Mondelinge en schriftelijke activiteiten in verband met lezen op school: Las je weleens voor?	1.2.2 71-77	-	ET 3.1-3.7 ET 6.5 en 6.7	-		*BG 2.1* *BG 2.2*
Antwoordde je op vragen over datgene wat je gelezen had (mondeling en/of schriftelijk)?	1.2.2 103-105, 111-112	-	ET 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 5.1-5.4	-		*BG 2.1* *BG 2.2*
Vertelde je met je eigen woorden waar de tekst over ging?	1.1.3 36 1.1.3 39	1.1.3 36	OD 2.1 ET 2.3	-		*BG 2.1* *BG 2.2*
Schreef je over datgene wat je had gelezen?	1.2.3 126	-	ET 4.4	-		*BG 2.1* *BG 2.2*
Praatten jullie in de klas over datgene wat jullie hadden gelezen?	1.1.4 10	FR 5.16	ET 9 FR ET 5.6	-		*BG 2.1* *BG 2.2*
3) Schrijfgewoonte en ervaring met verschillende soorten teksten: Heb je ooit een eigen tekst geschreven zoals degene die je net hebt gelezen?	1.2.3 35 1.2.3 37 1.2.3 114	-	ET 4.1, 4.2	-		*BG 2.1* *BG 2.2*

Wat voor andere soorten teksten heb je geschreven (op school of thuis)?	1.2.3 109 1.2.3 123 1.2.3 126 1.2.3 131 1.2.3 132 1.2.3 13 1.2.3 134	-	ET 4.2 ET 4.4	-		*BG 2.2*
Waar heb je over geschreven? Verhaaltjes, gedichten? Teksten waarvan je de inhoud zelf hebt bedacht? Noteerde je wat de leerkracht zei of op het bord schreef? Noteerde je toen met je eigen woorden of schreef je over wat er stond ?	1.2.3 35 1.2.3 37 1.2.3 108 1.2.3 105 1.2.3 107	1.2.3 35	ET 4.1, 4.2	-		*BG 2.2*
Schrijf je weleens iets op de computer, tablet of smartphone ?	1.2.3 97-100	-	LOET ICT 5, 7, 8 en ET 4.7	-		*BG 2.2* *BG 4.1* *BG 4.2*
4) Informatie opzoeken: Als je meer wil weten over waar de tekst over gaat (de eerste opdracht), hoe zou je dat dan doen?	1.2.2 154 1.2.2 155 1.2.2 156	-	ET5.1-5.4	-		*BG 2.1* *BG 2.2* *BG 13.1* *BG 13.2* *BG 13.3*
5) Lezen en schrijven in andere talen: Zou je een tekst zoals je net hebt gelezen in een andere taal kunnen lezen? Schrijf je weleens in die taal? Wat schrijf je dan? Welke taal vind je het leukst om in te lezen en te schrijven? Waarom die taal?	-	-	-	-		*BG 2.1* *BG 2.2*

OPDRACHTEN B1

Opdracht	lpd GO! bao	groeipad AN	OD/ET bao	OD alfa	OD okan	*De later te realiseren ET so*
ERVARINGEN VAN DE LEERLING MET GELETTERDHEID						
1) Leesgewoonte en ervaring met verschillende soorten teksten: Herken je iets op de afbeeldingen wat je op school hebt gelezen? Heb je bv. ... gelezen? Heb je iets anders gelezen op school? Kan je een voorbeeld geven? Heb je iets thuis of ergens anders gelezen? Kan je vertellen wat je hebt gelezen?	1.2.2 88	-	ET 6.5	-	OD 8 (lln kunnen op beschrij-vend niveau een mondelin-ge vraag verwerken zodat ze gepast kunnen reageren) OD 16	*BG 2.1* *BG 2.2*
Ervaringen met digitale tools: Lees je af en toe iets op de computer, tablet of smartphone ? Wat lees je dan?	1.2.2 116-117 Media 7.2.2, 7.3.2, 7.3.3	-	ET 3.2 ET MV 5.3; ET ICT 4-8	-		*BG 2.1* *BG 2.2*
2) Mondelinge en schriftelijke activiteiten in verband met lezen op school: Las je weleens voor?	1.2.2 71-77	-	ET 3.1-3.7 ET 6.5 en 6.7	-		*BG 2.1* *BG 2.2*
Antwoordde je mondeling of schriftelijk op vragen	1.2.2 103-105, 111-112	-	ET 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 5.1-5.4	-		*BG 2.1* *BG 2.2*
Vertelde je met eigen woorden waar de tekst over ging?	1.1.3 36 1.1.3 39	1.1.3 36	OD 2.1 ET 2.3	-		*BG 2.1* *BG 2.2*
Discussieerden jullie in de klas?	1.1.4 10	FR 5.16	ET 9 FR ET 5.6	-		*BG 2.1* *BG 2.2* *BG 2.3*
Schreef je de tekst over?	1.2.3 115	-	ET 4.1	-		*BG 2.1*
3) Schrijfgewoonte en ervaring met verschillende soorten teksten: Heb je ooit verhaaltjes of gedichten geschreven? Schreef je teksten over feiten, bv. toen je iets moest beschrijven of uitleggen, of een tekst met argumenten voor iets? Teksten waarvan je de inhoud zelf hebt bedacht? Noteerde je wat de leerkracht zei of op het bord schreef? Noteerde je toen met je eigen woorden of schreef je over wat er stond ? Schreef je antwoorden op vragen ?	1.2.3 35 1.2.3 37 1.2.3 109 1.2.3 123 1.2.3 126 1.2.3 131 1.2.3 132 1.2.3 13 1.2.3 134 1.2.3 105 1.2.3 107 1.2.3 108 1.2.3 118 1.2.3 119 1.2.3 125	1.2.3 35	ET 4.1, 4.2 ET 4.4 ET 4.6	-		*BG 2.2*
Schrijf je weleens iets op de computer, tablet of smartphone ?	1.2.3 97-100	-	LOET ICT 5, 7, 8 en ET 4.7	-		*BG 2.2* *BG 4.1* *BG 4.2*

4) Informatie opzoeken: Als je meer wil weten over iets waarover je hebt gelezen of horen praten, hoe doe je dat dan?	1.2.2 154 1.2.2 155 1.2.2 156	-	ET5.1-5.4	-		*BG 2.1* *BG 2.2* *BG 13.1* *BG 13.2* *BG 13.3*
5) Lezen en schrijven in andere talen: Je hebt eerder verteld dat je in X (taal die de leerling in stap 1 heeft opgegeven) kan lezen en schrijven. Lees je weleens in X? Kan je een voorbeeld geven? Schrijf je weleens in X? Kan je een voorbeeld geven? Welke taal vind je het leukst om in te lezen en te schrijven? Waarom?	-	-	-	-		*BG 2.1* *BG 2.2*
6) Houding t.o.v. lezen en schrijven: Is er iets wat je heel graag leest of schrijft?	1.2.1 4	-	ET 4.8*	-		*BG 2.1* *BG 2.2*

Skolverket

skolverket.se

fedasil

FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Gespreksondersteunend document A
Geletterdheid leidraad A

STAP 1 | **STAP 2** | STAP 3

Leerlingen in een vroege fase van ontwikkeling lees- en schrijfvaardigheid

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Naam van de leerling: .....

Gespreksondersteunend document A

Gebruik dit document als de leerling in een vroege fase van de ontwikkeling van zijn lees- en schrijfvaardigheid zit.

Informatie voor wie instaat voor het in kaart brengen

Gespreksondersteunend document A wordt gebruikt voor leerlingen die op basis van de informatie uit stap 1 worden beoordeeld in een vroege fase van de ontwikkeling van hun lees- en schrijfvaardigheid. Dat kunnen deels jongere en deels oudere leerlingen zijn met beperkte of geen schoolachtergrond.
Gebruik het document samen met het materiaal Opdrachten A – tekens, woorden zinnen. Hieronder volgen instructies bij de opdrachten en vragen over de ervaringen van de leerling met geletterdheid. In dit document noteert u de resultaten van de leerling. Denk eraan zoveel mogelijk te noteren, zodat ook anderen deze informatie kunnen gebruiken. Schrap de opdrachten en vragen die u niet gebruikt.
De opdrachten volgen een bepaalde voortgang. Na elke opdracht beoordeelt u of het geschikt is verder te gaan naar de volgende. Als de leerling alle opdrachten kan oplossen, kunt u verdergaan met tekstpakket 1 in Opdrachten B – Tekstpakket.
Als Opdrachten A – Tekens, woorden, zinnen niet is vertaald in de taal van de leerling kunnen bepaalde opdrachten worden aangepast met behulp van meertalig personeel of een tolk. Gebruik in dat geval het materiaal Opdrachten A1 – Tekens, woorden, zinnen. In het gespreksondersteunend document staat welke opdrachten kunnen worden aangepast.
Bepaalde talen hebben geen letters, maar andere soorten tekens. In bepaalde opdrachten wordt daarom de formulering letters/tekens gebruikt. Kies daarom het alternatief dat voor de taal van de leerling passend is.

Voorbereidingen

- Lees het gespreksondersteunend document en het document 'Beeld' van stap 1.
- Druk Opdrachten A enkelzijdig en in kleur af.
- Haal, indien beschikbaar, de afbeeldingen erbij (enkelzijdig en in kleur afgedrukt of digitaal) en ander drukwerk en digitale teksten in de taal van de leerling. Papieren versies kunnen makkelijker te gebruiken zijn dan digitaal beeldmateriaal voor de leerling en de tolk.
- Neem er een potlood en een gom bij.

Informatie voor de leerling

- Vertel dat jullie het zullen hebben over lezen en schrijven, dat de leerling enkele opdrachten mag maken en altijd vragen mag stellen als iets niet duidelijk is.
- Vertel dat de school wil weten wat de leerling al kan, om hem de juiste ondersteuning te kunnen bieden op school.
- Vertel dat de leerling kan aangeven wanneer het te lastig wordt en dat hij recht heeft op pauzes inlassen.
- Verklaar de rol van de tolk.

'Beeld' Stap 2 Geletterdheid

Naam van de leerling: .....
Geboortedatum van de leerling: .....
Datum en leerkracht: .....
Sterkste taal van de leerling: .....
Taal tijdens de screening: .....

Uitvoering

Het in kaart brengen begint met de leerling die enkele opdrachten maakt. Daarna stelt u vragen over de ervaringen van de leerling met geletterdheid.

Opdrachten

Het in kaart brengen begint met de leerling die enkele opdrachten maakt. Daarna stelt u vragen over de ervaringen van de leerling met geletterdheid.

Inleiding

Begin bv. door het volgende tegen de leerling te zeggen:

- Je hebt verteld dat je nog niet zoveel kan lezen en schrijven, maar misschien kan je toch al een beetje schrijven.

F

Opdracht 1
Naam, leeftijd, woorden en tekens schrijven

Toon Blad 1

Kan je je naam schrijven?

- Als de leerling ja antwoordt, vraag de leerling dan zijn naam op Blad 1 te schrijven. Wanneer de leerling zijn naam in een ander soort schrift noteert, vraag dan of hij het ook in Latijns schrift kan.
- Als de leerling zijn naam niet of niet in Latijns schrift kan schrijven, schrijft u of de tolk de naam van de leerling in het vakje en leest u of de tolk de naam voor.

De leerling schrijft haar/zijn naam op: ☐ ja ☐ deels ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

Kan je schrijven hoe oud je bent?

- Als de leerling ja antwoordt, vraag de leerling op Blad 1 te schrijven. Anders doet u of de tolk dat.

Kan je enkele andere woorden, letters, tekens of cijfers schrijven?

- Als de leerling ja antwoordt, vraag hem er enkele op Blad 1 te schrijven.
  Indien de leerling in een ander schrift schrijft, vraag dan wat hij geschreven heeft en noteer het er in het Nederlands bij.

De leerling schrijft enkele woorden op in Latijns schrift: ☐ ja ☐ nee
De leerling schrijft enkele letters/woorden/tekens op in een ander schrift: ☐ ja ☐ nee
De leerling schrijft enkele tekens op: ☐ ja ☐ nee
De leerling schrijft enkele cijfers op: ☐ ja ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

F

Opdracht 2
Tekens lezen

Toon Blad 2

Als de opdrachten niet zijn vertaald in een taal die de leerling kan, gebruik dan Blad 2, Opdrachten A1.

Herken je enkele van deze letters/tekens? Kan je ze voorlezen?
De leerling leest de letters/tekens voor: ☐ ja ☐ enkele ☐ nee

Kan je enkele letters/tekens in een andere taal lezen?

De leerling kan enkele letters/tekens in een andere taal lezen: ☐ ja ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

F N

Opdracht 3
Tekens lezen - Latijns alfabet

Toon Blad 3

- Deze opdracht gebruikt u alléén als de taal van de leerling niet het Latijnse alfabet gebruikt. Het doel is te achterhalen of de leerling het Latijnse alfabet herkent en weet in welke richting hij moet lezen. De letters staan in alfabetische volgorde, maar u kunt ze willekeurig aanwijzen.

Herken je enkele van deze letters? Kan je ze voorlezen?

De leerling toont aan dat hij het Latijnse alfabet kent: ☐ ja ☐ nee

Weet je in welke richting je deze tekens moet lezen?

De leerling is vertrouwd met de leesrichting links-rechts: ☐ ja ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

F

Opdracht 4
Woorden lezen

Toon Blad 4

- Vraag of de leerling een of enkele woord(en) kan voorlezen en de juiste afbeelding kan aanwijzen. Als de leerling de woorden niet kan lezen, leest u of de tolk de woorden voor en moet de leerling de juiste afbeelding aanwijzen.

Als de opdrachten niet zijn vertaald in een taal die de leerling kan, gebruik dan Blad 4, Opdrachten A1.

Hier zie je enkele afbeeldingen en woorden. Kan je de woorden een voor een voorlezen en nadien de afbeelding aanwijzen die toont wat je hebt gelezen?

De leerling kan de afbeeldingen aan de woorden linken: ☐ ja ☐ enkele ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

- Als de leerling de woorden kan lezen, ga verder met opdracht 5.
- Als de leerling de woorden niet kan lezen, ga meteen verder naar opdracht 6.

F

Opdracht 5
Zinnen lezen

Toon Blad 5

Als de opdrachten niet zijn vertaald in een taal die de leerling kan, gebruik dan Blad 5, Opdrachten A1.

Hier zie je een afbeelding en enkele zinnen. Kan je vertellen wat je op de afbeelding ziet? Kan je de zinnen voorlezen?
De leerling leest de zinnen: ☐ ja ☐ deels ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

- Als de leerling de zinnen probleemloos kan lezen, gaat u verder met opdracht 7, Begrijpend lezen De leeuw en de vos.
- Als de leerling de zinnen niet kan lezen, ga dan verder met opdracht 6, Luistervaardigheid De leeuw en de vos.

F

Opdracht 6
Luistervaardigheid De leeuw en de vos

Toon Blad 6

- Leg uit dat de leerling naar een verhaaltje mag luisteren over een leeuw en een vos, dat u of de tolk voorleest.
- Vertel dat de leerling nadien kort met eigen woorden mag vertellen waar het verhaaltje over gaat.
- Geef de leerling ook een kopie van de tekst en vertel dat hij mee mag volgen in de tekst.
- Lees de tekst voor zonder toevoegingen of uitleg.

Als de opdrachten niet zijn vertaald in een taal die de leerling kan, mag u een kort, eenvoudig verhaaltje in de taal van de leerling gebruiken.

NAVERTELLEN

Kan je kort met je eigen woorden vertellen waar het verhaaltje over gaat?

Opmerkingen (mondeling navertellen, de essentie):

.....

.....

.....

.....

MONDELING REDENEREN EN STANDPUNTEN MOTIVEREN

Het dier in het verhaaltje dacht dat de leeuw ziek was. Denk jij dat de leeuw ziek was? Waarom denk je dat?
Wat denk je dat er met de dieren is gebeurd die bij de leeuw naar binnen zijn gegaan? Waarom denk je dat?

Opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

Opdracht 7
Luistervaardigheid De leeuw en de vos

- Vraag of de leerling de tekst wil voorlezen.
- Als de leerling de hele tekst zelf leest, stel je de leerling mondeling de volgende vragen.
- Als de leerling niet heel de tekst kan lezen, leest u of de tolk de tekst voor. Stel nadien de vragen uit opdracht 6.

Leesproces		Moeilijkheids-graad Klas			Antwoord		Antwoord van de leerling	
		2	3		Ja	Nee	Ja	Nee
1	Letterlijk in de tekst	MA	MA	Was de leeuw de hele tijd in zijn grot?	x			
2	Letterlijk in de tekst	MA	MA	Ging de vos bij de leeuw naar binnen?		x		
3	Tussen de regels	MI	G	Gaf de vos cadeautjes aan de leeuw?		x		
4	Tussen de regels	MO	MI	Had de leeuw de andere dieren opgegeten?	x			

Opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

NAVERTELLEN

5. Kan je met je eigen woorden vertellen waar de tekst over gaat?

Opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

OPEN VRAGEN

Doel: Nagaan wat het vermogen is van de leerling om over de tekst te redeneren. Als de leerling haar/zijn antwoord niet spontaan toelicht, is het belangrijk bijvragen te stellen.

6. **TUSSEN DE REGELS**

Denk je dat de leeuw ziek was? Waarom denk je dat?

Opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

7. **TUSSEN DE REGELS**

Was de vos slimmer dan de andere dieren? Waarom denk je dat?

Opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

8. **BUITEN DE REGELS**

Denk je dat je iets uit dit verhaal kan leren? Waarom denk je dat?

Opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

- Ga verder met de vragen over ervaringen met geletterdheid.
- Pas de vragen aan naargelang de leeftijd en schoolachtergrond van de leerling.
- Gebruik de afbeeldingen en eventueel eigen materiaal ter ondersteuning van de vragen.

Ervaringen van de leerling met geletterdheid

N

1. Ervaringen met schrift en media

Doel: Peilen naar de ervaringen van de leerling met het gebruik van schrift in verschillende contexten.

- Toon één blad met afbeeldingen per keer (of uw eigen materiaal) en gebruik dit om het gesprek op gang te krijgen en de vragen concreter te maken.
- Beschrijf kort voor de leerling wat er op de afbeeldingen te zien is, bv. hier zie je verschillende soorten boeken, een computer enz.

Lezen

- Lees, kijk of gebruik je thuis, op school of ergens anders weleens iets wat je op de afbeeldingen ziet?

Voorbeelden van bijvragen over wat de leerling herkent:

- Boeken? Waar gaan ze over? Wat voor boeken lees je graag?
- Kranten? Is er iets speciaals waar je naar kijkt of wat je leest?
- Borden en etiketten? Kan je lezen wat er op borden, pakketjes, blikken enz. staat?
- Bordschrift? Kan je lezen wat de leerkracht op het bord schrijft?

☐ Boeken

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Kranten

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Borden

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere

Opmerkingen:

.....

.....

Schrijven

- Stel de volgende vragen indien de leerling al kan schrijven (antwoorden op de opdrachten en van stap 1).
- Wanneer schrijf je het meest? (Bv. thuis of op school)
- Kan je vertellen wat je dan schrijft?
- In welke taal of talen schrijf je? (Als de leerling meerdere talen kan)

Voorbeelden van bijvragen:

- Tekens, woorden en zinnen in een werkboek?
- Iets wat je je wil herinneren?
- Dagboek, verhaaltjes, brieven, gedichten, liedjes enz.?
- Andere?

Opmerkingen:

.....

.....

Digitale tools

- Stel de volgende vragen indien de leerling al met digitale tools heeft gewerkt (vertrek vanuit de antwoorden van de leerling in stap 1 en gebruik het beeldmateriaal ter ondersteuning).
- Pas de vragen aan naargelang wat de leerling al heeft gebruikt.
- Je hebt verteld dat je met een smartphone/computer/tablet kan omgaan. Gebruik je die ook weleens om iets te schrijven, bv. om te sms'en?
- Kan je sms'en lezen?
- Gebruik je de smartphone/computer/tablet om dingen op te zoeken? Kan je daarover vertellen? (Bv. waar een bepaalde plaats is, wat iets betekent enz.)

<u>Oudere leerlingen:</u>

- Gebruik je de smartphone/computer/tablet om het nieuws op te kijken/beluisteren?

☐ SMS

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere digitale teksten

Opmerkingen:

.....

.....

2. Opzoeken van informatie

Doel: Nagaan welke strategieën de leerling heeft om informatie op te zoeken.

- Stel de volgende vragen als de leerling in eerdere antwoorden tijdens het gesprek of in stap 1 nog niet heeft getoond dat hij strategieën heeft om informatie op te zoeken.
- Als je iets wil opzoeken of meer over iets wil weten, hoe doe je dat dan? (Bv. waar een bepaalde plaats is, wat iets betekent enz.)

Opmerkingen:

.....

.....

.....

N

3. Ervaring met op geschreven taal gebaseerde spreektaal

Doel: Nagaan wat de ervaringen zijn van de leerling met het luisteren naar iemand die voorleest en andere vormen van op geschreven taal gebaseerde spreektaal. Uit de antwoorden van de leerling kan blijken of hij klaar is om te kunnen omgaan met schooltaal.

- Je hebt nu een verhaaltje beluisterd (of gelezen) dat wij in een boek hebben gevonden.
- Heb je al eens naar iemand geluisterd die uit een boek of iets anders voorlas? (Bv. thuis, op school, ergens anders.)

Als de leerling ja zegt:

- Kan je iets vertellen over wat ze hebben voorgelezen? (Bv. verhaaltjes, krantenartikelen, andere soorten teksten...)
- Praten jullie weleens over wat die persoon luidop heeft gelezen? (Bv. over verschillende woorden, of over waar de tekst over gaat, over wat je ervan vond enz.)
- Kijk je weleens naar tv of luister je weleens naar de radio (of naar iets op je smartphone)? Naar welk soort programma's kijk en luister je? (Als de leerling kan al lezen, kunt u vragen of de leerling ondertitels op tv leest.)

☐ Voorlezen

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Gesprekken over de tekst

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Tv, radio

Opmerkingen:

.....

.....

Als de leerling meerdere talen kan (zie antwoorden in stap 1)

- In welke taal lees je het meest? (voorlezen)
- In welke taal wordt gesproken in de programma's waar je naar kijkt en luistert? (Tv en radio)

Opmerkingen:

.....

.....

N

4. Ervaring met voorlezen

Doel: Peilen naar de ervaring van de leerling met zelf voorlezen en voorlezen van anderen. Uit de antwoorden kan blijken of de leerling klaar is om bv. iets voor de klas te brengen.

- Luister je weleens naar anderen die sprookjes of andere verhaaltjes vertellen (die ze niet uit een boek voorlezen)? Of heb je dat eerder al eens gedaan?
- Praten jullie weleens over wat die persoon heeft verteld?
- Vertel je zelf weleens sprookjes of andere verhaaltjes aan anderen?

☐ Voorlezen van anderen

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Gesprekken over de tekst

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Zelf voorlezen

Opmerkingen:

.....

.....

Als de leerling meerdere talen kan (zie antwoorden in stap 1)

- In welke taal ben je het gewend te vertellen? (Bv. de taal die de leerling heeft opgegeven)

Opmerkingen:

.....

.....

5. Ter afronding

- (Bv.) We hebben het net gehad over wat je nu kan lezen en schrijven.
- Wat zou je willen kunnen wanneer je beter kan lezen en schrijven?
- Is er nog iets wat je wil vertellen?

Opmerkingen:

.....

.....

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Gespreksondersteunend document B
Geletterdheid leidraad B

STAP 1 | **STAP 2** | STAP 3

Leerlingen die al kunnen lezen en schrijven

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Naam van de leerling: .....

Gespreksondersteunend document B

Informatie voor wie instaat voor screenen

Gebruik dit document voor leerlingen in stap 1 aangegeven hebben dat ze al kunnen lezen en schrijven als Opdrachten B zijn vertaald in een taal die de leerling spreekt. Gebruik dit document samen met Opdrachten B – Tekstpakket en Beoordelingsdocument voor Opdrachten B.

Hieronder volgen de instructies bij de opdrachten en de vragen over de ervaringen van de leerling met geletterdheid. U stelt de vragen wanneer de leerling klaar is met de eerste opdracht in het tekstpakket dat u hebt gekozen. De vragen vertrekken vanuit de tekst die de leerling heeft gelezen. Daarna gaat u verder met de overige opdrachten. Noteer in dit document de ervaringen met geletterdheid van de leerling en noteer de resultaten van de opdrachten. Denk eraan zoveel mogelijk te noteren, zodat ook anderen deze informatie kunnen gebruiken. Schrap de vragen die u niet gebruikt.

Voorbereidingen

- Lees het gespreksondersteunend document en het document 'Beeld' uit stap 1 en noteer vooral of de leerling in meerdere talen kan lezen en schrijven en of de leerling met digitale tools om kan.
- Kies het passende tekstpakket voor de leerling.
- Druk het tekstpakket enkelzijdig en in kleur af (teksten en antwoordblad voor de leerling).
- Druk het beoordelingsdocument af voor het tekstpakket dat u hebt gekozen.
- Haal, indien beschikbaar, de afbeeldingen erbij (enkelzijdig en in kleur afgedrukt of digitaal) en ander drukwerk en digitale teksten in de taal van de leerling. Papieren versies kunnen makkelijker te gebruiken zijn dan digitaal beeldmateriaal voor de leerling en de tolk.
- Neem er een potlood en een gom bij.

Informatie voor de leerling

- Vertel de leerling dat jullie het zullen hebben over zijn ervaringen met lezen en schrijven, en dat hij enkele opdrachten mag oplossen.
- Vertel dat de school wil weten wat de leerling vroeger heeft gelezen en geschreven en hoe de leerling leest, om de juiste ondersteuning te kunnen geven op school.
- Vertel dat de leerling altijd vragen kan stellen als er iets onduidelijk is.
- Vertel dat de leerling kan aangeven wanneer het te lastig wordt en dat hij recht heeft op pauzes inlassen.
- Verklaar de rol van de tolk.

'Beeld' Stap 2 Geletterdheid

Naam van de leerling: .....

Geboortedatum van de leerling: .....

Datum en leerkracht: .....

Sterkste taal van de leerling: .....

Taal tijdens de screening: .....

Tips bij de uitvoering

De screening geletterdheid begint met de leerling die een opdracht maakt. Daarna stelt u vragen over de ervaringen van de leerling met geletterdheid.

Opdracht 1 Tekst: Tekstpakket:

- Geef de leerling en de tolk de eerste opdracht (de tekst en het antwoordblad voor de leerling op aparte papieren) in het tekstpakket dat u hebt gekozen, en neem er ook het opdrachtdocument voor de leerkracht bij.

- Vertel dat de leerling de tekst mag lezen en enkele vragen over de tekst mag beantwoorden. Vertel dat de leerling naar de tekst mag kijken wanneer hij de vragen beantwoordt.
- Vraag of de leerling eerst enkele zinnen wil voorlezen. Daarna mag de leerling kiezen of hij luidop of in stilte verder leest.
- Vraag of de leerling op de schriftelijke multiplechoicevragen wil antwoorden. Verduidelijk indien nodig de instructies op het antwoordblad van de leerling.
- Stel de mondelinge vragen bij begrijpend lezen over de tekst die in het beoordelingsdocument staat. De vragen staan ook op het antwoordblad van de leerling als ondersteuning voor de leerling en de tolk. Het is belangrijk dat u bijvragen stelt, zodat de leerling de kans krijgt zijn redenering te ontwikkelen en zijn antwoorden kan motiveren.
- Noteer in het beoordelingsdocument de antwoorden van de leerling en opmerkingen over hoe hij leest, bijvoorbeeld hoe de leerling aan de opdracht begint, hoe de leerling leest en of de leerling ondersteuning nodig heeft.
- Stel de leerling op basis van de eerste opdracht vragen over zijn ervaringen met geletterdheid.
- Laat de tekst die de leerling heeft gelezen liggen en stel de vragen die vanuit de tekst vertrekken.
- Gebruik eventueel de afbeeldingen en eigen afgedrukte voorbeelden enz. als extra ondersteuning voor de vragen.
- Pas de vragen aan naargelang de leeftijd en schoolachtergrond van de leerling.
- Noteer de antwoorden van de leerling en noteer de opmerkingen meteen in dit document.
- De overzichten met legenden zijn het gemakkelijkst te gebruiken als ondersteuning voor uw aantekeningen. Het is niet nodig over alles vragen te stellen.

Opdracht 1: ervaringen van de leerling met geletterdheid

N

1. Leesgewoonte en ervaring met verschillende soorten teksten

Doel:

Nagaan wat de leerling in verschillende contexten, zowel op school als elders, heeft gelezen en hoe gewend de leerling het is te lezen. Uit de antwoorden van de leerling kan blijken of hij klaar is om te gaan met verschillende tekstsoorten op school.

- Je hebt nu een verhaaltje/een feitentekst gelezen die beschrijft/verklaart... (pas woordkeuze aan de tekst die de leerling heeft gelezen aan). Heb je eerder al dergelijke teksten gelezen?
- Welke andere soorten teksten heb je op school of ergens anders, bv. thuis, gelezen? (Bv. verschillende handboeken, andere soorten boeken, verhaaltjes (sprookjes en romans), gedichten, kranten, andere?)

Voorbeelden van bijvragen:

- Lees je weleens andere soorten boeken?
- Waar lees je dan over?
- Lees je weleens een krant? Wat lees je dan in de krant?
- Lees je weleens als je niet op school bent?
- Is er iets wat je heel graag leest?
- Lees, kijk of gebruik je thuis, op school of ergens anders weleens iets wat je op de afbeeldingen ziet?

☐ Boeken (lesmateriaal)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Boeken (andere soorten beschrijvende, verklarende en andere teksten)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Boeken (fictie)
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Kranten
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Bordschrift
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere
Opmerkingen:

.....

.....

- Stel de volgende vragen indien de leerling al met digitale tools heeft gewerkt (zie antwoorden in stap 1):
- Lees je weleens iets op de computer, tablet of smartphone?
- Kan je wat vertellen over wat je leest?

Digitaal leesmateriaal: ☐ ja ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

2. Mondelinge en schriftelijke activiteiten in verband met lezen op school

Doel:

Nagaan hoe de leerling zijn lees- en schrijfvaardigheden in verband met het lezen van teksten op school heeft gebruikt. Welke ervaring heeft de leerling met verschillende soorten mondelinge en schriftelijke activiteiten in verband met lezen, bv. het weergeven en bediscussiëren van de inhoud van een tekst? De antwoorden geven een indicatie van op welke manier de leerling het gewend is zijn lees- en schrijfvaardigheden te gebruiken en of hij klaar is om op school verschillende activiteiten te doen die verband houden met het lezen van teksten.

- Stel de volgende vragen indien de leerling ervaring heeft met formeel onderwijs.
- Nu heb je voorgelezen en de vragen gelezen en beantwoord. Je hebt ook met je eigen woorden verteld waar de tekst over gaat en we hebben wat over de tekst gepraat.
- Toen je teksten las op school, wat mocht je dan doen?

Bijvragen:

- Las je weleens voor?
- Antwoordde je op vragen over datgene wat je gelezen had (mondeling en/of schriftelijk)?
- Vertelde je met je eigen woorden waar de tekst over ging?
- Schreef je over datgene wat je had gelezen? Waren dat antwoorden op vragen? Een eigen tekst?
- Praatten jullie in de klas over datgene wat jullie hadden gelezen? Bv. wat jullie ervan vonden?

☐ Voorlezen
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Vragen beantwoorden
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Navertellen en samenvatten
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Uit het hoofd weergeven
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Discussiëren
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere
Opmerkingen:

.....

.....

N

3. Schrijfgewoonte en ervaring met verschillende soorten teksten

Doel:

Nagaan wat de leerling op school en in andere contexten heeft geschreven en hoe gewend de leerling het is te schrijven. De antwoorden van de leerling geven een indicatie van of hij klaar is om te kunnen schrijven als middel om te leren en te communiceren.

- Heb je ooit een eigen tekst geschreven zoals degene die je net hebt gelezen?
- Wat voor andere soorten teksten heb je geschreven (op school of thuis)?

Bijvragen:

- Waar heb je over geschreven?
- Verhaaltjes, gedichten? Teksten waarvan je de inhoud zelf hebt bedacht?
- Teksten waarin je feiten hebt geschreven, bijvoorbeeld iets beschreven of uitgelegd, of een tekst waarin je voor iets hebt geargumenteerd?
- Noteerde je wat de leerkracht zei of op het bord schreef? Noteerde je toen met je eigen woorden of schreef je over wat er stond?

☐ Eigen teksten (fictie)
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Eigen teksten (non-fictie, bv. beschrijvend, verklarend, instruerend, argumenterend)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Notities

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Dictee

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Kortere antwoorden op vragen

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere

Opmerkingen:

.....

.....

- Stel de volgende vragen indien de leerling al met digitale tools heeft gewerkt (op basis van zijn antwoorden in stap 1):
- Schrijf je weleens iets op de computer, tablet of smartphone? Wat schrijf je dan?

Typen: ☐ ja ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

4. Informatie opzoeken

Doel:

Nagaan of de leerling een strategie heeft om informatie in geschreven bronnen op te zoeken. Uit de antwoorden kan blijken of de leerling verschillende bronnen kan gebruiken om informatie op te zoeken en te leren.

- Stel de volgende vraag ongeacht of de leerling al met digitale tools heeft gewerkt:
- Als je meer wil weten over waar de tekst over gaat (de eerste opdracht), hoe zou je dat dan doen?

Voorbeelden van bijvragen:

- Als je meer zou willen weten over bijvoorbeeld de leeuw of de schorpioen, hoe zou je dat dan doen?

Opmerkingen:

.....

.....

N

5. Lezen en schrijven in andere talen

Doel:

Nagaan of de leerling in meerdere talen kan leren en communiceren. Uit de antwoorden van de leerling kan blijken welke talen de leerling kan gebruiken als ondersteuning in het onderwijs.

- Stel de volgende vragen indien de leerling in meerdere talen kan lezen en schrijven (zie antwoorden in stap 1).
- Je hebt eerder verteld dat je in X (taal die de leerling in stap 1 heeft opgegeven) kan lezen en schrijven.
- Zou je een tekst zoals je net hebt gelezen in X kunnen lezen?
- Wat lees je in X?
- Schrijf je weleens in X? Wat schrijf je dan?
- Welke taal vind je het leukst om in te lezen en te schrijven? Waarom die taal?

Opmerkingen:

.....

.....

Ga verder met opdracht 2

- Geef de leerling en de tolk de volgende opdracht uit het tekstpakket. Dit keer hoeft de leerling niet voor te lezen.
- Wanneer jullie klaar zijn met de opdracht en u vindt dat er nog tijd over is, kunt u de volgende vragen stellen. Stel de vragen enkel als de informatie niet reeds in een van de vorige antwoorden van de leerling naar voren is gekomen. Ga anders verder naar de volgende opdracht.

Opdracht 2 Tekst: Tekstpakket:

- Hebt je dit soort tekst al eens gelezen? (Bv. verhaaltje, feitentekst enz.)
- Heb je dit soort tekst al eens geschreven? (Waarin je iets vertelt, beschrijft, uitlegt enz.)

Voor oudere leerlingen die het gewend zijn te lezen:

- Kan je zeggen waar, in welk medium je dit soort tekst zou kunnen lezen?

Opmerkingen:

.....

.....

Ga eventueel verder met opdracht 3

- Als u vindt dat de leerling een moeilijkere tekst aankan, ga dan verder met de volgende opdracht.
- Stel de volgende vragen als de informatie nog niet in de vorige antwoorden naar voren is gekomen.

Opdracht 3 Tekst: Tekstpakket:

- Hebt je dit soort teksten al eens gelezen? (Bv. verhaaltje, feitentekst enz.)
- Heb je dit soort tekst zelf al eens geschreven? (Waarin je iets vertelt, beschrijft, uitlegt enz.)

Voor oudere leerlingen die het gewend zijn te lezen:

- Kan je zeggen waar je dit soort tekst zou kunnen lezen

Opmerkingen:

.....

.....

➔ Ga eventueel verder met meer opdrachten.

6. Ter afronding

- Je hebt nu enkele teksten gelezen en vragen beantwoord en we hebben het gehad over wat je eerder al eens hebt gelezen en geschreven.
- Wil je nog iets meer vertellen over wat je hebt gelezen en geschreven?
- Wil je nog iets vragen?

Opmerkingen:

.....

.....

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Gespreksondersteunend document B1
Geletterdheid leidraad B

STAP 1 | **STAP 2** | STAP 3

Leerlingen die al kunnen lezen en schrijven (geen vertaling ter beschikking)

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Naam van de leerling: .....

Gespreksondersteunend document B1

Informatie voor wie instaat voor screenen

Gebruik *Gespreksondersteunend document B1* voor leerlingen die in stap 1 hebben opgegeven dat ze kunnen lezen en schrijven, wanneer de opdrachten niet zijn vertaald in een taal die de leerling spreekt.
Het *gespreksondersteunend document* bevat vragen over de ervaringen van de leerling met geletterdheid. Gebruik het beeldmateriaal als ondersteuning voor de vragen. Noteer de antwoorden van de leerling in dit document. Denk eraan zoveel mogelijk te noteren, zodat ook anderen de informatie kunnen gebruiken. Schrap de vragen die u niet gebruikt.

Voorbereidingen

- Lees het gespreksondersteunend document en het document 'Beeld' bij stap 1 en noteer of de leerling in meerdere talen kan lezen en schrijven en of de leerling met digitale tools om kan.
- Haal, indien beschikbaar, de afbeeldingen erbij (enkelzijdig en in kleur afgedrukt of digitaal) en ander drukwerk en digitale teksten in de taal van de leerling.

Informatie voor de leerling

- Vertel de leerling dat u het met hem zal hebben over zijn ervaringen met lezen en schrijven.
- Vertel dat de school wil weten wat de leerling vroeger heeft gelezen en geschreven, om hem de juiste ondersteuning te kunnen bieden op school.
- Vertel dat de leerling altijd vragen kan stellen als er iets onduidelijk is.
- Vertel dat de leerling kan aangeven wanneer het te lastig wordt en dat hij recht heeft op pauzes inlassen.
- Verklaar de rol van de tolk.

'Beeld' Stap 2 Geletterdheid

Naam van de leerling: .....
Geboortedatum van de leerling: .....
Datum en leerkracht: .....
Sterkste taal van de leerling: .....
Taal tijdens de screening: .....

Tips bij de uitvoering

- Vertel dat jullie zullen beginnen met te praten over wat de leerling vroeger heeft gelezen.
- Toon, als u die hebt, afbeeldingen, eigen afgedrukte voorbeelden enz. en beschrijf ze kort, bijvoorbeeld Dit zijn afbeeldingen van verschillende soorten boeken, iemand die op het bord schrijft enz. Toon per keer één blad met afbeeldingen die met de vragen verband houden.
- Vertel dat de afbeeldingen maar voorbeelden zijn, zodat de leerling later gemakkelijker terug kan denken aan wat hij heeft gelezen.
- Pas de vragen aan naargelang de leeftijd en schoolachtergrond van de leerling.
- Noteer de antwoorden van de leerling en schrijf meteen opmerkingen neer in het document.
- De overzichten met legenden zijn het gemakkelijkst te gebruiken als ondersteuning voor uw aantekeningen. U hoeft niet over alles vragen te stellen.

Ervaringen van de leerling met geletterdheid

N

1. Leesgewoonte en ervaring met verschillende soorten teksten

Doel:

Nagaan wat de leerling in verschillende contexten heeft gelezen en hoe gewend de leerling het is te lezen. Het antwoord geeft een indicatie van of de leerling klaar is om verschillende tekstsoorten op school te behandelen.

- Herken je iets op de afbeeldingen wat je op school hebt gelezen?
- Heb je bv. ... gelezen?
- Heb je iets anders gelezen op school? Kan je een voorbeeld geven?
- Heb je iets thuis of ergens anders gelezen? Kan je vertellen wat je hebt gelezen?

Voorbeelden van bijvragen:

- Wat voor soort boeken heb je op school gelezen?
- Had je handboeken voor verschillende vakken? (Neem het voorbeeld van het vak dat de leerling heeft gevolgd, zie stap 1.)
- Heb je bv. romans (verhalen), gedichten toneelstukken gelezen?
- Heb je ooit een krant gelezen? Wat las je dan?
- Heb je op school of thuis andere soorten teksten gelezen?
- Schreef de leerkracht soms teksten op het bord die jij moest lezen?

☐ Boeken (lesmateriaal)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Boeken (andere soorten beschrijvende, verklarende en andere teksten)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Boeken (fictie)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Kranten

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Bordschrift

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere

Opmerkingen:

.....

.....

- Stel de volgende vragen indien de leerling al met digitale tools heeft gewerkt (op basis van de antwoorden van de leerling in stap 1):
- Lees je af en toe iets op de computer, tablet of smartphone?
- Wat lees je dan?

Digitaal leesmateriaal: ☐ ja ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

2. Mondelinge en schriftelijke activiteiten die verband houden met lezen op school

Doel:

Nagaan hoe de leerling zijn lees- en schrijfvaardigheden in verband met het lezen van teksten op school heeft gebruikt. Welke ervaring heeft de leerling met verschillende soorten mondelinge en schriftelijke activiteiten in verband met lezen, bv. het weergeven en bediscussiëren van de inhoud van een tekst? De antwoorden geven een indicatie van op welke manier de leerling het gewend is zijn lees- en schrijfvaardigheden te gebruiken en of hij klaar is om op school verschillende activiteiten te doen die verband houden met het lezen van teksten.

- Stel de volgende vragen indien de leerling ervaring heeft met formeel onderwijs.
- Nu gaan we het even hebben over hoe je werkte op school als je moest lezen.
- Wat wilde de leerkracht dat je kon wanneer je iets had gelezen?
- Kan je vertellen hoe je dat deed?

Voorbeelden van bijvragen:

- Las je voor, antwoordde je mondeling of schriftelijk op vragen, vertelde je waar de tekst over ging, discussieerden jullie in de klas, schreef je de tekst over, enz.

☐ Voorlezen

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Vragen beantwoorden

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Navertellen en samenvatten

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Discussiëren

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere
Opmerkingen:

.....

.....

N

3. Schrijfgewoonte en ervaring met verschillende soorten teksten

Doel:

Nagaan wat de leerling in verschillende contexten heeft geschreven en hoe gewend de leerling het is te lezen. De antwoorden van de leerling geven een indicatie van of hij klaar is om te kunnen schrijven als middel om te leren en te communiceren.

- Je hebt al een beetje verteld over hoe jullie op school te werk gingen.
- Herinner je je nog iets (meer) over wat jullie schreven op school? Kan je daarover vertellen?
- Heb je thuis of ergens anders geschreven? Wat schreef je dan?

Voorbeelden van bijvragen:

- Heb je ooit teksten geschreven met je eigen woorden? Verhaaltjes, gedichten?
- Schreef je teksten over feiten, bijvoorbeeld toen je iets moest beschrijven of uitleggen, of een tekst met argumenten voor iets?
- Heb je dingen opgeschreven die de leerkracht zei of op het bord schreef? Noteerde je toen met je eigen woorden of schreef je over wat er stond?
- Schreef je antwoorden op vragen?

☐ Eigen teksten (fictie)
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Eigen teksten (non-fictie, bv. beschrijvend, verklarend, instruerend, argumenterend)
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Notities
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Dictee
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Kortere antwoorden op vragen
Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere
Opmerkingen:

.....

.....

- Stel de volgende vragen indien de leerling al met digitale tools heeft gewerkt (zie antwoorden in stap 1).
- Schrijf je weleens iets op de computer, tablet of smartphone?
- Wat schrijf je dan?

Voorbeelden van bijvragen:

- Schrijf je bijvoorbeeld sms'en, e-mails of berichten op sociale media?
- Heb je schooltaken op de computer gemaakt?

Typen: ☐ ja ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

4. Informatie opzoeken

Doel:

Nagaan of de leerling een strategie heeft om informatie in geschreven bronnen op te zoeken. Uit de antwoorden kan blijken of de leerling verschillende soorten bronnen kan gebruiken om informatie op te zoeken.

- Stel de volgende vragen ongeacht of de leerling al met digitale tools heeft gewerkt.
- Als je meer wil weten over iets waarover je hebt gelezen of horen praten, hoe doe je dat dan?

Voorbeelden van bijvragen:

- Als je bijvoorbeeld geïnteresseerd bent in een dier en daar meer over wil weten, hoe doe je dat dan?

Opmerkingen:

.....

.....

5. Lezen en schrijven in andere talen

Doel:

Nagaan of de leerling in meerdere talen kan leren en communiceren. Uit de antwoorden van de leerling kan blijken welke talen de leerling kan gebruiken als ondersteuning in de lessen.

- Stel de volgende vragen indien de leerling in meerdere talen kan lezen en schrijven (zie antwoorden in stap 1):
- Je hebt eerder verteld dat je in X (taal die de leerling in stap 1 heeft opgegeven) kan lezen en schrijven.
- Lees je weleens in X? Kan je een voorbeeld geven?
- Schrijf je weleens in X? Kan je een voorbeeld geven?
- Welke taal vind je het leukst om in te lezen en te schrijven? Waarom?

Opmerkingen:

.....

.....

6. Houding t.o.v. lezen en schrijven

- Is er iets wat je heel graag leest of schrijft?

Opmerkingen:

.....

.....

7. Ter afronding

- We hebben het nu gehad over wat je eerder hebt gelezen en geschreven en hoe je daarmee op school hebt gewerkt.
- Wil je daar nog iets meer over vertellen?

Opmerkingen:

.....

.....

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Gespreksondersteunend document B1
Geletterdheid leidraad B

STAP 1 | **STAP 2** | STAP 3

Leerlingen die al kunnen lezen en schrijven (geen vertaling ter beschikking)

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FÉDÉRALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Naam van de leerling: .....

Gespreksondersteunend document B1

Informatie voor wie instaat voor screenen

Gebruik *Gespreksondersteunend document B1* voor leerlingen die in stap 1 hebben opgegeven dat ze kunnen lezen en schrijven, wanneer de opdrachten niet zijn vertaald in een taal die de leerling spreekt.
Het *gespreksondersteunend document* bevat vragen over de ervaringen van de leerling met geletterdheid. Gebruik het beeldmateriaal als ondersteuning voor de vragen. Noteer de antwoorden van de leerling in dit document. Denk eraan zoveel mogelijk te noteren, zodat ook anderen de informatie kunnen gebruiken. Schrap de vragen die u niet gebruikt.

Voorbereidingen

- Lees het gespreksondersteunend document en het document 'Beeld' bij stap 1 en noteer of de leerling in meerdere talen kan lezen en schrijven en of de leerling met digitale tools om kan.
- Haal, indien beschikbaar, de afbeeldingen erbij (enkelzijdig en in kleur afgedrukt of digitaal) en ander drukwerk en digitale teksten in de taal van de leerling.

Informatie voor de leerling

- Vertel de leerling dat u het met hem zal hebben over zijn ervaringen met lezen en schrijven.
- Vertel dat de school wil weten wat de leerling vroeger heeft gelezen en geschreven, om hem de juiste ondersteuning te kunnen bieden op school.
- Vertel dat de leerling altijd vragen kan stellen als er iets onduidelijk is.
- Vertel dat de leerling kan aangeven wanneer het te lastig wordt en dat hij recht heeft op pauzes inlassen.
- Verklaar de rol van de tolk.

'Beeld' Stap 2 Geletterdheid

Naam van de leerling: .....
Geboortedatum van de leerling: .....
Datum en leerkracht: .....
Sterkste taal van de leerling: .....
Taal tijdens de screening: .....

Tips bij de uitvoering

- Vertel dat jullie zullen beginnen met te praten over wat de leerling vroeger heeft gelezen.
- Toon, als u die hebt, afbeeldingen, eigen afgedrukte voorbeelden enz. en beschrijf ze kort, bijvoorbeeld Dit zijn afbeeldingen van verschillende soorten boeken, iemand die op het bord schrijft enz. Toon per keer één blad met afbeeldingen die met de vragen verband houden.
- Vertel dat de afbeeldingen maar voorbeelden zijn, zodat de leerling later gemakkelijker terug kan denken aan wat hij heeft gelezen.
- Pas de vragen aan naargelang de leeftijd en schoolachtergrond van de leerling.
- Noteer de antwoorden van de leerling en schrijf meteen opmerkingen neer in het document.
- De overzichten met legenden zijn het gemakkelijkst te gebruiken als ondersteuning voor uw aantekeningen. U hoeft niet over alles vragen te stellen.

Ervaringen van de leerling met geletterdheid

N

1. Leesgewoonte en ervaring met verschillende soorten teksten

Doel:

Nagaan wat de leerling in verschillende contexten heeft gelezen en hoe gewend de leerling het is te lezen. Het antwoord geeft een indicatie van of de leerling klaar is om verschillende tekstsoorten op school te behandelen.

- Herken je iets op de afbeeldingen wat je op school hebt gelezen?
- Heb je bv. ... gelezen?
- Heb je iets anders gelezen op school? Kan je een voorbeeld geven?
- Heb je iets thuis of ergens anders gelezen? Kan je vertellen wat je hebt gelezen?

Voorbeelden van bijvragen:

- Wat voor soort boeken heb je op school gelezen?
- Had je handboeken voor verschillende vakken? (Neem het voorbeeld van het vak dat de leerling heeft gevolgd, zie stap 1.)
- Heb je bv. romans (verhalen), gedichten toneelstukken gelezen?
- Heb je ooit een krant gelezen? Wat las je dan?
- Heb je op school of thuis andere soorten teksten gelezen?
- Schreef de leerkracht soms teksten op het bord die jij moest lezen?

☐ Boeken (lesmateriaal)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Boeken (andere soorten beschrijvende, verklarende en andere teksten)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Boeken (fictie)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Kranten

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Bordschrift

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere

Opmerkingen:

.....

.....

- Stel de volgende vragen indien de leerling al met digitale tools heeft gewerkt (op basis van de antwoorden van de leerling in stap 1):
- Lees je af en toe iets op de computer, tablet of smartphone?
- Wat lees je dan?

Digitaal leesmateriaal: ☐ ja ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

2. Mondelinge en schriftelijke activiteiten die verband houden met lezen op school

Doel:

Nagaan hoe de leerling zijn lees- en schrijfvaardigheden in verband met het lezen van teksten op school heeft gebruikt. Welke ervaring heeft de leerling met verschillende soorten mondelinge en schriftelijke activiteiten in verband met lezen, bv. het weergeven en bediscussiëren van de inhoud van een tekst? De antwoorden geven een indicatie van op welke manier de leerling het gewend is zijn lees- en schrijfvaardigheden te gebruiken en of hij klaar is om op school verschillende activiteiten te doen die verband houden met het lezen van teksten.

- Stel de volgende vragen indien de leerling ervaring heeft met formeel onderwijs.
- Nu gaan we het even hebben over hoe je werkte op school als je moest lezen.
- Wat wilde de leerkracht dat je kon wanneer je iets had gelezen?
- Kan je vertellen hoe je dat deed?

Voorbeelden van bijvragen:

- Las je voor, antwoordde je mondeling of schriftelijk op vragen, vertelde je waar de tekst over ging, discussieerden jullie in de klas, schreef je de tekst over, enz.

☐ Voorlezen

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Vragen beantwoorden

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Navertellen en samenvatten

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Discussiëren

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere

Opmerkingen:

.....

.....

N

3. Schrijfgewoonte en ervaring met verschillende soorten teksten

Doel:

Nagaan wat de leerling in verschillende contexten heeft geschreven en hoe gewend de leerling het is te lezen. De antwoorden van de leerling geven een indicatie van of hij klaar is om te kunnen schrijven als middel om te leren en te communiceren.

- Je hebt al een beetje verteld over hoe jullie op school te werk gingen.
- Herinner je je nog iets (meer) over wat jullie schreven op school? Kan je daarover vertellen?
- Heb je thuis of ergens anders geschreven? Wat schreef je dan?

Voorbeelden van bijvragen:

- Heb je ooit teksten geschreven met je eigen woorden? Verhaaltjes, gedichten?
- Schreef je teksten over feiten, bijvoorbeeld toen je iets moest beschrijven of uitleggen, of een tekst met argumenten voor iets?
- Heb je dingen opgeschreven die de leerkracht zei of op het bord schreef? Noteerde je toen met je eigen woorden of schreef je over wat er stond?
- Schreef je antwoorden op vragen?

☐ Eigen teksten (fictie)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Eigen teksten (non-fictie, bv. beschrijvend, verklarend, instruerend, argumenterend)

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Notities

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Dictee

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Kortere antwoorden op vragen

Opmerkingen:

.....

.....

☐ Andere

Opmerkingen:

.....

.....

- Stel de volgende vragen indien de leerling al met digitale tools heeft gewerkt (zie antwoorden in stap 1).
- Schrijf je weleens iets op de computer, tablet of smartphone?
- Wat schrijf je dan?

Voorbeelden van bijvragen:

- Schrijf je bijvoorbeeld sms'en, e-mails of berichten op sociale media?
- Heb je schooltaken op de computer gemaakt?

Typen: ☐ ja ☐ nee

Opmerkingen:

.....

.....

4. Informatie opzoeken

Doel:

Nagaan of de leerling een strategie heeft om informatie in geschreven bronnen op te zoeken. Uit de antwoorden kan blijken of de leerling verschillende soorten bronnen kan gebruiken om informatie op te zoeken.

- Stel de volgende vragen ongeacht of de leerling al met digitale tools heeft gewerkt.
- Als je meer wil weten over iets waarover je hebt gelezen of horen praten, hoe doe je dat dan?

Voorbeelden van bijvragen:

- Als je bijvoorbeeld geïnteresseerd bent in een dier en daar meer over wil weten, hoe doe je dat dan?

Opmerkingen:

.....

.....

5. Lezen en schrijven in andere talen

Doel:

Nagaan of de leerling in meerdere talen kan leren en communiceren. Uit de antwoorden van de leerling kan blijken welke talen de leerling kan gebruiken als ondersteuning in de lessen.

- Stel de volgende vragen indien de leerling in meerdere talen kan lezen en schrijven (zie antwoorden in stap 1):
- Je hebt eerder verteld dat je in X (taal die de leerling in stap 1 heeft opgegeven) kan lezen en schrijven.
- Lees je weleens in X? Kan je een voorbeeld geven?
- Schrijf je weleens in X? Kan je een voorbeeld geven?
- Welke taal vind je het leukst om in te lezen en te schrijven? Waarom?

Opmerkingen:

.....

.....

6. Houding t.o.v. lezen en schrijven

- Is er iets wat je heel graag leest of schrijft?

Opmerkingen:

.....

.....

7. Ter afronding

- We hebben het nu gehad over wat je eerder hebt gelezen en geschreven en hoe je daarmee op school hebt gewerkt.
- Wil je daar nog iets meer over vertellen?

Opmerkingen:

.....

.....

Skolverket
skolverket.se

fedasil
FEDERAAL AGENTSCHAP OPVANG ASIELZOEKERS
AGENCE FEDERALE ACCUEIL DEMANDEURS D'ASILE

Go! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap